

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Diplomová práce

Mgr. Simona Haraštová

Legislativní zajištění provozu a služeb knihoven v České republice, Polsku a
Slovensku: komparativní analýza

Legislative framework of operation and services of libraries in the Czech
Republic, Poland and Slovakia: comparative analysis

Praha 2017

Vedoucí práce: PhDr. Radka Římanová, Ph.D.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Radce Římanové, Ph.D. za podnětné vedení mé diplomové práce. Zároveň jí mnohokrát děkuji za velkou trpělivost, kterou vynaložila při konzultacích nad mou diplomovou prací

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 12. dubna 2018

.....

Jméno a příjmení

Klíčová slova

komparativní analýza, knihovní zákony, slovenské knihovnictví, polské knihovnictví

Key words

Comparative analysis, library laws, slovak librarianship, polish librarianship

Abstrakt

Diplomová práce má za úkol porovnat tři knihovní zákony – český, slovenský a polský. Diplomová práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část pojednává nejprve o českém knihovním zákoně. Později se hovoří o slovenském a polském knihovním zákoně. V praktické části je nejprve vysvětlena metoda – komparativní analýza. Dále jsou formulovány výzkumné otázky. Následuje vzorkování a kódování prostřednictvím indikátorů. Poté se řeší metoda analýzy – v našem případě komparace, kdy se porovnává český a slovenský knihovní zákon a poté český a polský knihovní zákon pomocí indikátorů. Nakonec je uvedeno stručné závěrečné shrnutí.

Abstract

Following thesis has a task to analyse free library laws – czech, slovak and polish. Thesis consists of two parts – theoretical and practical. In theoretical part is analysed firstly czech library law. Later slovak and polish library law are analysed. In practical part is firstly explained method – comparative analysis. Further there are formulated a research questions. Sampling and coding with indicators follow. Then method of analysis is solved – in our case comparison, where czech and slovak library law and czech and polish library law are compared with help of the indicators. In the end there is a brief final summary.

Obsah	
Předmluva	8
1. Úvod	9
2. Knihovní a knihovnické zákony v České republice	10
2.1. Knihovní zákony z let 1919 a 1959.....	10
2.2. Vznik třetího Zákona ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb	11
2.3. Popis obsahu českého knihovního zákona z roku 2001	16
2.4. Knihovní zákon a regionální funkce	20
2.5. Meziknihovní výpůjční služby a knihovní zákon	22
2.6. Knihovní zákon a zpřístupňování internetu	24
2.7. Evidence knihoven podle knihovního zákona.....	26
2.8. Další dokumenty související s knihovním zákonem	27
2.8.1. Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb	27
2.8.2. Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb. 28	
2.8.3. Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika – Digitalizace knihovních fondů. 29	
2.8.4. Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky.....	30
3. Slovenský knihovní zákon z roku 2015.....	31
4. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach	40
5. Praktická část diplomové práce	52
5.1. Stanovení metody práce - komparativní obsahová analýza	52
5.2. Formulace výzkumné otázky	52
5.3. Vzorkování – stanovení výzkumného vzorku.....	53
5.4. Kódování - stanovení indikátorů pro porovnání	53
5.5. Metoda analýzy – komparace.....	56
5.5.1. Srovnání českého a slovenského knihovního zákona	56
5.5.2. Srovnání českého a polského knihovního zákona	72
5.6. Odpovědi na výzkumné otázky	79
Závěr.....	81
Seznam použité literatury:.....	84
Seznam tabulek.....	89
Seznam obrázků	90

Příloha č. 1.....	91
Příloha č. 2.....	104
Příloha č. 3.....	129

Předmluva

Tato diplomová práce analyzuje tři knihovní zákony, český, slovenský a polský zákon. Využila jsem řadu zdrojů, jak tištěných, tak elektronických. Čerpala jsem informace ze tří již zmíněných zákonů a souvisejících dokumentů, tj. prováděcích předpisů a doporučení ke knihovnímu zákonu. Snažila jsem se, aby použité zdroje a literatura byly aktuální a aby se vztahovaly k tématu. Hlavní cílem této diplomové práce bylo nalézt návrhy na zlepšení českého knihovního zákona

Proč jsem si vybrala toto téma? Hlavním důvodem byla skutečnost, že jsem psala úspěšnou seminární práci pro předmět Management knihoven. Proto jsem se rozhodla tento námět rozšířit v rámci mé diplomové práce. Těžké se zdálo pochopení polského knihovního zákona, kdy jsem byla nucena porozumět polskému jazyku, tj. zvláště jeho gramatice a odborné terminologii. A proto jsem nejen přeložila polský zákon a jeho překlad umístila na konci diplomové práce jako přílohu, ale přeložila jsem i některé polské termíny a ty využila při analýze knihovních zákonů. Jelikož jsem pracovala i se slovenským knihovním zákonem, tak jsem přeložila i řadu slovenských knihovnických pojmů. V diplomové práci jsem začlenila řadu obrázků, schémat a tabulek. Ty mají sloužit pro přehled o jednotlivých problémech a pro lepší pochopení. Tabulky jsou obsaženy hojně v praktické výzkumné části, což se jeví být pro řešení praktického úkolu této kapitoly efektivnější.

Téma knihovní legislativy je stále aktuální a zůstává nosným pilířem pro praktické fungování knihovnických a informačních činností. Tato diplomová práce by měla podat ucelený obraz využitelný v budoucnu jako jakýsi vzor či příklad pro některé novely či nové knihovní zákony. Porovnání českého knihovního zákona se slovenským a polským zákonem se jeví jako významné nejen pro tvorbu a inspiraci k další legislativě, ale také pro další bádání studentů, pedagogů, akademiků a vědců.

Práce je psána v českém jazyce. V případě zahraničních termínů, zejména názvů organizací uvádím název v českém jazyce, pokud jej bylo možné najít v českých referenčních pramenech.

1. Úvod

Tato diplomová práce, napsaná v rámci studia programu Informačních studií a knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, pojednává o legislativě v Česku, na Slovensku a v Polsku. Jednotlivé knihovní zákony jsou podrobně popsány a porovnány. Prameny byly ve formě článků, monografií, legislativních dokumentů apod. Nechybělo množství elektronických zdrojů.

První kapitola se zabývá podrobněji českým knihovním zákonem a jeho dílčími okruhy: meziknihovní služby, regionální funkce, evidence knihoven, internet v knihovnách apod. Jsou také zmíněny i další dokumenty související s knihovním zákonem.

Další dvě kapitoly analyzují slovenský a polský knihovní zákon. Analýza zákonů je systemizována podle struktury zákonů, jednotlivých odstavců. Kromě textu samotných zákonů jsem vycházela i z poznatků z různých článků a monografií. Kromě zdrojů v českém jazyce, pomáhají k vysvětlení jednotlivých bodů i zdroje ve slovenském a polském jazyce.

Poslední praktická část porovnává výše uvedené tři knihovní zákony, tj. český, slovenský a polský knihovní zákony. Samotnému porovnání zákonů předchází definování metody komparativní obsahové analýzy a postupu práce při výzkumu. Nejprve jsou formulovány výzkumné otázky, po čemž následuje vzorkování, tj. stanovení zkoumaného vzorku. Poté jsou prostřednictvím kódování stanoveny indikátory, na jejichž základě jsou posléze porovnány český a slovenský knihovní zákon, a nakonec český a polský zákon. Nakonec jsou v praktické části uvedeny odpovědi na výzkumné otázky spolu se stručným závěrečným shrnutím.

Na knihovnickou legislativu má významný vliv *Mezinárodní federace knihovnických institucí a organizací* (dále IFLA), jejímž hlavním účelem je spolupráce a rozvoj knihoven po celém světě. Mimo jiné řeší IFLA i legislativu knihoven. (*Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*, 2012)

2. Knihovní a knihovnické zákony v České republice

2.1. Knihovní zákony z let 1919 a 1959

Roku 1919 byl ustanoven *Zákon č. 43/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních*. Tímto zákonem vznikla povinnost zřizovat veřejné knihovny ve všech obcích. Mimo jiné byl řešen problém menšin. Podle tohoto zákona knihovna měla zahrnovat nejen knihovnu, ale měla mít i čítárnu a příruční knihovnu. Veřejné knihovny měly půjčovat knihy zpravidla bezplatně. Zákon byl však příliš konkrétní a poměrně rychle začal zastarávat. A proto bylo třeba zákon novelizovat. (*Zákon č. 430/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních* [online]. [cit. 2010-06-10]. Dostupný z: http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t1233_00.htm)

Základem v pořadí druhého knihovnického zákona je *Zákon o jednotné soustavě knihoven č. 53/1959 Sb.* Pro něj je typické definování hierarchické sítě knihoven s ústřední knihovnou a jejich spolupráce. Cílem jednotné soustavy knihoven bylo shromažďování literatury a její zpřístupňování, meziknihovní výpůjční služby a regionální funkce. Zákon analyzuje také pojmy: *síť knihoven* a *pracovníci knihoven*. Navzdory svému ideologickému charakteru byl zákon přínosný. Byl zdůrazněn význam veřejných knihoven a propojení knihoven v rámci jednotné soustavy. Tento zákon stanovil vzdělávání knihovníků a knihovní prostory. Co se týče vzdělávání knihovníků, podle zákona z roku 1959 se hovoří o jeho politickovýchovném poslání a z toho vyplývající potřeba politické a odborné kvalifikace. Tento knihovní zákon však přinesl i jistá negativa: přílišnou svázanost, ideologii, mnoho prováděcích předpisů (*Zákon ze dne 9. 7. 1959 o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon): vládní návrh*. Praha: [s. n.], 1959. 13 s.)

Od roku 2001 je platný nový knihovní zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Podrobněji o tomto zákoně pojednávají následující kapitoly. Je to zákon o službách, které jsou v kompetenci ministerstva kultury. Zákon vyhovuje nové společenské situaci. S rozvojem internetu a společenskými změnami si tento zákon postupně žádá novelizaci, o které se prozatím jenom jedná. (*Zákon ze dne 9. 7. 1959 o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon): vládní návrh*. Praha: [s. n.], 1959. 1-13 s.)

Knihovní zákon z roku 2001 je svobodný, na demokratickém principu stavěný zákon o službách. Oproti tomu zákon z roku 1959 je zákon o jednotné soustavě knihoven vytvořený v souladu se socialistickými idejemi té doby, které se zde promítají. Následující tabulka porovnává různé prvky obou knihovních zákonů.

Tabulka 1 Příklady rozdílů mezi knihovním zákonem z roku 1959 a 2001

KNIHOVNÍ ZÁKON Z ROKU 1959	KNIHOVNÍ ZÁKON Z ROKU 2001
Rozlišují se lidové knihovny, tj. místní, okresní a krajské knihovny	Rozlišují se krajské a základní knihovny

2.2. Vznik třetího Zákona ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

Nová politická situace po roce 1989 si vyžádala také nové zákony a novely. Četným změnám neunikly ani české knihovny. A tak se kolem roku 2000 začalo jednat o novém knihovním zákoně. Předchozí zákony – z let 1919 a 1959 – se zabývaly jednak obecními knihovnami a jednak jednotnou soustavou knihoven. Již z názvu knihovního zákona nového milénia je jasné, že stěžejním bodem budou knihovnické a informační služby spolu s podmínkami jejich provozování. Klasické knihovní služby měly být obohaceny o funkci informační.

Knihovnickou legislativu bylo třeba přizpůsobit soudobé společnosti. Předšlý knihovní zákon z roku 1959 byl poplatný tehdejší vládní praktikám, které jsou za předpokladu fungování demokracie nepřijatelné. Zákon z roku 1959 stanovuje, že „... *posláním knihoven, důležitého a účinného masového činitele socialistické výchovy, je přispívat k všestrannému vzdělání pracujících v duchu vědeckého světového názoru a pomáhat při zvyšování jejich politické, kulturní a odborné úrovně; zvláště pak přispívat k rozvoji vědy a techniky, k šíření jejich poznatků a poskytovat pomoc při řešení politických i hospodářských úkolů a při rozvíjení tvůrčí iniciativy lidu v boji za vítězství socialismu.*“ (Zákon o jednotné soustavě knihoven, 1959)

Knihovní zákon z roku 1919 mohl být jistým těžištěm nového zákona, ale z hlediska dobových charakteristik se jeví jako vzor pro nový zákon zastaralý. A proto specialisté tvořící

nový knihovní zákon na přelomu nového milénia byli postaveni před nelehký úkol. Předchozí zákon č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven již přestal reflektovat aktuální realitu společnosti, a zároveň se vymykal současným právním normám. (Zemánková, 2001, s. 30-31)

Zajímavým textem se vznikem nového českého knihovního zákona souvisejícím je stať V. Richtera (1997) na stránkách bulletinu *Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky*. Jedná se vlastně o důvodovou zprávu zabývající se návrhem zásad zákona o veřejných knihovnách, kde se v úvodu hovoří o poslání knihovny. „*Veřejné knihovny jsou v rozvinutých demokraciích chápány jako jeden z významných nástrojů praktického uskutečňování základního lidského práva na rovný přístup k informacím, na jejich svobodnou výměnu, na získávání vědomostí a svobodné utváření názorů. Důležitou úlohu plní veřejné knihovny při práci s dětmi, mládeží, handicapovanými a dalšími sociálními skupinami. Činnost knihoven je veřejnou službou a knihovny jsou považovány za instituce veřejného zájmu.*“ (Richter, 1997)

S nástupem demokracie v 90. letech 20. století nastaly jisté ekonomické a společenské proměny, a ty měly zásadní vliv na činnost knihoven. Pro společnost pozitivní proces odstátnění měl však také negativní dopad na knihovny, tj. nebyl zaznamenán pokus o vytvoření sítě knihovnických služeb. Od roku 1989 jako by pohasla podpora státu pro knihovny. Po roce 1989 zaniklo 642 knihoven a nebyly nahrazeny. *Rada knihoven* ztrácela právní subjektivitu a stávala se součástí jiných zařízení. Skomírala kooperace knihoven, v krizi byly knihovny z hlediska svého financování. Bylo tedy nezbytné začít pracovat na novém knihovním zákoně. V. Richter (1997) navrhuje důvody nutnosti přijetí nového zákona. Mezi tyto důvody patří:

- „*Nutnost přizpůsobit se mezinárodním dokumentům*
- *Je třeba nahradit starou neaktuální legislativu*
- *Hovoří se o deklaraci zájmu státu pro tvorbu knihovního systému*
- *Musí se specifikovat poslání knihoven*
- *Je nezbytné vymezení spolupráce knihoven*
- *Mají se stanovit povinnosti zřizovatele a státu v rámci knihoven*
- *Musí se vyřešit problematika financování knihoven*“ (Richter, 1997)

Vzniku nového knihovního zákona, jakož i vládního návrhu předcházela řada událostí. Byly to zejména dvě zásadní jednání, která proběhla v letech 1998 a 1999. První významné jednání s přípravou nového knihovního zákona spojeného bylo 2. *Zasedání výkonného výboru SKIP dne 9. – 10. 12. 1998.*

Kromě grantových projektů, nejružnějších akcí, zahraniční spolupráce a dalších oblastí se na tomto zasedání řešila také knihovnická legislativa. Organizace *Svaz knihovníků a informačních pracovníků* se rozhodla nepokračovat sama na novém knihovním zákoně a svých poznatků se rozhodla využít při další spolupráci s *Městskou knihovnou České republiky* v rámci nového knihovního zákona. Plánovalo se ukončení reálného záměru knihovnického zákona v r. 1999. Prvním krokem při prosazování nového zákona mělo být především definování pojmu knihovna a analýza spolupráce mezi knihovnami. *SKIP, Národní knihovna České republiky a Asociace knihoven České republiky* uzavřeli dohodu o spolupráci v oblasti legislativy. Mimo jiné důležitým krokem na cestě k novému zákonu bylo stanovení pracovních skupin, které se měly zabývat konkrétní problematikou. (Richter, 1998) Druhé důležité zasedání zabývající se knihovnickou legislativou bylo 11. Zasedání 7. 6. 1999. Projednávaly se tu zákony: knihovnický, autorský a tiskový. Byla ukončena příprava návrhu knihovnického zákona. Návrh zákona se jevil příznivě, kromě nejasností v oblasti kopírování dokumentů v knihovnách (*Ústřední knihovnická rada projednávala..., 1999*).

V prosinci roku 2000 se dostal návrh nového knihovního zákona do poslanecké sněmovny. Avšak tento dokument vytvořený *Ministerstvem kultury* vyžadoval četné změny a bylo rozhodnuto o novém postupu. Nejprve bylo třeba usilovat o to, aby prošel zákon při prvním čtení v parlamentu. Dále bylo nutné připravit návrh změn zákona. Díky činnosti knihovnických profesionálů na podkladě dvou zasedání *Legislativní rady vlády* byl zákon upraven a doplněn. Změny se týkaly např. otázky zřizovatelů a provozovatelů knihoven, existence *Ústřední knihovnické rady*, vymezení předmětu zákona apod. (Richter, 2001, s. 5-7)

Byli osloveni předsedové parlamentních klubů, kteří byli požádáni o podporu nového zákona. Důležité bylo, aby se zákon nevrátil k *Ministerstvu kultury* k přepracování. V důsledku vrácení zákona se mohlo stát, že *Ministerstvo kultury* návrh zákona stáhne nebo se zákon nestihne v daném termínu projednat. (Richter, 2001, s. 5-7)

Ve středu 21. února 2001 proběhlo v poslanecké sněmovně první čtení návrhu nového knihovnického zákona. Nejprve zákon uvedl ministr kultury P. Dostál a poté následovalo vystoupení zpravodaje J. Kostrhuna, který shrnul příčiny návrhu nového zákona a zmínil jeho nedostatky. Dále následovala vystoupení čtyř poslanců – M. Starec, A. Svobodová, J. Talíř a P. Hrnčíř. Ti se věnovali knihovnickým otázkám jako: regionální funkce, bezplatnost některých služeb, evidence knihoven, rovný přístup apod. (Richter, 2001, s. 5-7)

V následujících krocích spolu s diskusí a řadou připomínek začala malá odborná skupina ze *SKIP*, *Asociace knihoven ČR* a *Sdružení knihoven ČR* pracovat na změnách nového knihovního zákona. Mezi tyto knihovnické specialisty se zařadili zejména V. Balík¹, V. Richter², M. Rupešová³, K. Sosna⁴, M. Svoboda⁵, J. Vyčichlo⁶, L. Zemánková⁷. Návrh knihovního zákona se změnami byl předán Ministerstvu kultury. (Richter, 2001, s. 5-7)

26. února roku 2001 se jednalo s ministrem kultury P. Dostálem o novém knihovním zákoně spolu s předsedou *SKIP*, prvním náměstkem ministra Z. Novákem, ředitelkou legislativně právního odboru L. Smolíkovou a ředitelkou odboru umění a knihoven P. Petrovou. Na základě jednání byly projednány tyto změny a naplánovalo se zasedání se zpravodajem zákona J. Kostrhunem. (Richter, 2001, s. 5-7)

Nový knihovní zákon byl schválen na přelomu června a července roku 2001 Parlamentem ČR jako *Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)*. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2002. (Zemánková, 2001, s. 30-31)

Kromě *Vládního návrhu zákona z roku 2000 o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování* hrají v novodobé české legislativě také dva další dokumenty, jako jsou *Pozměňovací návrhy k vládnímu návrhu zákona o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování* a *Usnesení výboru pro vědu, vzdělání, mládež a tělovýchovu ze 48. Schůze ze dne*

¹ Balík, Vojtěch: Narozen 7. 4. 1947 v Praze. PhDr., knihovník v letech 1977-1990, posléze ředitel Národní knihovny ČR v letech 1990-2004, editor a překladatel filosofických prací 17. století, lektor seminářů latinské filosofické četby a interpretace, člen skupiny pro edici díla J. A. Komenského. Vystudoval obory latina-francouzština, antická literatura a bibliografie-knihovnictví, autor prací z oboru.

² Richter, Vít: Narozen 11.6.1949. PhDr., náměstek ředitele Národní knihovny ČR, práce z oboru knihovnictví a knihovnického poradenství.

³ Rupešová, Miloslava: Narozena 14. 12. 1937. PhDr., knihovnice, odborné práce z oboru, zabývá se též fotografickým uměním.

⁴ Sosna, Karel: Narozen 29. 8. 1941 v Praze. PhDr., absolvent oboru knihovnictví na Univerzitě Karlově. V letech 1964-1969 působil jako knihovník a bibliograf v Knihovně Ústavu dějin KSČ. Poté byl z politických důvodů propuštěn a zbaven možnosti pracovat v oboru. Působil v různých obchodních a dělnických profesích. Od roku 1977 pracoval v základním informačním středisku VTEI Kovoprojekty Praha jako překladatel a rešeršér, spolupracoval na přípravě specializovaných jazykových slovníků. V letech 1990-2016 působil jako ředitel Parlamentní knihovny.

⁵ Svoboda, Milan. Narozen 1972 ve Frýdlantu (okres Liberec). PhDr., PhD., pedagog, historik, zaměřený na české dějiny raného novověku, zejména s ohledem na regionální dějiny Frýdlantska, Liberecka, Žitavska a Horní Lužice. Zabývá se i knižní kulturou a katalogizací starých tisků z fondu Krajské vědecké knihovny v Liberci.

⁶ Vyčichlo, Jaroslav: Narozen 22. 8. 1947 v Radnicích, zemřel 26. 1. 2008. PhDr., knihovník, ředitel Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje.

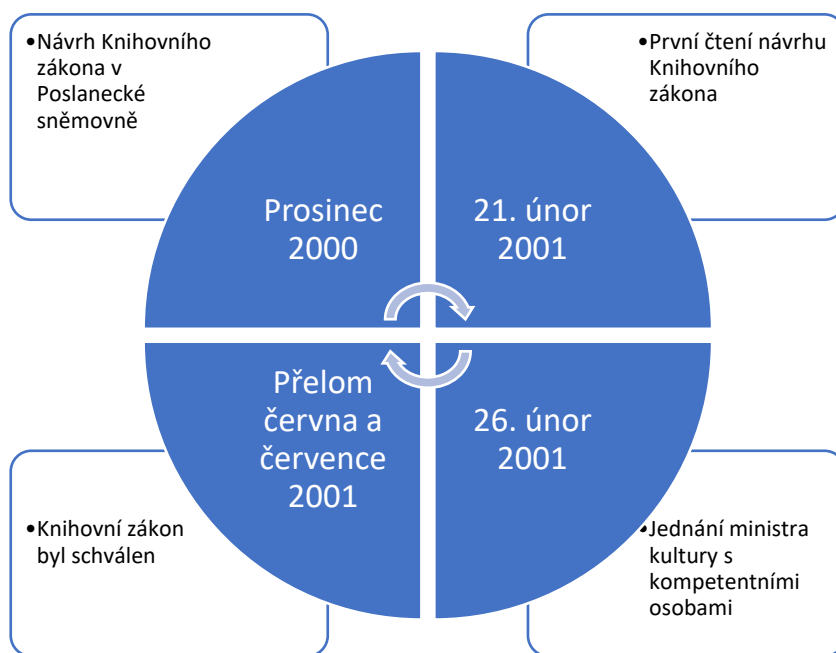
⁷ Zemánková, Ladislava: Narozena 13. 9. 1951 v Praze. Knihovnice, autorka publikací z oblasti veřejných knihoven, knihovní statistiky a metodiky, knihovnického vzdělávání a zákonodárství.

25. dubna 2001 k vládnímu návrhu zákona o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování. Tyto dva dokumenty se týkají následujících oblastí:

- „Slova „veřejná knihovna“ jsou v celém zákoně zkrácena na slovo „knihovna“
- V zákoně se používá zkrácený název „knihovní zákon“
- Specifikují se pojmy systém knihoven, regionální funkce
- Někdy se pojem „knihovna“ nahrazuje pojmem „zařízení“
- Analyzuje se více problematika evidence knihoven
- Stanovuje povinnost provozovatel knihovny vydat knihovní řád
- Zdůrazňuje se rovný přístup všem bez rozdílu k informacím v knihovnách
- Jsou upřesněny podmínky při vyřazování dokumentů
- Jsou tu upravena interpunkční znaménka, popř. změněna hodnota některých čísel
- Je doplněna řada dalších vět a zaměněny některé výrazy slovy synonymními (Vládní návrh zákona o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování, 2000)

Nový knihovní zákon upravuje kromě existence a podoby knihoven také služby a s nimi spojené podmínky. Důležitý tu je princip rovného přístupu pro všechny bez rozdílu národnosti, náboženství, sociálního postavení atd. Podle nového zákona budou všem lidem dostupné veřejné knihovnické a informační služby. (2001, s. 30-31) Podle České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy jsou informační služby definovány jako: „Služby poskytované knihovnami, informačními institucemi nebo jinými organizacemi, jejichž účelem je zprostředkování informací ve všech formách a oborech lidské činnosti“ (Švejda, 2003).

V rozhovoru s Vítem Richterem v Literárních novinách z října roku 2002 – V. Richter odpovídá na otázku: „Čeho se konkrétně týká nový knihovní zákon? – Pro knihovny je vůbec důležité, že ten zákon existuje, protože tím stát nějakým způsobem deklaruje, že o ně má zájem. Jsou tam formulovány principy systému vzájemné spolupráce mezi knihovnami, stanovují se jím určité povinné služby pro knihovny a také se stanovuje, které služby musí být poskytovány zdarma.“ (Richter, 2002, s. 15)

Obrázek 1 - Klíčová data vzniku knihovního zákona (Richter, 2001, s. 5-7)

2.3. Popis obsahu českého knihovního zákona z roku 2001

Následující kapitola se podrobněji zabývá českým knihovním zákonem z roku 2001, jež prozatím nebyl novelizován. Tato kapitola bude důležitá pro vlastní komparaci v praktické části.

Základní problém třetího knihovního zákona, tj. předmět jeho úpravy – je systém knihoven, které poskytují veřejné knihovnické a informační služby a jejich podmínky. Z pohledu veřejných knihoven jej nelze považovat za náhradu zákona o jednotné soustavě knihoven. (Zemánková, 2001, s. 30-31) Český knihovní zákon je koncipován jako zákon o službách a je v kompetenci *Ministerstva kultury*.

Na základě studia pramenů publikovaných k novému knihovnímu zákonu lze stanovit specifické tematické okruhy. Ve stručnosti se v této kapitole zmíníme o některých základních. Hluběji budou jednotlivé problémy diskutovány v praktické části. V §4 je obsáhle stanoveno, jaké knihovna plní služby. Zde jsou také stanoveny podmínky a pravidla těchto služeb a je tu princip rovného přístupu. Podle §4 se poskytují čtyři základní typy služeb, a to bezplatně. (Zemánková, 2002, s. 18-20) Zákon hovoří o evidenci knihoven, jednotlivých druzích knihoven se stanovenými úkoly a cíli. Problematice meziknihovnických služeb se věnuje §14. Vymezuje

práva a povinnosti knihoven při této spolupráci. V odstavci 9 se mimo jiné upravují mezinárodní meziknihovní služby (Zemánková, 2002, s. 18-20).

Tabulka 2 Klíčové oblasti položené v knihovním zákoně (Česko, 2001)

Hlavní tematické okruhy knihovního zákona
Systém knihoven
Rovný přístup
Druhy knihoven
Meziknihovní služby
Regionální funkce knihoven
Finanční dotace
Evidence knihoven a revize fondu
Internet a knihovny
Role autorského práva

Nejprve je nutné objasnit základní body, kterými se český knihovní zákon zabývá. V §1 je vymezen předmět úpravy, kdy „*tento zákon upravuje systém knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby a podmínky jejich provozování.*“ (Česko, 2001)

V §2 jsou objasněny základní pojmy:

- Knihovna
- Knihovní dokument
- Knihovní fond
- Meziknihovní služby
- Historický fond
- Konzervační fond
- Specializovaný fond
- Regionální funkce
- Provozovatel knihovny (Česko, 2001)

V §3 se hovoří o systému knihoven, který tvoří:

- Národní knihovna ČR, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně
- Krajské knihovny
- Základní knihovny
- Specializované knihovny (*Česko*, 2001)

§4 analyzuje knihovnické a informační služby. Mezi základní služby knihoven patří:

- Poskytování dokumentů v rámci meziknihovních služeb
- Poskytování ústních a písemných bibliografických, referenčních a faktografických informací a řešerší
- Pomoc při hledání informací ze státní správy
- Přístup k internetu
- Kulturní, výchovné a vzdělávací aktivity
- Publikační činnost
- Reprografické služby (*Česko*, 2001)

§5 se zabývá evidencí knihoven prostřednictvím ministerstva. Charakterizuje se zde, co má obsahovat návrh na zápis do evidence knihoven. Pokud je provozovatelem právnická osoba, návrh má obsahovat název provozovatele, identifikační číslo, sídlo, předmět činnosti a právní formu. Jestliže je provozovatelem knihovny fyzická osoba, návrh obsahuje celé jméno a datum narození provozovatele, identifikační číslo a informace o trvalém pobytu. (*Česko*, 2001)

V §9 až §13 se analyzují druhy knihoven, upřesňuje se, jaký mají jednotlivé knihovny fond a jaké činnosti která knihovna vykonává. Hovoří se tu o souborném katalogu, o národní bibliografii, o meziknihovních službách, o regionální funkci, o autorském právu, o spolupráci vzhledem k novým technologiím apod. (*Česko*, 2001)

V §14 jsou specifikovány meziknihovní služby. Podle §14 jsou knihovny povinny poskytnout jiné knihovně chybějící dokument, popř. mohou dokument zprostředkovat nebo poskytnout informace o tomto dokumentu. Meziknihovní služby probíhají bezplatně a je nutné vést jejich evidenci. (*Česko*, 2001)

§15 analyzuje problematiku podpory knihoven, která může probíhat díky vlastním dotacím ze státního rozpočtu nebo Národnímu fondu. Tyto dotace by měly být určeny na následující aktivity:

- Vědecké a výzkumné projekty
- Nové technologie
- Propojení knihovnických sítí
- Zpracování dokumentů do elektronické podoby
- Doplnění knihovního fondu
- Ochrana fondu
- Pomoc knihoven zdravotně postiženým občanům
- Kulturní, výchovné a vzdělávací projekty
- Regionální funkce
- Vzdělávání knihovníků
- Stavební práce pro knihovny
- Zabezpečovací a protipožární systémy pro knihovny (*Česko*, 2001)

§16 se zabývá evidencí a revizí knihovního fondu. Každá knihovna provádí revizi svého fondu podle počtu dokumentů, které obsahuje:

- Pokud fond obsahuje méně než 100000 dokumentů, provádí se revize jednou za 5 let
- Pokud fond obsahuje 100000 až 200000 dokumentů, provádí se revize jednou za 10 let
- Pokud fond obsahuje 200000 až 1000000 dokumentů, provádí se revize jednou za 15 let
- Pokud má knihovna více než 1000000 a méně než 3000000 dokumentů, provádí se revize každý rok v rozsahu 5% fondu
- Pokud fond knihovny přesahuje 3000000 dokumentů, provádí se revize každý rok v rozsahu 200000 dokumentů (*Česko*, 2001)

§17 informuje o vyřazování dokumentů, kdy lze vyřazovat dokumenty následujícím způsobem:

- Pokud se dokumenty nevztahují na zaměření knihovny
- Multiplikáty dokumentů
- Opatřované, neúplné nebo poškozené dokumenty (*Česko*, 2001)

§18 charakterizuje problematiku ochrany fondu, kdy je v tomto ohledu nutné zajistit:

- To, aby dokumenty byly umístěny ve vhodných podmínkách
- Chránit dokumenty před odcizením a poškozením a před nepříznivými vlivy prostředí
- Restaurování dokumentů (*Česko*, 2001)

Je třeba také krátce zmínit §19 o sankcích, který stanovuje výši sankcí při porušení povinností a specifikuje postupy při těchto sankcích.

V rozhovoru s Vitem Richterem v Literárních novinách z roku 2001 je diskutována řada otázek s novým zákonem souvisejících, mimo jiné se hovoří o tom, jak má ideální knihovna vypadat. „*V budoucnu musí být knihovna – vedle své klasické funkce půjčování knih – schopna pracovat s jakýmkoli typem dokumentu. Musí si najít svoji pozici na internetu a poskytovat služby, které budou spojovat výhody tradičních papírových publikací a nových digitálních dokumentů.... Měli by zde pracovat specialisté, kteří budou schopni pomoci obyčejnému člověku, který se potřebuje dostat k nějaké informaci.*“ (Richter, 2002, s. 15)

2.4. Knihovní zákon a regionální funkce

Kromě vymezení veřejných knihovnických a informačních služeb je v knihovním zákoně zmíněn pojem regionální funkce – a to §2 písm. h) a §11, odst. 3 a 4. Regionální funkce je knihovním zákonem uzákoněna, ale není tu přesně určena obecným výčtem. (Zemánková, 2002, s. 18-20)

Přesněji se regionální funkcí zabývá *Usnesení vlády České republiky ze dne 16. ledna 2002 č. 680 o Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven*. Tento dokument stanovuje základní cíle, způsoby a pravidla podpory regionálních funkcí a také standardy výkonu. Nestanovuje však výši dotace na podporu. Tento dokument je každoročně modifikován. (Zemánková, 2002, s. 18-20)

Problematika regionální funkce souvisí s §15 o Podpoře knihoven, podle něhož knihovny mohou získat různé typy dotací ze státního rozpočtu, státních aktiv nebo Národního fondu. Obsahuje dvanáct případů podpory činnosti knihoven, mezi nimiž je zařazeno zajištění výkonu regionálních funkcí. (Vyčichlo, 2004, s. 72-78)

Regionální funkce poskytují pouze krajské knihovny nebo pověřené knihovny na základě podmínek v knihovním zákoně. Základní podmínkou pro regionální funkce bývá písemná smlouva o přenesení regionální funkce. Knihovna vykonávající regionální funkci musí být v evidenci *Ministerstva kultury ČR*. Pověřená knihovna může být základní knihovna a speciální knihovna. (Vyčichlo, 2004, s. 72-78)

Pojem regionální funkce je jakousi modifikací knihovních služeb, které byly dříve poskytovány bývalými střediskovými systémy, jež se tehdy osvědčily. (Vyčichlo, 2004, s. 72-78)

Nyní je na místě zmínit, co je náplní regionální funkce. Jednak jsou to činnosti, jež mají umožnit vyrovnat úroveň kulturních a vzdělávacích služeb knihoven. Patří sem spolupráce metodiků, výměna zkušeností, problematika financování, podpora malých knihoven, zpracování a zpřístupňování fondů, zavádění technologií apod. (Konvalinková, 2015)

Se změnami státoprávního uspořádání se předpokládal přesun řady funkcí na kraje – v našem případě se zřizovaly krajské knihovny. Původně byl stanoven termín financování regionálních funkcí krajem rok 2003. Zákon o rozpočtovém určení daní ale nebyl schválen. Pokud by zákon nebyl schválen do roku 2004, byly by v roce 2005 regionální funkce financovány ze státního rozpočtu. Jestliže by zákon schválen byl, byl třeba vytvořit koncepci výkonu regionální funkce v každém kraji. Tato koncepce měla přinést dostatečnou volnost a měla umožnit chápat regionální funkce jako státním programem definované služby. (Vyčichlo, 2004, s. 72-78)

Jednotný pohled na regionální funkce poskytuje *Metodický pokyn MK ČR z roku 2011*, který je neustále vylepšován. Tento dokument je aplikací dokumentů: *Program podpory regionálních funkcí knihoven* a *Nářízení vlády č. 288/2002 Sb.* (Vyčichlo, 2004, 72-78)

Ministerstvo kultury ČR a jisté knihovnické organizace chtějí novelu knihovního zákona. Hlavním důvodem novely bylo nenaplnění ustanovení §24 odst.2 knihovního zákona, tj. že knihovny, které nezpřístupní veřejné datové síť do roku 2006, budou vyškrtнутy z evidence knihoven. Byly tendence termín novely oddálit. S tímto byly navrženy další úpravy – např. regionální funkcí měla být pověřena i *Národní knihovna ČR*. (Vyčichlo, 2004, 72-78)

Regionální funkce se vztahuje k vzájemné odborné pomoci knihoven navzájem. Vyčichlo (2004) nepovažuje pojem regionální funkce za příliš šťastný. Jde vlastně o soubor knihovnických služeb, které poskytuje knihovna jiné knihovně. Můžeme polemizovat o významu pojmu regionální funkce v souvislosti s meziknihovními službami. Meziknihovní služby a regionální funkce jsou však vymezeny v knihovním zákoně rozdílně. (Vyčichlo, 2004, 72-78)

Podle usnesení vlády č. 44 z roku 2004 ke koncepci Projektu internetizace knihoven je platná povinnost knihoven připojit se do konce roku 2006 na veřejné datové síť, tj. k internetu.

Po dobu 36 měsíců bylo připojení k internetu hrazeno státem. *Ministerstvo pro místní rozvoj* rozebralo podmínky, za jakými byly knihovny internetizovány za finanční pomoci fondů Evropské unie. Do projektu *Evropské unie* se mohly zapojit kraje, obce, sdružení obcí a krajské příspěvkové organizace za spolupráce krajských knihoven v rámci regionálních funkcí. (Vyčichlo, 2004, 72-78)

Nabízí se otázka, zdali by spolu s internetizací knihoven nemohli knihovny pracovat i jako informační centra a poskytovat i turistické informace a informace místní správy. Tato skutečnost přináší ale nutnost rozšíření výpůjční doby knihovny. (Vyčichlo, 2004, 72-78)

Důležitým bodem v oblasti regionálních funkcí je otázka – Co je nejdůležitější pro rozvoj knihoven? V článku M. Kratochvílové o třech pilířích úspěšné metodické práce je to osobnost knihovníka, která má pozitivně nahlížet na svět, mít zájem o okolní svět a lidi, má být otevřený, ochotný, vstřícný a má se účastnit při celoživotním vzdělávání. M. Kratochvílová mimo jiné hovoří o třech pilířích úspěšného rozvoje knihoven, tj. zřizovateli, metodikovi a knihovníkovi. (Kratochvílová, 2015)

Zbývá než dodat odpověď na otázku. Co jsou regionální funkce? „*Jsou to funkce větší knihovny jako pomocníka knihoven menších.... Větší knihovna, dříve obvykle okresní nebo středisková, která disponuje i větším počtem knihovníků, poskytuje knihovnám v malých obcích pomoc, ať již v podobě výměnných souborů, rad, jak co udělat, pomoci při stěhování, vybavování novým nábytkem, revizí knihovních fondů, ale i při sepsání projektů do grantových řízení, sestavování statistik, uspořádání soutěže pro děti atd.*“ (Zemánková, 2003, s. 14-15)

2.5. Meziknihovní výpůjční služby a knihovní zákon

Co jsou podle knihovního zákona meziknihovní služby? Jedná se o soubor informačních, výpůjčních a reprografických služeb uskutečňované mezi knihovnami. Jejich cíle je umožnit přístup ke knihovním dokumentům bez ohledu na místo jejich uložení. (Pospíšilová, 2002, s. 212-216) „*Jejich cílem je zajištění přístupu čtenářů k potřebné literatuře bez ohledu na místo jejich uložení. Služby jsou založeny na vzájemné spolupráci, která umožňuje kterékoliv knihovně požádat a půjčit pro vlastní čtenáře dokumenty z jiné knihovny, které nemá ve svém fondu, a naopak půjčovat ze svého fondu dokumenty jiným knihovnám*“ (Smetanová, Pillerová, 2016).

Meziknihovní služby mohou mít následující formy:

- Fyzické půjčení dokumentu
- Reprografická kopie
- Elektronické dodávání dokumentů
- Referenční služba (Smetanová, Pillerová, 2016)

Existují legislativní dokumenty důležité pro realizaci meziknihovních služeb:

- Zákon č. 257/2001 Sb.
- Vyhláška č. 88/2002 Sb.
- Metodické pokyny pro meziknihovní služby vypracované NK ČR

+ některé zahraniční dokumenty (Pospíšilová, 2002, s. 212-216)

Meziknihovní služby souvisí s kooperací knihoven a jejich významným prvkem jsou souborné katalogy – např. katalog NK ČR. Katalogy mohou mít dvě podoby – reálnou a virtuální. Prostřednictvím souborného katalogu můžeme získat bibliografické informace, objednat si dokumenty pomocí e-mailu. Mezi další souborné katalogy patří VPK a systém OPAC, ale také naskenované katalogy. (Pospíšilová, 2002, s. 212-216)

Meziknihovní služby však nejsou zpoplatněny. Výjimku tvoří mezinárodní meziknihovní reprografické služby a mezinárodní meziknihovní služby. Výjimky se také vztahují na poplatky za poštovné a balné. (Matušík, 2010)

Je třeba také vést statistiku meziknihovních služeb, která se zapisuje do jednotného statistického výkazu v rámci *Ministerstva kultury ČR* pro NIPOS. Statistiky se týkají jak vnitrostátních meziknihovních služeb, tak mezinárodních meziknihovních služeb. (Pospíšilová, 2002, s. 212-216)

Funkci národního centra meziknihovních služeb plní *Národní knihovna ČR*. Jejím úkolem je zabezpečit dostupnost dokumentů, které byly vydány v ČR bez omezení pro všechny. (Coufalová, 2008)

Kromě knihovního zákona řeší otázku meziknihovních služeb zvláštní materiály, tj. *Zásady meziknihovních služeb v ČR* a *Metodické pokyny pro meziknihovní služby v ČR*. Zvláště druhý zmíněný dokument by mohl být podle I. Kareše mezníkem pro bližší objasnění a zjednodušení meziknihovních služeb v ČR. V současné době došlo k určitým rozdílům v chápání MVS. Některé dokumenty byly z MVS vyloučeny a zároveň se různí přístupy ke

zpoplatnění jednotlivých služeb. Rozdíly nastávají i v oblasti přepravy a úhrady nákladů v rámci MVS. Roku 2014 v důsledku těchto nesrovnalostí bylo zahájeno jednání prostřednictvím organizace *Sdružení knihoven ČR* spolu s jinými knihovnami a institucemi. Výsledky jsou vyobrazeny níže:

- Neměly by se dělat rozdíly mezi druhy dokumentů poskytovaných v rámci MVS
- Je třeba specifikovat dobu, ve které by se požadavek na MVS výpůjčku měl vyřídit
- Musí být vytvořen jednotný formulář pro e-žádanky MVS
- Měl by být stanoven jednotný poplatek za MVS výpůjčku
- MVS by měla setrvat jako dotovaná služba
- Je možné řešení v budoucnu prostřednictvím dohody krajských a pověřených knihoven (Kareš, 2014, s. 173-179)

Proto primární perspektivou meziknihovních služeb bude otevřenost, přístup k internetu, rozložení, interaktivita, rovnováha při poskytování meziknihovních služeb. Svůj význam pro meziknihovní výpůjční služby mají též digitální knihovny nebo online plnotextové databáze, ale také internetové projekty typu Google Scholar či Google BookSearch. (Coufalová, 2008)

2.6. Knihovní zákon a zpřístupňování internetu

Knihovny podle zákona jsou povinny na základě rovného přístupu poskytovat veřejné knihovnické a informační služby, tudíž také přístup k internetu. (*Poskytování internetu v knihovnách, aneb, Co stanoví knihovní zákon*, 2008, s. 19-20)

§4 knihovního zákona vyjmenovává jednotlivé služby, které je každá knihovna povinna poskytovat – mimo jiné i přístup k informacím na internetu. Přístup k internetu je knihovna nucena poskytovat bezplatně. Zákon sice stanovuje výjimky, kdy jsou služby zpoplatněny. Ty jsou však stanoveny knihovním řádem, za což ručí provozovatel. (*Poskytování internetu v knihovnách, aneb, Co stanoví knihovní zákon*, 2008, s. 19-20)

Pokud nastane případ, že v obecní knihovně nejsou podmínky pro veřejný internet, lze zřídit přístup k internetu na jiném pracovišti, např. na obecním úřadě. Musí být však dodrženy podmínky jako v knihovně, tj. přístupnost pro veřejnost, bezplatnost, statistické vykazování apod. V tomto případě – tento moment musí být zanesen v knihovním řádu, včetně doby, kdy je internet zpřístupněn. (*Poskytování internetu v knihovnách, aneb, Co stanoví knihovní zákon*, 2008, s. 19-20)

Povinností každé knihovny je dodržet zákonem stanovené podmínky, tj. přístupu k internetu. Pokud toto knihovna neplní, *Ministerstvo kultury ČR* může knihovnu vyškrtnout z evidence knihoven. (*Poskytování internetu v knihovnách, aneb, Co stanoví knihovní zákon*, 2008, s. 19-20)

Můžeme hovořit o problémech spojených s internetem v knihovně. Jsou to:

- Riziková komunikace
- Rizikový obsah
- Počítačové hry
- Technická rizika
- Obchodní podvody
- Nepříjemná reklama apod. (Eckertová, 2015)

Existuje však zvláštní případ při využívání internetu v knihovně, kdy si uživatel v knihovně prohlíží stránky s erotickou tematikou. Platí tu omezení, které se vztahuje zejména na nezletilé děti. Jedná se zejména o internetové obsahy typické svou závadností s erotickými a porno tématy. Knihovny jsou povinny chránit děti před takovými závadnými informacemi. Jelikož vztah knihovny a čtenáře je vztahem soukromoprávním – je třeba upravit vzájemná práva a povinnosti, např. v *Provozním řádu knihovny*. Knihovna může uzavřít také standardní písemné smlouvy na předtištěném formuláři. Je povinností knihovny zamezit dětem přístup ke škodlivému obsahu. Ten, kdo zpřístupní dětem obsahy, které jsou pro děti obsahově zásadní, může být potrestán odnětím svobody až na dva roky podle *ustanovení §191 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku*. (Koutná, 2010, s.227-228)

Své výhody má využití internetu a počítače v knihovnách pro zdravotně postižené. Ačkoli tato nová pomoc je prozatím něčím novým, určitě bude do budoucna mnohým přínosem. Toto přináší i určité nedostatky a nutnost vzniku nové legislativy s tímto související. Mimo jiné „*úkolem digitálních knihoven pro zrakově postižené je shromažďovat, zpracovávat a zprostředkovat dokumenty a) v digitální podobě (ve velké míře se jedná o dokumenty, které původně existují v podobě pro zrakově postiženého uživatele nepřístupné) b) v podobě speciálně přizpůsobené pro hlasový či hmatový výstup z počítače*“ (Stodola, 2010).

2.7. Evidence knihoven podle knihovního zákona

Podle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb jsou knihovny povinny zapsat se do evidence knihoven *Ministerstva kultury ČR*.

Existuje několik primárních důvodů, proč se jako knihovna zapsat do této evidence:

- 1) Pokud je knihovna v evidenci, může žádat o dotace ze státního rozpočtu, státních aktiv nebo Národního fondu
- 2) Knihovny, které jsou v evidenci, mohou při svých revizích knihovního fondu využít výjimky vyplývající ze *zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví*
- 3) Evidované knihovny mohou využít funkci *Národní knihovny ČR* v rámci smluv s kolektivními správci autorských práv v souvislosti s úhradami odměn za využití díla. (*Evidence knihoven: raději dříve než nikdy*, 2002, s. 176-177)

Při zápisu do evidence knihoven *Ministerstva kultury ČR* mohou nastat dva případy:

- a) Knihovna jako právnická osoba: do žádosti o evidenci knihoven vyplňuje pouze údaje o své instituci. Příkladem je *Národní knihovna ČR*
- b) Knihovna, která je součástí právnické osoby a nemá právnickou subjektivitu, např. malé obecní knihovny, vysokoškolské knihovny apod. V kolonce provozovatel se vyplňují jako provozovatel údaje o právnické osobě, jíž je knihovna součástí, a v údaji o knihovně jsou údaje o vlastní knihovně. (Součková, 2012)

Pro naši analýzu je důležité ukázat současný stav evidence knihoven s ohledem na *Ministerstvo kultury ČR*. Do roku 2002 se přihlásilo 1588 knihoven, a to např. mnohé krajské, městské, soudní, archivní, galerijní, muzejní, firemní, nemocniční, školské, obecní, vědecké knihovny a další. (Čermáková, 2002)

2.8. Další dokumenty související s knihovním zákonem

2.8.1. Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

Jedna z vyhlášek ke knihovnímu zákonu se vztahující „stanoví náležitosti žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu a určuje, kteří provozovatelé knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc. Vyhláška dále stanoví podrobnosti o vedení evidence knihovního fondu a náležitosti zápisu o výsledku revize knihovního fondu.“ (Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, 2002)

Žádost o zprostředkování dokumentu knihovny obsahuje následující údaje:

- Název, autor, vydavatel, místo, pořadí, rok vydání, číslo knihovního dokumentu
- Název a adresa žádající knihovny, popř. telefon, fax, e-mail
- Název a adresa dožádané knihovny apod.
- Požadavky na zprostředkování dokumentu
- Lhůta vyřízení žádosti. (Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, 2002)

Žádost o zprostředkování dokumentu knihovny v rámci mezinárodních meziknihovních služeb mají povinnost předávat následující provozovatelé:

- Národní knihovna České republiky
- Státní technická knihovna
- Knihovna Akademie věd ČR
- Moravská zemská knihovna v Brně
- Vědecká knihovna v Olomouci
- Národní lékařská knihovna

(Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, 2002)

Směrnice detailně popisuje strukturu přírůstkového seznamu a seznamu úbytků. Přírůstkový seznam slouží k zaznamenání jednotlivých dokumentů knihovny. Výjimku pak tvoří skupinově zpracované materiály, které se do přírůstkového seznamu nezapisují. V případě seznamu úbytků můžeme záznam v tomto seznamu odkazovat na zvláštní seznam. (*Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, 2002*)

Přírůstkový seznam obsahuje následující údaje:

- Datum
- Přírůstkové číslo
- Způsob nabytí dokumentu
- Autor, název, místo a rok vydání apod.

(*Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, 2002*)

Seznam úbytků obsahuje následující údaje:

- Datum
- Pořadové číslo
- Přírůstkové číslo
- Autor, název, místo a rok vydání
- Důvod odpisu dokumentu

(*Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, 2002*)

2.8.2. Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb.

„Toto nařízení stanoví pravidla pro poskytování dotací provozovatelům knihoven ze státního rozpočtu na projekty.“ (*Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb., 2002*) Nařízení se netýká dotací na projekty v oblasti vědy nebo výstavbu a rekonstrukci knihovny (*Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb., 2002*).

Obrázek 2 - Druhy dotací v rámci nařízení č. 288/2002 Sb. (Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb., a nařízení vlády č. 113/2013 Sb. 2002)

2.8.3. Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika – Digitalizace knihovních fondů.

Cílem tohoto opatření „je podpora kultury a zachování kulturního dědictví. Tato změna stávajícího režimu podpory má za cíl podporovat digitalizaci knih a poskytování dalších služeb ve veřejných knihovnách.“ (Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika – Digitalizace knihovních fondů, 2012) Digitalizace se podle tohoto opatření týká vedle historických dokumentů také dokumentů novějších, a to zejména těch, které jsou chápány jako volné, tj. nespádají pod ochranu podle autorského práva. Autorskému právu nepodléhá dílo autora, pokud neuběhla lhůta 70 let od smrti autora (*Autorský zákon*, 2000). Další výjimkou je případ, kdy se dílo využívá pro financování komunitní činnosti knihoven nebo poskytování knihovnických služeb pro občany sociálně vyloučené. Celkem za rok rozpočet na toto opatření činí 10.000.000,- Kč, při čemž je důležité využít 70% rozpočtových nákladů. Podpora je určena pro místní a regionální knihovny nebo místní samosprávné orgány (Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika – Digitalizace knihovních fondů, 2012).

2.8.4. Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky.

Nejprve je nutné vysvětlit, co je *Ústřední knihovnická rada*. Jedná se o poradní, iniciativní a koordinační orgán českého ministra kultury týkající se knihovnictví, knihoven a knihovnických a informačních služeb v České republice. Čestné a nezastupitelné členy, předsedu a místopředsedu rady jmenuje ministr kultury. Předseda je povinen veřejně reprezentovat zmíněnou radu a je odpovědný za činnost rady. Zánik členství může vzniknout vzdáním se funkce, odvoláním nebo úmrtím. (*Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky*, 2002)

3. Slovenský knihovní zákon z roku 2015

Celý název slovenského knihovního zákona zní: *Zákon ze 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z.* Tento zákon navazuje na druhý československý knihovní zákon z roku 1959. Důležitým poznatkem se jeví skutečnost, že zákon se netýká pouze knihoven, ale zahrnuje také muzea a galerie. Zabývá se mimo jiné také ochranou knihovních dokumentů a debatuje o problémech *Slovenské národní rady*. (Slovensko, 2015) Zákon v první řadě stanovuje předmět úpravy. „*Tento zákon upravuje zriaďovanie a zakladanie knižníc, práva a povinnosti knižníc, práva a povinnosti zriaďovateľov knižníc, knižničný systém Slovenskej republiky, rozsah a vykonávanie odborných knižničných činností, vyhlasovanie, evidenciu, ochranu, sprístupňovanie, dovoz a vývoz historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu*“ (Slovensko, 2015).

Tento zákon se vztahuje na dva základní subjekty: 1. knihovny poskytující knihovnicko-informační služby uživatelům; 2. vlastník historického fondu, vzácného rukopisu nebo starého tisku. Běžné knihovny, které poskytují služby, by měly být evidované v Seznamu knihoven Slovenské republiky. U druhého subjektu se níže zmíněné dokumenty mohou považovat za jistý typ historického knihovního dokumentu či fondu. (Slovensko, 2015)

1. subjekt slovenského knihovního zákona

- knihovny poskytující knihovnicko-informační služby uživatelům

2. subjekt slovenského knihovního zákona

- vlastník historického fondu, vzácného rukopisu nebo starého tisku

Obrázek 3 Dva základní subjekty slovenského knihovního zákona (Slovensko, 2015)

Cílem slovenského knihovního zákona byla jeho přehlednost a srozumitelnost. Bylo nutné komplexněji vymezit předmět, základní pojmy a terminologii. Nový zákon chtěl upřesnit otázky zřizování a zakládání knihoven, problematiku práv a povinností zřizovatelů knihoven. Mimo jiné byly doplněny nutné informace o systému knihoven a typech knihoven. Zákon upřesnil otázku vývozu a dovozu historických fondů. Byly znovu definované povinnosti *Ministerstva kultury*, zaveden státní dohled a upřesněny případné sankce. Mimo jiné slovenský zákon s některými informacemi a pojmy nepracuje, neboť to neumožňuje slovenská legislativa. (Lopušánová, 2015) Není na škodu se ohlédnout k účelu a úloze předešlého knihovního zákona. Ten se omezoval pouze na státní, obecné a jiné knihovny spolu se svými službami. Starý zákon respektuje *Manifest Unesco* a další mezinárodní standardy. Neopomíjí se fakt závislosti knihoven na mezinárodní spolupráci. V rámci starého knihovního zákona jsou klíčovými úkoly knihoven: svobodný přístup k informacím, starost o knihovní fondy, knihovnické služby. Jsou tu již také zmiňovány informační technologie a internet (Katuščák, 2001, s. 21).

V §2 se vymezují základní pojmy vztahující se k problematice slovenského knihovního zákona z roku 2015. Seznam těchto pojmů je vyobrazen níže. Definice zde rozebírat nebudeme, neboť to není cílem této kvalifikační práce. Je třeba dodat, že pojem knihovní dokument zákon vymezuje bez ohledu na formu, protože se vztahuje i na jeho digitální formu. Vznikly nové pojmy jako elektronický informační zdroj a elektronická sbírka. (Lopušánová, 2016, s. 1) Základní pojmy slovenského knihovního zákona jsou uvedeny níže:

- Knihovna
- Knihovní dokument
- Knihovní fond
- Elektronický informační zdroj
- Elektronická sbírka
- Slovacikální dokument
- Souborný katalog
- Historický knihovní dokument
- Specializovaný knihovní fond
- Konzervační fond
- Odborné knihovnické činnosti (*Slovensko, 2015*)

Odstavec 3 a 4 zmiňuje další součást slovenského knihovního zákona, a to otázku zřizování a zakládání knihoven. Podle těchto paragrafů mohou knihovnu zřizovat: a) ústřední

orgán státní správy; b) samosprávný kraj; c) obec. Kromě toho může knihovnu založit i jiná právnická osoba, např. za účelem svého organizačního útvaru. Pouze jako právnická osoba mohou působit *Slovenská národní knihovna*, vědecká knihovna a regionální knihovna. Zřizovatel knihovny má i některá práva a povinnosti, které je nutno respektovat. (Slovensko, 2015)

Významnou součástí slovenského knihovního zákona jsou již zmíněná práva a povinnosti zřizovatele a zakladatele knihovny. Tyto ukazatele jsou založeny na požadavcích získaných z praxe a platí s celostátní působností. Mezi nové povinnosti patří např. spolupráce při státní kontrole a respekt stanoviska ministerstva kultury při zrušení vědecké nebo regionální knihovny nebo jejich sloučení. Byly také upraveny podmínky vytváření poboček. V neposlední řadě byla důležitá změna ohledně zpracování osobních údajů, a to bez souhlasu dané osoby. (Lopušánová, 2016, s. 2) „*Z hľadiska spracovania osobných údajov v knižniciach je tento zákon osobitným zákonom, na základe ktorého môžu knižnice spracovávať osobné údaje bez ohlasu dotknutej osoby*“ (Lopušánová, 2015).

Dalšími povinnostmi knihovny jsou doplňování dokumentů, jejich odborná evidence a spravování, revize a vyřazování, ochrana a správa fondu, poskytování knihovnicko-informačních služeb a podobně (Lopušánová, 2016, s. 2). V minulosti bylo dle zákona možno zpřístupnit osobní údaje jen výjimečně, a to v případě písemného souhlasu dotčené osoby. Byla učiněna řada opatření v rámci knihoven souvisejících se svobodou informací v knihovně. Knihovny jsou povinny některé informace zveřejňovat a zároveň umožňovat svobodný přístup k informacím pro všechny. Při tom není třeba u uživatele projevovat právní nebo jiný zájem (Joščáková, 2001, s. 216-208). Níže jsou uvedeny komponenty, které určují význam *Zákona o ochraně osobních údajů* pro knihovny:

- Význam pro pracovní řád knihovny
- Význam pro registraci knihovny na Statistickém úřadě
- Úprava knihovnicko-informačního systému
- Přemístění přihlášek uživatelů ze čtenářských do služebních prostor
- Význam internetu (Joščáková, 2001, s. 218)

Stejně jako v českém knihovním zákoně, také slovenský knihovní zákon hovoří o systému knihoven. Od českého systému se však v mnohém liší. Slovenský knihovní systém může být rozdělen podle dvou hledisek: a) knihovny z hlediska svého zaměření a cíle; b) knihovna z hlediska působnosti. Následující tabulka vyobrazuje přehled jednotlivých knihoven

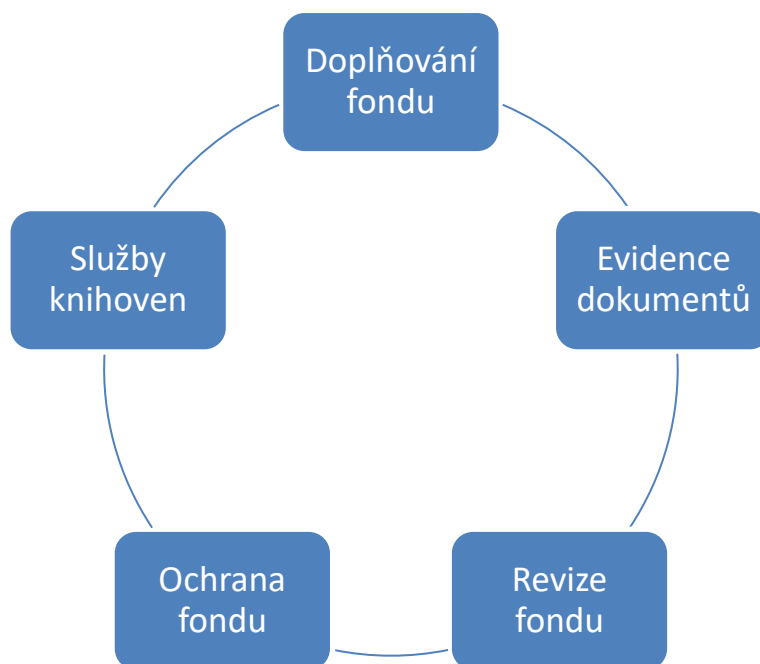
v systému. (Slovensko, 2015) Důležité je, že pokud se knihovna začleňuje do knihovního systému, je třeba brát zřetel na funkce knihovny, její fond a rozsah knihovnicko-informačních služeb (Lopušánová, 2016, s. 3). Knihovnicko-informační systém lze tedy stručně definovat jako „*decentralizovaný, otevřený kooperativní systém*“ (Katuščák, 2001, s. 21).

Tabulka 3 Systém knihoven na Slovensku (Slovensko, 2015)

KNIHOVNY PODLE ZAMĚŘENÍ	KNIHOVNY PODLE PŮSOBNOSTI
Národní knihovna	Celostátní
Vědecká knihovna	Regionální s krajskou působností
Akademická knihovna	Regionální
Veřejná knihovna	Městské nebo obecní
Školská knihovna	Institucionální
Speciální knihovna	

Slovenská národní knihovna vystupuje jako základní prvek knihovního systému, jejímž hlavním úkolem je budování a správa národního konzervačního knihovního fondu, a především její funkce jako autority. Ohledně vědeckých knihoven nelze opomenout jejich účel, tj. činnost knihovnicko-informačních služeb pro veřejnost se zaměřením na vědu, techniku, inovace, vzdělávání a další odborné informace. Akademická knihovna má význam pro univerzity, vysoké školy a fakulty. Mimo jiné má i novou funkci, a to informační vzdělávání uživatelů. Nově plní funkci komunitních center a školních knihoven běžné veřejné knihovny. Podobně jako u polského knihovního zákona jsou i ve slovenském zákoně diskutovány školní a speciální knihovny. (Lopušánová, 2016, s. 3) Vzhledem k *Národní knihovně* je třeba určit její úkoly. Jsou to např. činnosti knihovnicko-informační, koordinační, metodické, standardizační a vědecko-výzkumné. Klíčovým posláním *Slovenské národní knihovny* je být jakousi národní bibliografickou agenturou Slovenské republiky s cílem zpracovávat a zpřístupňovat Slovenskou národní bibliografii (Katuščák, 2001, s. 23).

Knihovní zákon zavedl pojem knihovní činnosti, které dříve byly roztroušeny v textu bývalého zákona. Tyto činnosti jsou do nového zákona zařazeny systematicky a zároveň definovány. (Lopušánová, 2015) Následující schéma podává přehled o těchto činnostech

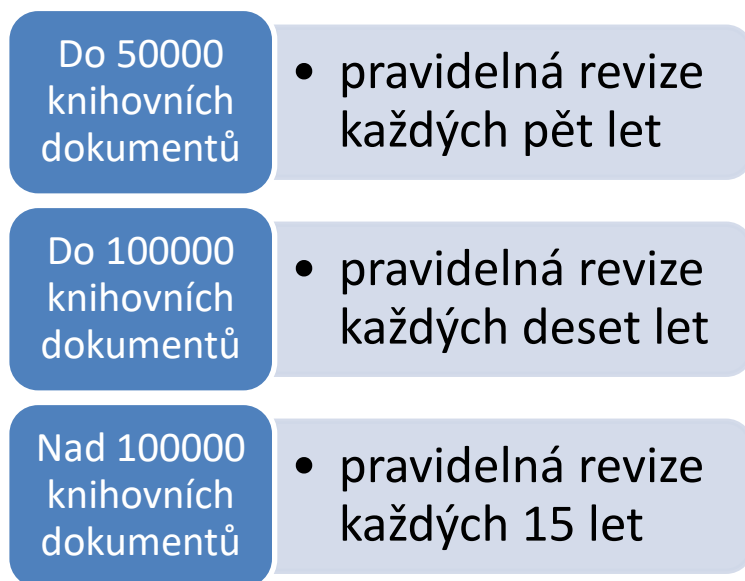

Obrázek 3 - Knihovní činnosti podle slovenského knihovního zákona (Lopušánová, 2015)

V případě doplňování fondu knihoven je nutná systematičnost a odbornost. Je třeba brát také zřetel na zaměření a specializaci knihovny. Kromě toho mají knihovny s konzervačním fondem povinnost poskytnout dokumenty při jejich případném vyřazování. (Lopušánová, 2016, s. 3)

Odstavec 13 pojednává o evidenci a zpracování knihovního fondu, podle čehož knihovny mají povinnost vést evidenci knižního fondu prostřednictvím přírůstkových seznamů a seznamů úbytků. Knihovna je také nucena knihovní dokumenty zpracovávat pomocí jmenného a věcného popisu. (Slovensko, 2015) Důležitým poznatkem se jeví skutečnost, že při nakládání s fondem se na tento akt nevztahují právní předpisy o státním majetku, obcích, a v případě inventarizace zákon o účetnictví (Lopušánová, 2016, s. 3)

Dalším důležitým indikátorem slovenského knihovního zákona je povinnost revize a vyřazování dokumentů. Vyřazují se ty dokumenty, které se nevztahují k zaměření knihovny, jsou zastaralé nebo jsou multiplikátory nebo duplikátory dokumentů. Vyřazují se také dokumenty poškozené nebo ztracené. Revize může být pravidelná nebo mimořádná. Následující schéma vysvětluje pravidelnou revizi knihovního fondu. (Slovensko, 2015)

Obrázek 4 - Pravidelná revize knihovního fondu podle slovenského knihovního zákona (Slovensko, 2015)

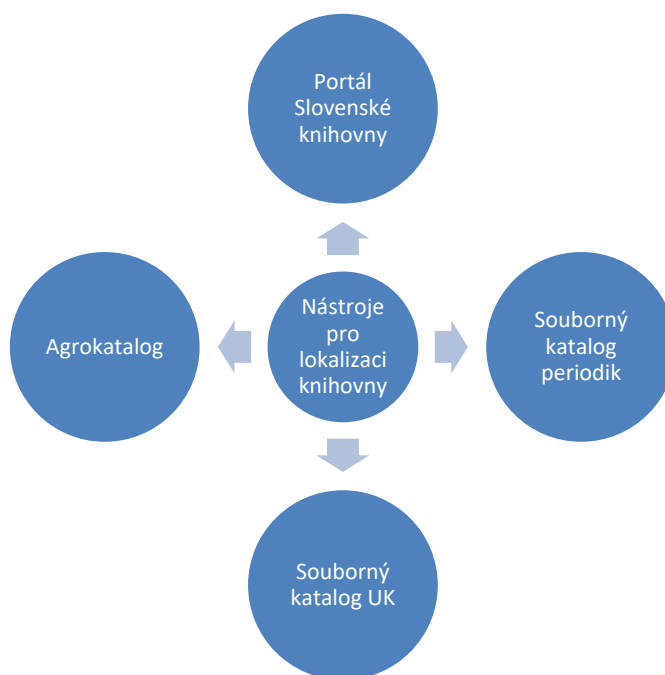
Slovenský knihovní zákon analyzuje mimo jiné také otázku ochrany knihovního fondu. Týká se to zejména zabránění poškození nebo odcizení dokumentu. Knihovna je povinna vytvořit dobré podmínky pro uchování dokumentů a předcházet jejich znehodnocení. (Slovensko, 2015)

Další odstavec uvádí knihovnicko-informační služby. „*Knižnično-informačné služby sú výkony odborných činností založených na využívaní knižničných fondov a elektronickej zbierky s cieľom uspokojovať informačné potreby, požiadavky a záujmy používateľov. Knižnično-informačné služby sa poskytujú v priestorach knižníc alebo prostredníctvom internetu.*“ (Slovensko, 2015) Na základě knihovního zákona je upřesněno zpřístupňování knihovních dokumentů, jak klasických, tak elektronických – buď bezplatně nebo za úplatu. Zákon též pojednává o publikačních, kulturních, výchovně-vzdělávacích aj. aktivitách (Lopušánová, 2016, s. 3). Základní knihovnicko-informační služby podle slovenského knihovního zákona jsou:

- Výpůjčky knihovních dokumentů
- Základní elektronické služby
- Poskytování ústních bibliografických, faktografických a referenčních informací
- Poskytování písemných bibliografických, faktografických, referenčních, rešeršních a reprografických služeb a informací
- Speciální elektronické služby

- Meziknihovní výpůjční služby a mezinárodní meziknihovní výpůjční služby
- Vydávání publikací
- Výchovně-vzdělávací a kulturní činnosti (Slovensko, 2015)

Odstavec 17 se věnuje meziknihovním výpůjčním službám, ať už vnitrostátním, tak mezinárodním. „Medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľ získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice na území Slovenskej republiky.“ (Slovensko, 2015) Od roku 1963 platila Vyhláška č. 51/1963 o MVS, jejích platnosť skončila po vzniku samostatné Slovenskej republiky. Nastala tak zaujímavá situácia, keď stará smernice už neplatí a nová nebola schválená. Táto situácia sa riešila na odbornom *Seminári MVS dnes a zajtra* v roku 2006. V článku Janovskej sa rieši tiež nástroje pre lokalizáciu knižnice, do ktorej sa zasiela žiadosť MVS. Vychet týchto katalógov rozbieha nasledujúci schéma (Janovská, 2006).

Obrázek 5 - Nástroje pro lokalizaci knihovní jednotky podle slovenského knihovního zákona (Janovská, 2006)

Dalším významným parametrem jsou mezinárodní meziknihovní výpůjční služby. „Medzinárodná medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľa získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice mimo území Slovenskej republiky.“ (Slovensko, 2015)

Podle článku D. Janovské poskytují mezinárodní meziknihovní výpůjční služby následující knihovny:

- Univerzitní knihovna v Bratislavě
- SNK v Martině
- Ústřední knihovna Slovenské akademie věd
- Centrum vědecko-technických informací v Bratislavě (Janovská, 2006)

Na Slovensku knihovny mají specifická práva, jako např. právo zpracovávat osobní údaje, právo na pomoc od příslušné knihovny, spolupráce v rámci různých knihovnických sdružení, vytváření dalších knihovních poboček. (*Slovensko, 2015*)

Významnou částí slovenského knihovního zákona je osobnost knihovníka, tj. odborného zaměstnance knihovny. Knihovník by měl mít vysokoškolské nebo středoškolské vzdělání spolu s odbornou způsobilostí. Odborná způsobilost je komplex vědomostí a znalostí o standardech, procesech a právních předpisech vztahujících se k činnosti knihoven. (*Slovensko, 2015*)

Slovenský knihovní zákon pojednává v §20 o financování knihoven, které je upraveno v rámci zvláštního předpisu. Mezi zdroje knihoven řadíme např. dotace ze státního rozpočtu, příjmy za knihovnické služby, dotace a granty od jiných osob, příspěvky z rozpočtu obcí, popř. jiné příjmy. (*Slovensko, 2015*) Způsob financování knihovny závisí na formě hospodaření knihovny. Financování knihoven je dobré zohledňovat a má být povinností. Rozpočet knihovny by měl být přizpůsoben situaci trhu, aby nebyl porušen požadavek rovného přístupu k informacím, který by měly knihovny respektovat (Lopušánová, 2015).

Tento zákon také podrobněji řeší problematiku historických knihovních fondů, a to zvláště s ohledem na muzea a galerie. Mezi tyto dokumenty patří ty, které mají specifickou kulturní a historickou hodnotu nebo mají vztah k významným osobnostem nebo událostem. Vlastník historického knihovního fondu je nucen podat návrh na vyhlášení dokumentu za historický dokument. Tento vlastník má také svá práva, a to právo využívat služby Slovenské národní knihovny při zpracování, ochraně a digitalizaci historického dokumentu nebo požádat o dotaci restaurování nebo digitalizaci historického dokumentu. Historický fond lze za určitých pravidel vyvážet za hranice Slovenské republiky na základě povolení ministerstva, a to za účelem prezentačním, vědecko-výzkumným, studijním, restaurátorským. Musí být však uzavřena smlouva, která zaručí ochranu a bezpečnost historického dokumentu. (*Slovensko, 2015*) Trvalý vývoz vzácných a historických dokumentů je zakázaný z důvodu ochrany. Je tedy

umožněn pouze dočasný vývoz těchto dokumentů a časově je omezen pouze na dva roky a jsou určeny povinnosti podle zákona s tímto vývozem související a kontrola dokumentu při jeho návratu (Lopušánová, 2016, s. 4).

Na konci analýzy slovenského knihovního zákona je nutné uvést ještě další paragrafy, které se zabývají ústřední evidencí, funkcí ministerstva, přestupky a jinými správními delikty, státním dohledem a kontrolou nad knihovnami, seznamem knihoven a dalšími ustanoveními. (Slovensko, 2015) Předpis týkající se evidence a revize knihovního fondu upravuje pravidla správy klasických a elektronických dokumentů. Druhý předpis hovoří o odměně nositelům autorských práv (Lopušánová, 2016, s. 4).

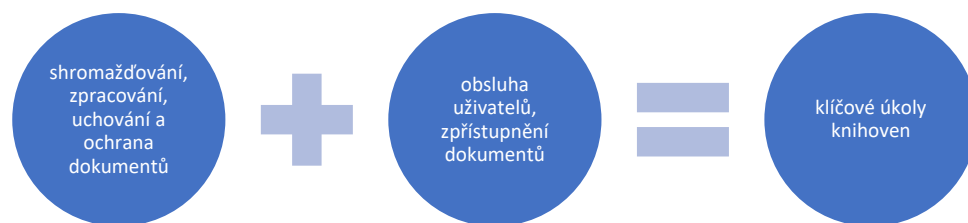
Začíná se rozvíjet fenomén elektronicky publikovaných děl, který se odráží ve všech oblastech lidské společnosti. Velký rozmach je viditelný při vydávání elektronických periodik. Tento fakt si žádá změny v legislativě, neboť v důsledku nového fenoménu se ocitají v úzkých jak autoři, tak knihovny. Tyto problémy mají řešit autorský zákon, tiskový zákon a zákon o povinných výtiscích. Vzhledem k tomu, že elektronické publikování řeší autorský zákon pouze okrajově, novým legislativním pilířem pro ochranu práv autorů s ohledem na internet se stal tiskový zákon. (Matúšková, 2008)

4. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach

Následující kapitola pojednává o polském knihovním zákoně ze 27. června roku 1997. Úplný název zákona zní: *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach*.

Část této kvalifikační práce zabývající se polským knihovním zákonem bude čerpat hlavně z českých a polských článků a monografií. J. Ciechorski se ve své monografii podle článku V. Streita snažil „..... ve značné míře věnovat pozornost názornosti a aplikaci tohoto zákona v praxi, neopomenul ani uvést a upozornit na určité problémy v souladu s některými částmi zmíněného zákona. Též uvádí, že nesouhlasí s tvrzením, že právní regulace, v tomto případě knihoven a jejich funkcí, nezpůsobují problémy..... Jde o praktické celkové zpracování chybějících úprav s vhodným využitím normativního kroku v podobě analýzy skoro každého článku tohoto zákona.“ (Streit, 2013)

První odstavec polského knihovního zákona začíná definováním obecných ustanovení a hlavních úkolů knihoven. V polském knihovním zákoně knihovny představují národní majetek a slouží k uchování národního dědictví. (Polsko, 1997) Polský knihovní zákon se týká, jak veřejných knihoven, tak i knihoven vědeckých, školních, pedagogických, profesionálních, ale také soukromých. Zákon také definuje zásady fungování knihoven a diskutuje o problémech rovného přístupu k informacím a dokumentům pro všechny uživatele bez rozdílu (Ciechorski, 2012, s. 9-11). Proto lze konstatovat, že knihovny jsou důležitým subjektem při budování a využívání fondů (Streit, 2013). Následující schéma zobrazuje klíčové úkoly, které polské knihovny mají zajišťovat.

Obrázek 4 - Klíčové úkoly knihoven podle polského knihovního zákona (Polsko, 1997)

Co se týče jednotlivých úkolů knihoven, knihovny jsou povinny tyto úkoly plnit, protože tyto činnosti představují zákonné minimum pro knihovny. Zákon přesně vykresluje vyčerpávajícím způsobem instrukce o úkolech a povinnostech knihoven. Protože staré rozdělení knihovnických úkolů se jeví jako zastaralé, došlo k novému rozdělení tradičních úkolů a činností, a to také z důvodu, že se toto archaické rozlišení vymyká cílům *Evropské unie*. (Ciechorski, 2012, s. 18-19)

Cíle a úkoly polských knihoven se mohou rozdělovat z různých hledisek. Můžeme hovořit o rozdělení knihovnických úkolů na externí a interní. Interní úkoly se vztahují k péči o dokumenty v knihovně. Na druhé straně externí úkoly umožňují zpřístupňování dokumentů uživatelům. Jsou i jiná možná dělení, která někdy působí poněkud archaicky a zastarale, a proto dnes již nejsou aktuální. (Ciechorski, 2012, s. 18) Velký úkol v rámci polských knihoven je v projektu vyčlenění Národního knihovnického bohatství (Jazdon, 2001, s. 19). Kromě toho „dostávají knihovny dodatečné prostředky na konzervaci sbírek a byl zahájen vládní program spojený s problémy kyselého papíru. Ale ochrana to je také péče o systémy elektronické a mechanické ochrany, nebo zavádění lepší kontroly osob využívajících zvláště speciální sbírky“ (Jazdon, 2001, s. 19).

Knihovní zákon o polských knihovnách doplňuje cenný seznam o povinnostech knihovny a činnosti, které jsou vykresleny níže:

- Bibliografické činnosti
- Dokumentační činnosti
- Vědecko-badatelské činnosti
- Vydavatelské činnosti
- Vzdělávací činnosti
- Popularizační činnosti
- Instruktivně-metodické činnosti (*Polsko*, 1997)

V zákoně je také stanoveno, čím je knihovní materiál. Knihovní materiál je dokument zaznamenávající autorské výsledky práce lidské mysli, který je určen k rozšiřování. Dokumenty mohou být ve formě grafické, zvukové, vizuální, audiovizuální nebo elektronické. (*Polsko*, 1997) Definice pojmu knihovního materiálu není možná v užším slova smyslu, nýbrž jde o definici interpretační (Ciechorski, 2012, s. 21).

Další odstavec hovoří o souboru knihoven mající význam pro činnost tzv. národního celku neboli fondu, který podléhá zvláštní ochraně. Zvláštní význam má *Rada pro správu národního knihovního fondu*. (Polsko, 1997)

V souladu s projektem *Národního knihovního fondu* je nutné plnit specifický rozsah činnosti, tj. památky polského a světového písemnictví týkající se Polska s tématy historie, vědy a kultury, památky světového písemnictví a polská vydavatelská produkce, která je archivována. (Ciechorski, 2012, s. 22)

Co se týče ochrany národního fondu, jsou povinni ochraňovat knihovní dokumenty zřizovatelé, ředitel a pracovníci knihoven. Mezi hlavní úkoly ředitele knihovny patří vypracování a zavedení pravidel, které určují zásady a podmínky používání knihovny. Ředitel je mimo jiné povinen umožnit čtenáři přístup k dílu a zejména chránit nejcennější díla, která jsou v knihovně uchována. (Ciechorski, 2012, s. 23)

Klíčovou institucí pro knihovny se jeví *Ministerstvo pro kulturu a ochranu národního dědictví*, které specifikuje kritéria pro zařazení souborů do národních knihovních fondů a seznam knihoven s tímto související. (Polsko, 1997) S tímto také souvisí činnost organizace Národního knihovního fondu, jehož úkoly jsou vyobrazeny následovně:

- Shromažďování a uchovávání publikovaných sbírek a rukopisných dokumentů
- Management dokumentace fondu
- Management a rozšiřování systému informací o sbírkách fondu
- Konkrétní ochrana knihovních materiálů fondu (Ciechorski, 2012, s. 24)

Již zmíněná Rada má své úkoly. Jsou to: 1. Posouzení mínění organizátorů knihoven o zahrnutí jejich sbírek do fondu; 2. Posouzení systému informací o fondu; 3. Vývoj a přijetí plánu práce týkající se fondu. (Ciechorski, 2012, s. 24)

Také *Ministerstvo pro kulturu a národní dědictví* musí splňovat určité povinnosti. Mezi jeho úkoly řadíme přípravu plánu ochrany, zabezpečení před poničením, omezení sdílení fondu pro vědecké účely a uchování na jiných nosičích. (Ciechorski, 2012, s. 25)

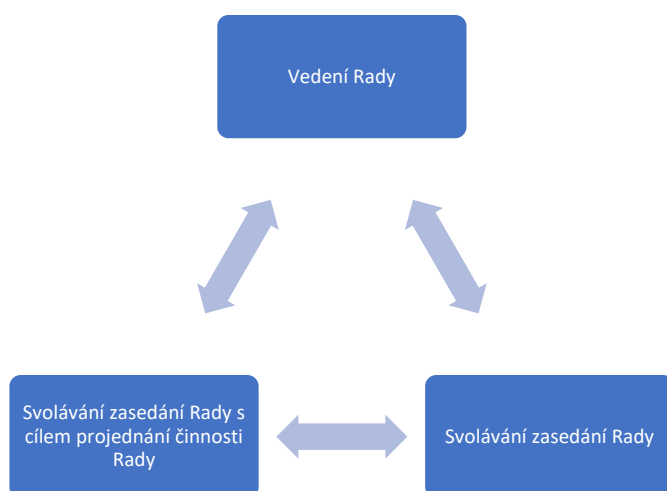
Druhý odstavec polského knihovního zákona se týká funkce a dalších náležitostí činnosti *Národní knihovnické rady*, jež je součástí *Ministerstva pro kulturu a ochranu národního dědictví*. (Polsko, 1997) *Národní knihovnická rada* je chápána jako orgán, jehož existence se předpokládá již v Ústavě. Mimo jiné je Rada závislá na *Ministerstvu pro kulturu a národní dědictví*. Rada proto může být chápána jako meziresortní orgán, což nutí ke kritice Rady

z důvodu její závislosti na tomto ministerstvu. Základním obsahem zájmu Rady jsou zejména veřejné knihovny. Můžeme říci, že se jedná o poradní orgán v oboru knihovnictví a čtenářství (Ciechorski, 2012, s. 27). V rámci polského knihovního zákona byla tedy ustanovena tato Národní knihovnická rada, v níž kromě zástupců veřejných knihoven, zástupců prostředí tvůrců jsou i zástupci ministerstva vysokých škol, ale jejich hlas v tak velké skupině prakticky nic neznamená (Jazdon, 2001, s. 15).

Též výše jmenovaná Rada má své funkce, které jsou vyjmenovány níže:

- Hodnocení právnických dokumentů v souvislosti s knihovnami
- Koordinace knihovnických záměrů
- Stimulace rozvoje knihovnictví
- Hodnocení činnosti rozvoje knihoven
- Hodnocení činnosti knihoven
- Prezentace mínění na uspořádání knihoven (*Polsko*, 1997)

Rada ustanovuje ředitele *Národní knihovny*, *Jagellonské knihovny*, představitele veřejných knihoven, školních, pedagogických a vědeckých knihoven, vědeckých, knihovnických a tvůrčích středisek. Výběr členů Rady je plně v kompetenci *Ministerstva pro kulturu a ochranu národního dědictví*. Členové jsou vybíráni jednou za čtvrtletí. Členové Rady volí mezi sebou svého vedoucího. (*Polsko*, 1997) Předseda Rady má jisté povinnosti, které popisuje následující obrázek.

Obrázek 7 - Povinnosti předsedy Rady podle polského knihovního zákona (Ciechorski, 2012, s. 31-32)

Předseda Rady může člena odvolat, pokud nespolupracuje při pracích Rady. (*Polsko*, 1997) Člen může být odvolán i z jiné příčiny, což stanovuje jiný předpis. Jinými příčinami odvolání člena Rady mohou být následující: dlouhodobá nemoc a neochota jednat v rámci Rady. Mohou být příčiny objektivní a subjektivní (Ciechorski, 2012, s. 32).

Úkolem ministra pro kulturu a ochranu národního dědictví je určit ustanovení, organizaci a systém činnosti Rady. (*Polsko*, 1997) Předpisy Rady stanovené v příloze nařízení nemají být pouze právním aktem. Zdá se, že mají vztah k *Ministerstvu kultury a národního dědictví*. Tyto předpisy určují též práva a povinnosti předsedy Rady (Ciechorski, 2012, s. 32).

Třetí odstavec polského knihovního zákona analyzuje problematiku organizace knihoven. Organizaci knihoven provádí tzv. zřizovatelé. (*Polsko*, 1997) V monografii Ciechorského „*autor věnoval pozornost jednotlivým článkům zákona v příslušném komentáři. Značná pozornost se týká zřizovatelů knihoven a jejich analýze a výčtu. V zajímavých a také četných poznámkách se uplatňuje velká pozornost subjektu zřizovatele knihoven – autor cituje četná rozhodnutí s přihlédnutím k teritoriálním předpisům, které stanovují, kdo má plnit funkci zřizovatele veřejných knihoven*“ (Streit, 2013). Níže jsou vyjmenovány jednotliví zřizovatelé knihoven:

- Ministři
- Jednotky územní samosprávy
- Fyzické osoby
- Právnícké osoby
- Organizační jednotky (*Polsko*, 1997)

Zřizovatelé mají za úkol pracovat na rozvoji knihoven a plnit stanovené úkoly. (*Polsko*, 1997) Kromě toho má zřizovatel povinnost zajišťovat přiměřené podmínky fungování knihoven, což se týká jak zřizovatelů veřejných, tak neveřejných. Úkoly zřizovatelů se netýkají pouze materiálního fungování knihovny. Zřizovatel by měl také přispívat k rozvoji knihoven. Zřizovatel se musí postarat o prostředky důležité pro fungování knihovny (Ciechorski, 2012, s. 36). Polský knihovní zákon definuje povinnosti zřizovatele, které jsou uvedeny níže:

- Poskytování prostor
- Poskytování prostředků pro vybavení, management, vzdělávání knihovníků (*Polsko*, 1997)

Knihovna může fungovat samostatně nebo může být součástí nějaké instituce. (*Polsko, 1997*) Ale územní samosprávný celek nemůže provozovat knihovnu v jiné formě. Mimo jiné je možné vést knihovnu jako organizační jednotku, která se vztahuje pouze ke knihovnám. Důležitá je skutečnost, že knihovny jako kulturní instituce fungují podle hlediska organizačního, majetkového, pracovního a smluvního (Ciechorski, 2012, s. 41-42). Níže uvedená tabulka se blíže zabývá procesem tvorby knihoven.

Tabulka 4 Proces vzniku knihovny v Polsku (Polsko, 1997)

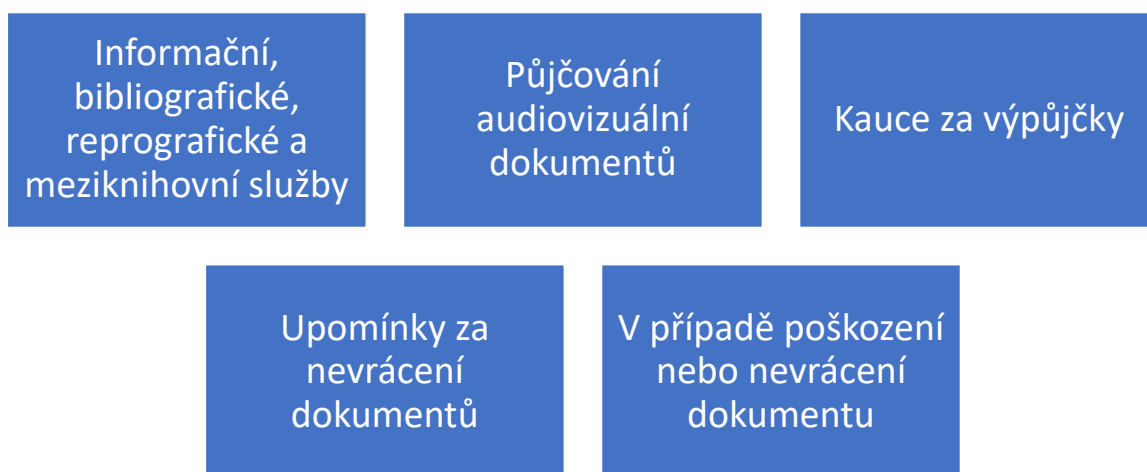
Při založení knihovny se určuje:	Statut určuje:
Název, sídlo a předmět činnosti knihovny	Úkoly knihovny
Financování	Organizace knihovny, rozsah činnosti a její umístění
	Název jednotky pro dozor
	Financování

V kompetenci manažera jsou úkoly organizace a rozsah činnosti knihovny. Zřizovatel je oprávněn knihovnu zrušit nebo rozdělit. O případné likvidaci či sloučení knihovny je zřizovatel povinen informovat příslušný orgán veřejné správy, a to do šesti měsíců spolu s odůvodněním. Tyto situace nelze aplikovat na knihovny jiných organizací a školní nebo pedagogické knihovny. (*Polsko, 1997*) Je také nutné splňovat povinnost spolupráce prostřednictvím mínění zřizovatele a povinnost sdělovat příslušné informace o akci (Ciechorski, 2012, s. 60). Při likvidaci knihovny je nutné dodržovat následující zásady:

- Rozhodnutí o likvidaci knihovny musí být v souladu s právními předpisy
- Zřizovatel knihovny je povinen konzultovat o záměru likvidace s provinciální veřejnou knihovnou
- Zřizovatel určuje režim a harmonogram distribuce knih
- Pro distribuci knih v likvidované knihovně je doporučeno vytvořit zvláštní komisi
- Při likvidaci knihovny musí být sbírky poskytnuty mateřské knihovně
- Zřizovatel likvidované knihovny rozhoduje o zásadách a harmonogramu distribuce knih

- Pokud knihy zůstanou v jiné knihovně než veřejné, tak zřizovatel knihovny musí podepsat závazek, že knihovna bude zpřístupňovat dokumenty lidem ve dnech a hodinách pro ně vyhovujících
- V případě historických sbírek a vzácných exemplářů je komise nucena vést konzultace s Národní knihovnou nebo s nejbližší knihovnou
- Knihovnické materiály na starém papíru navržené pro jinou knihovnu, musí být zapsány
- Z knihovnických materiálů na starém papíru se musí odstranit znaky vlastnické knihovny
- Organizátor je povinen zabezpečit dokumentaci likvidované knihovny (Ciechorski, 2012, s. 60-61)

Další oblast, kterou polský knihovní zákon řeší, jsou poplatky v knihovnách. Některé služby jsou poskytovány bezplatně, pro některé služby jsou stanoveny poplatky. (*Polsko*, 1997) Níže uvedený obrázek hovoří o službách v polských knihovnách poskytovaných za úplatu. Ohledně půjčování audiovizuálních materiálů, které mají charakter kulturní činnosti, je čtenářům umožněn přístup ke knihovním zásobám na magnetofonových páskách, disketách a videokazetách (Kuzminska, 2000, s. 18).

Obrázek 8 - Služby knihoven za úplatu podle polského knihovního zákona (*Polsko*, 1997)

V následujícím odstavci je *Národní knihovna* definována jako centrální knihovna s právní subjektivitou pod správou ministerstva pro kulturu a ochranu národního dědictví. (*Polsko*, 1997) Národní knihovna se skládá ze čtyř navzájem propojených institucí, tj.

z Centrální knihovny státu, z největší akademické čítárny země, nakladatelství a Centra kultury (Ciechorski, 2012, s. 83-84). Je třeba zmínit úkoly Národní knihovny, které jsou vyjmenovány níže:

- Shromažďování, zpracování a zpřístupňování dokumentů
- Tvorba národní bibliografie
- Výzkum v oboru knihovnictví
- Zlepšení věcných aktivit
- Standardizované číslování (*Polsko*, 1997)

Významné je v tomto rámci vyjmenovat díla písemná, grafická, audiovizuální a díla elektronická. Kromě toho jsou vydavatelé povinni poskytnout oprávněným knihovnám exempláře vydávaných knih, novin a časopisů, bibliofilská vydání, reprinty již publikovaných děl a díla, která nebyla původně zpřístupněna, ale ztratila svůj důvěrný charakter. (Ciechorski, 2012, s. 87) S ohledem na další funkci *Národní knihovny* je vhodné interpretovat následující údaje informující o dokumentech s mezinárodním standardizačním číslem:

- Tištěné knihy a brožury
- Publikace v Brailleově písmu
- Mapy
- Vzdělávací a instruktážní filmy
- Knihy na CD nebo DVD
- Elektronické publikace
- Digitální kopie tištěných knižních publikací
- Dokumenty na mikrofilmech
- Vzdělávací a instruktážní software
- Multimediální dokumenty (Ciechorski, 2012, s. 89-90)

Na závěr shrňme klíčové úkoly *Národní knihovny*. Jsou to funkce knihovnická, bibliografická, vědecká, informační, konzervační, poradní, vydavatelská, výstavnická a služební. (*Polsko*, 1997)

Polský knihovní zákon vysvětluje v dalším odstavci problematiku veřejných knihoven. Za veřejné knihovny lze považovat *Národní knihovny* a knihovny jednotek místní samosprávy. (*Polsko*, 1997) Veřejná knihovna funguje jako samostatná organizační jednotka. Hlavním cílem veřejných knihoven je uspokojování potřeb osvětových, kulturních a informačních (Ciechorski,

2012, s. 92-93). „*Veřejné knihovny jsou teritoriální součástí samosprávy a mají uspokojovat plnění všeobecných potřeb osvětových, kulturních a informačních pro společnost nebo se mají podílet na zpopularizování a šíření vědy a kultury. Veřejné knihovny nemohou být spojeny s jinými institucemi nebo s knihovnami školními a pedagogickými*“ (Streit, 2013).

Důležitým faktorem zůstává, že veřejné knihovny musí poskytovat své služby uživatelům pro ně pohodlně za předpokladu rovného přístupu ke knihovním materiálům. V každé obci by měla být alespoň jedna veřejná knihovna, která je pod správou provinciální knihovny. (Polsko, 1997) Pro samosprávné knihovny je důležitá spolupráce s jinými knihovnami, kterou lze charakterizovat z hlediska různých oblastí spolupráce (Ciechorski, 2012, s. 101). O tomto hovoří tabulka níže.

Tabulka 5 Oblasti spolupráce samosprávních knihoven (Ciechorski, 2012, s. 101-102)

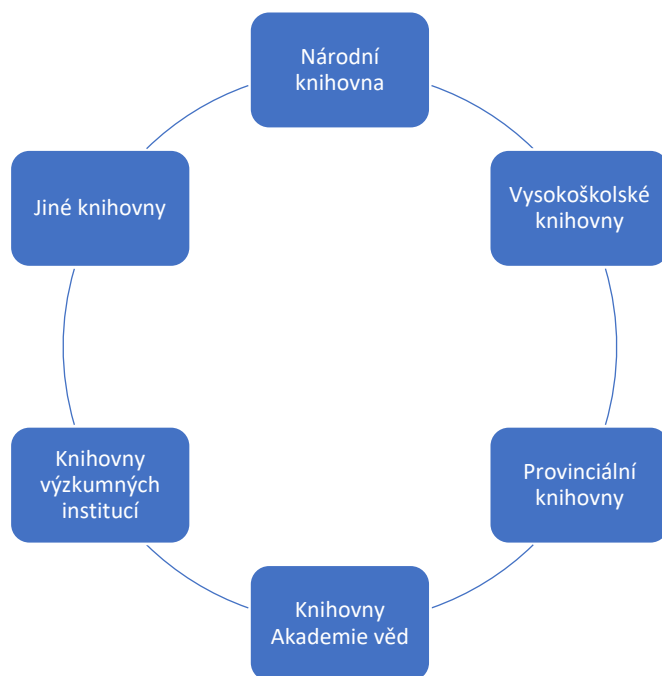
Koncepce institucionální	Koncepce funkcionální
Obecné a školní knihovny	Výměna informací
Knihovny veřejné v rámci okresu	Výměna zkušeností
Knihovny okresní v rámci provincie	Realizace projektů
Knihovny veřejné, akademické a specializované	Tvorba projektů
Nadregionální spolupráce knihoven	Tvorba standardů knihovní práce
	Tvorba politických center

Dále se v zákoně hovoří o provinciálních knihovnách a jejich úkolech. Úkoly provinciálních knihoven lze rozlišit na tři skupiny: 1) týkající se ochrany regionálního dědictví; 2) úloha střediska monitorujícího čtenářství v regionu; 3) pokud jde o pomoc okresním a obecním knihovnám. (Ciechorski, 2012, s. 102) Konkrétněji jsou úkoly provinciálních knihoven vykresleny níže. Co se týče okresních knihoven, jejich úkolem je být samostatnou institucí fungující na základě individuálního statutu. Knihovna má poskytovat přístup

k internetu a být účastníkem ve světě informací, tak jak je to v *Evropské unii* (Bilinski, 1999, s. 5). Úkoly provinciálních knihoven jsou následující:

- Shromažďování, zpracovávání a zpřístupňování dokumentů
- Funkce knihovnicko-bibliografická, meziknihovní, tvorba regionální bibliografie
- Analýza stavu, organizace a umístění knihoven
- Úkoly instruktivně-metodické a vzdělávací
- Věcný dozor nad okresními a obecními knihovnami (*Polsko*, 1997)

Důležitým bodem polského knihovního zákona jsou vědecké knihovny, které slouží vědě a vzdělávání a pomáhají uživatelům v jejich vědecko-badatelské práci a při výzkumu. (*Polsko*, 1997) Vědecké knihovny musí splňovat určitá kritéria. Tyto knihovny jsou povinny zabezpečovat přístup ke knihovním materiálům a informačním zdrojům nezbytným pro vědecko-badatelskou práci a konat vědecko-badatelskou činnost v oboru knihovnictví a příbuzných oborů (Ciechorski, 2012, s. 112). „*Tlak na vzdělání způsobil nutnost rozvoje vědeckých knihoven, které svým vlastním rozvojem významně působí na rozvoj jiných sítí nebo typů knihoven a vyvolávají automatický rozvoj celého polského knihovnictví*“ (Jazdon, 2001, s. 17). Seznam polských vědeckých knihoven specifikuje následující obrázek.

Obrázek 9 - Systém polských vědeckých knihoven (*Polsko*, 1997)

Velmi významný odstavec polského knihovního zákona pojednává o školních a pedagogických knihovnách, jejichž činnost je upravena speciálním nařízením. Také školní a pedagogické knihovny mají své specifické úkoly. Slouží k osvětě, výchově a vzdělávání dětí, mládeže a pedagogických pracovníků. Každá škola má v Polsku svou školní knihovnu. (Polsko, 1997) Jsou to školní knihovny při základních a středních školách a gymnáziích a knihovny při dalších pedagogických pracovištích. Další pracoviště zahrnují pracoviště osvětově-vzdělávací, při uměleckých pracovištích a podobně (Ciechorski, 2012, 117).

Školní a pedagogické knihovny se podílí na realizaci výchovných programů, výchově dětí a mládeže a vzdělávání učitelů. (Ciechorski, 2012, s. 118) Následně je uveden přehled základních úkolů pedagogických a školních knihoven:

- Shromažďování, zpracovávání, ochrana, uchovávání a zpřístupňování dokumentů významných pro pedagogickou oblast
- Informační a bibliografická činnost
- Mediální výchova a výchova ke čtenářství
- Podpora školních knihoven
- Podpora učitelů
- Zdokonalování pedagogických pracovníků
- Vydavatelská činnost (Ciechorski, 2012, s. 121-122)

Zvláštností vyplývající z polského knihovního zákona je existence odborných a podnikových knihoven, jejichž cílem je podpora práce v podniku a zdokonalování pracovníků, ale též osvěta zaměstnanců a jejich rodin. (Polsko, 1997)

Polský knihovní zákon hlouběji řeší problematiku knihoven a speciálních skupin uživatelů – zejména osob nevidomých, ale také uživatelů v léčebných a pečovatelských domech, ve vězení, v útulcích pro nezletilé. (Polsko, 1997) Ohledně knihoven pro nevidomé Ciechorski „uvádí skutečnost na pravou míru a dodává poznámku, že sice zákon stanovuje zřízení a činnost ústřední knihovny pro nevidomé, je však nevhodný, protože byl převeden na státní orgán odpovídající za zřízení a vedení této knihovny a tímto postupem zákonodárce učinil funkci Centrální knihovny pro nevidomé nevykonatelnou“ (Streit, 2013). Při polské knihovně pro nevidomé je přičleněno i muzeum mající ve svých sbírkách řadu uměleckých děl usnadňující život nevidomých (Peryt, 1997, s. 11). Níže je uveden pohled na způsob zpřístupnění sbírek specifickým skupinám uživatelů:

- Osobní kontakt s knihovnou

- Poštovní kontakt mimo Varšavu
- Automatizace knihovny pro osoby v těžké situaci (Ciechorski, 2012, s. 127)

Alternativou pro český pojem systém knihoven může být polský termín „knihovnická síť“, jejíž součástí jsou veřejné knihovny a jiné knihovny. Evidence knihoven je v kompetenci *Národní knihovny*. (Polsko, 1997) „*Zákony týkající se územních samospráv, tzv. kompetenční zákony, nařídily samosprávám ve městech, obcích a okresech i vojvodstvích povinnost vytváření sítě knihoven*“ (Jazdon, 2001, s. 15). Knihovny v knihovnické síti jsou nuceny spolupracovat způsobem vykresleným níže:

- Shromažďování, vývoj, uchovávání a zpřístupňování dokumentů
- Tvorba bibliografických a dokumentačních informací
- Vědecko-badatelská činnost a vzdělávání knihovníků
- Výměna dokumentů (Polsko, 1997)

Polský knihovní zákon ve zkratce řeší otázku zaměstnanců knihoven stejně jako slovenský knihovní zákon. Zaměstnanci knihoven mají být profesionální knihovníci. Zaměstnanci knihoven by měli mít alespoň středoškolské vzdělání. (Polsko, 1997) Ciechorski rozlišuje kvalifikační úrovně knihovníků na: mladší knihovník, starší knihovník, kustod a starší kustod. S ohledem na diplomované knihovnické pracovníky hovoří o asistentech, adjunktech, diplomovaných kustodech a starších diplomovaných kustodech (Streit, 2013).

5. Praktická část diplomové práce

Na začátku praktické části této kvalifikační práce je definována metoda práce, tj. komparativní obsahová analýza. V další podkapitole jsou specifikovány indikátory pro komparativní obsahovou analýzu. Následuje porovnání českého knihovního zákona se zákonem slovenským a polským.

5.1. Stanovení metody práce - komparativní obsahová analýza

V odborné literatuře lze dohledat několik definic metody obsahové analýzy. Podle publikace o kvalitativním výzkumu od J. Hendla je obsahová analýza definována jako „*analýza dokumentů a textů s cílem rozkrýt jejich vlastnosti s ohledem na položenou otázku*“. (Hendl, 2008, s. 388) V článku od M. D. White a E. E. Marsh obsahovou analýzu chápeme jako výzkumnou metodu, při které se vytváří platné závěry z analýzy textu (White, Marsh, 2006, s. 23).

Tabulka 6 Postup při obsahové analýze podle M. D. White a E. E. Marsh (White, Marsh, 2006, s. 34)

Formulace výzkumné otázky
Vzorkování
Kódování (indikátory)
Metoda analýzy – tj, komparativní obsahová analýza

5.2. Formulace výzkumné otázky

Pro výzkum byly stanoveny konkrétní výzkumné otázky. Jsou to otevřené otázky, které provázejí výzkum a ovlivňují výběr dat, která jsou shromážděna. (White, Marsh, 2006, s. 34)

Výzkumné otázky jsou následující:

Jaké jsou rozdíly mezi českým a slovenským knihovním zákonem?

Jaké jsou rozdíly mezi českým a polským knihovním zákonem?

Jaké z těchto rozdílů vyplývají návrhy na úpravu českého knihovního zákona?

5.3. Vzorkování – stanovení výzkumného vzorku

Dalším důležitým krokem při naší obsahové analýze je tzv. vzorkování, kdy je třeba stanovit vzorek – v tomto případě jednotlivé texty knihovních zákonů:

- 1) *Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)*
- 2) *Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z., 2015*
- 3) *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach*

5.4. Kódování - stanovení indikátorů pro porovnání

Indikátor č. 1 - Základní pojmy: v tomto indikátoru jsou postupně definovány základní pojmy analýzy. Při výběru a formulaci inidikátorů byly vybírány konkrétní termíny z knihovnické terminologie.⁸

Tabulka 7 Příklady základních pojmů v českém, slovenském a polském knihovním zákoně

Knihovna
Knihovní dokument
Knihovní fond
Elektronický informační zdroj
Elektronická sbírka
Národní dokumenty (Bohemika, slovacika, polonika)
Souborný katalog
Historický fond

⁸ Podle českého knihovního zákona

Konzervační fond
Specializovaný fond
Meziknihovní služby
Regionální funkce
Provozovatel knihovny
Odborné knihovní funkce

Indikátor č. 2 – Hlavní úkoly knihoven: indikátor sleduje formulaci úlohy knihoven, které musí splňovat. Některé zkoumané knihovní zákony tyto úkoly definují, jiné nikoliv.

Indikátor č. 3 – Systém knihoven: jednotlivé knihovní zákony uvádí tzv. systém knihoven, který lze chápat jako organizovanou strukturu, která obsahuje vzájemně propojené prvky vyplývající z knihovnické praxe. Polský knihovní zákon definuje tzv. **sít' knihoven**, což lze chápat za jakousi alternativu k pojmu systém knihoven. Systém knihoven úzce souvisí s problematikou jednotlivých druhů knihoven.

Indikátor č. 4 – Služby knihoven: sleduje, zda a jak jsou popsány služby knihoven, které jsou povinny poskytovat.

Tabulka 8 Přehled základních služeb knihoven

Zpřístupnění knihovních dokumentů
Bibliografické, referenční a faktografické služby a rešerše
Zprostředkování informací
Přístup k internetu
Kulturní, výchovné a vzdělávací aktivity
Vydávání publikací
Reprografické služby

Elektronické služby
Meziknihovní výpůjční služby

Indikátor č. 5 – Meziknihovní služby: sleduje, zda je v zákoně uvedeno, jakým způsobem pracovat v rámci meziknihovních služeb – na domácí půdě nebo v mezinárodním kontextu.

Indikátor č. 6 – Podpora a financování knihoven: zákon uvádí pravidla při financování knihoven a jejich specifickou podporu.

Tabulka 9 Zdroje financování knihoven

Prostředky ze státního rozpočtu
Dotace a granty od jiných subjektů
Národní fond
Státní finanční aktiva
Příjmy za knihovnicko-informační služby
Příjmy z rozpočtu obcí
Jiné příjmy

Indikátor č. 7 – Osobnost knihovníka: zákon hovoří o knihovníkovi jako osobě, která by měla mít určité vzdělání, charakter, vědomosti a dovednosti.

Indikátor č. 8 – Organizace knihoven: v polském knihovním zákoně je dlouze analyzován problém organizace knihoven. Tento pojem lze považovat za jistou alternativu pro pojem systém knihoven, ale lze to tvrdit s nadsázkou. Organizace knihoven určuje, jak systém funguje, jaké jsou její prvky a pravidla fungování. V rámci organizace knihoven jsou specifikováni tzv. organizátoři (zřizovatelé), jaké jsou cíle a služby knihoven.

Indikátor č. 9 – Revize fondu: v zákoně je stanoveno, jakým způsobem se má postupovat při vyřazování dokumentů. Je určeno co, jak a za jakých podmínek lze vyřadit.

Indikátor č. 10 – Ochrana knihovního fondu: vzhledem k tomuto indikátoru zákon stanovuje, jak má být dokument uchováván, aby nedošlo k jeho poškození.

Indikátor č. 11 – Principy doplňování fondu: ve slovenském knihovním zákoně se hlouběji analyzuje problematika doplňování fondu.

Indikátor č. 12 – Knihovny pro nevidomé: významnou kapitolou vyplývající z textu všech tří zákonů je existence knihoven pro nevidomé, které mají velký význam.

Indikátor č. 13 – Problematika historického fondu: slovenský knihovní zákon blíže charakterizuje způsob práce s historickým fondem, popř. jeho vývoz a dovoz.

Indikátor č. 14 – Sankce a přestupky: knihovnám podle zákona mohou vzniknout situace, kdy se knihovna dopustí nějakého přestupku a na základě toho mohou být poskytnuty sankcemi.

5.5. Metoda analýzy – komparace

V následujících dvou podkapitolách se podrobněji porovnávají již zmíněné tři knihovní zákony, které byly zevrubně popsány v teoretické části a stanoveny jako výzkumný vzorek. Jak již bylo naznačeno, naše analýza je spojena s kódováním, tj. prací s indikátory. Při tomto porovnávání v rámci obsahové analýzy jsou čteně využity názorné tabulky. Nejprve je porovnán český a slovenský knihovní zákon a v další podkapitole se porovná český a polský knihovní zákon.

5.5.1. Srovnání českého a slovenského knihovního zákona

Indikátor č. 1 – Základní pojmy

Co se týče základních pojmů v českém a slovenském knihovním zákoně – je zde mnoho pojmů shodných. Slovenský knihovní zákon ovšem obohacuje množinu základních pojmů o řadu termínů.

Tabulka 10 Společné a odlišné pojmy v obou knihovních zákonech

	Česko	Slovensko
Knihovna = Knižnica	X	X

Knihovní dokument = Knižničný dokument	X	X
Knihovní fond = Knižničný fond	X	X
Historický fond = Historický knižničný fond	X	X
Specializovaný fond = Špecializovaný knižničný fond	X	X
Konzervační fond = Konzervačný fond	X	X
Souborný katalog = Súborný katalog ⁹	X	X
Meziknihovní služby ¹⁰	X	X
Regionální funkce ¹¹	X	X
Provozovatel knihovny ¹²	X	X
Elektronický informační zdroj		X
Elektronická zbierka		X
Slovacikálny dokument		X
Odborné knižničné činnosti		X

⁹ V českém knihovním zákoně ve výčtu základních pojmů v §2 není termín souborný katalog přímo definován. V textu českého knihovního zákona je však tento pojem hojně využíván

¹⁰ Ve slovenském knihovním zákoně není uveden v základních pojmech, ale v §17

¹¹ Ve slovenském knihovním zákoně není uveden v základních pojmech, ale v §9

¹² Ve slovenském knihovním zákoně není uveden v základních pojmech, ale v §4

Z tabulky vyplývá, že oba zákony rozlišují historický fond a historický dokument. Jde v podstatě o jakási synonyma. I když slovenský knihovní zákon dále hlouběji analyzuje práci s historickým knihovním dokumentem v §21, §23 a §24.

Je třeba se zastavit u pojmu slovacikální dokument, který se vztahuje k dokumentům ve slovenském jazyce, sbírkám o Slovensku nebo fondům v jiných jazycích, ale přímo hovořících o slovenských tématech.

Slovenský zákon dále definuje dva spolu související pojmy, tj. elektronický informační zdroj a elektronická sbírka. Kupodivu český knihovní zákon se těmito dvěma pojmy nezabývá. V dnešní online době by si tyto pojmy zasloužily, aby jim v českém knihovním zákoně bylo věnováno trochu pozornosti.

Indikátor č. 3 – Systém knihoven

Český a slovenský knihovní zákon definuje pojem systém knihoven, kdy se uvádí jednotlivé druhy knihoven. Český knihovní zákon rozlišuje prvky systému podle jednotlivých druhů knihoven. Ve slovenském knihovním zákoně mohou být knihovny rozděleny podle dvou hledisek, a to podle zaměření nebo podle působnosti.

Tabulka 11 Společné a odlišné prvky knihovního systému v Česku a na Slovensku

	Česko	Slovensko
Národní knihovna = Národní knihovna	X	X
Krajské knihovny = regionálne knihovny alebo regionálne knihovny s krajskou pôsobnosťou	X	X
Základní knihovny = městské nebo obecné knihovny	X	X
Specializované nebo speciální knihovny ¹³	X	X

¹³ Speciálně knihovny jsou ve slovenském knihovním zákoně spojeny s pojmy vědecké a akademické knihovny. V českém knihovním zákoně se přímo vědecké a akademické knihovny neuvádí

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana = Slovenský knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči ¹⁴	X	X
Moravská zemská knihovna v Brně	X	
Školní knihovny		X

Národní knihovna je definována v obou knihovních zákonech. V obou zákonech jsou stanoveny jednotlivé úkoly, které se v mnoha ohledech liší a někdy shodují. Obě *Národní knihovny* spravují univerzální a konzervační fond. V podstatě se v mnoha bodech oba zákony shodují, ačkoliv ve slovenském zákoně je problematika rozšířena o řadu významných elementů. Přesto ve slovenském knihovním zákoně je tato problematika řešena obsáhleji. Ve slovenském knihovním zákoně se podrobněji uvádí, kromě její definice a sídla, její úkoly, zejména autorskoprávní problematika. V českém knihovním zákoně je vše řečeno stručně a jasně. Je k diskusi – zdali úkoly *Národních knihoven* stručně zmínit jako je v českém knihovním zákoně nebo k nim přistupovat obsáhleji jako ve slovenském knihovním zákoně.

Tabulka 12 Úkoly Národní knihovny podle českého a slovenského knihovního zákona

	Česko	Slovensko
Obsahuje univerzální knihovní fond	X	X
Zahrnuje specializovaný knihovní fond	X	X
Uchovává historický fond ¹⁵	X	X
Vykonává koordinační, vzdělávací, analytické,	X	X

¹⁴ Slovenská knihovna pro nevidomé je uvedena v tabulce na konci textu slovenského knihovního zákona

¹⁵ Ve slovenském knihovním zákoně se přesněji definuje správa a ochrana historického knihovního fondu v §6 odst. n), o), p) q)

metodické a poradenské aktivity		
Tvoří a zpřístupňuje souborný katalog	X	X
Je centrem národního bibliografického systému	X	X
Je národní agenturou pro mezinárodní standardní číslování	X	X
Je centrem meziknihovních výpůjčních služeb	X	X
Je centrem mezinárodních meziknihovních výpůjčních služeb	X	X
Je zástupcem knihoven při jednáních ohledně autorských práv ¹⁶	X	X
Uchovává slovacikální dokumenty		X
Vykonává výzkumné aktivity	X	X
Poskytuje knihovnicko-informační služby ¹⁷	X	X
Je pracovištěm pro digitalizaci		X

¹⁶ Slovenský knihovní zákon podrobněji definuje autorskoprávní problematiku v §6 odst. w) x) y) zz) aa)

¹⁷ V českém knihovním zákoně jsou veřejné knihovnické-informační služby přesněji definovány v §4 a ve slovenském knihovním zákoně v §16

Koordinuje funkce	regionální	X	X
----------------------	------------	---	---

Tabulka je důkazem, že zásadní rozdíl je jen jeden – a to existence tzv. slovacikálních dokumentů. Mimo jiné důležitým závěrem z tabulky vyplývajícím je úloha *Národní knihovny* v autorsko-právní oblasti. Český knihovní zákon stručně uvádí, že *Národní knihovna* plní funkci zástupce v rámci knihovního systému při jednání s kolektivními správci ohledně odměn autorům dokumentů uvádí problematiku jejich půjčování. Slovenský knihovní zákon toto téma definuje podrobněji v §6 odst. w) x) y) z) aa), kde uvádí, že *Národní knihovna* nejen uzavírá hromadné licenční smlouvy a hradí odměny autorům. Stanovuje se také uzavírání hromadných licenčních smluv spolu s odměnami za použití dokumentů. Mimo jiné slovenský knihovní zákon stanovuje plnění povinností ohledně osiřelých děl.

Kladem českého knihovního zákona je jednoduchost a stručnost při rozdělení regionálních knihoven. Podle českého knihovního zákona se dělí na krajské a základní knihovny. Ve slovenském knihovním zákoně se výčet jednotlivých druhů knihoven jeví jako poněkud nepřehledný. Slovenský knihovní zákon uvádí podle zaměření veřejné knihovny. Podle §9 je pak celkem jasné, že se jedná o krajské a základní knihovny. Kromě toho se ve slovenském knihovním zákoně uvádí městské a obecní knihovny, které můžeme chápat jako jakási synonyma pro české základní knihovny. Podle slovenského knihovního zákona se tedy uvádí veřejné knihovny jako hyponymum pro obecné neboli městské knihovny a knihovny regionální, které jsou vzájemně propojeny

Tabulka 13 Rozdíl mezi základními a obecními (městskými) knihovnami, jak uvádí český a slovenský knihovní zákon

	Česko	Slovensko
Obsahují knihovní fond	X	X
Poskytují knihovnicko- informační služby	X	X
Vykonávají kulturní a vzdělávací aktivity	X	X

Mohou plnit funkci školní knihovny		X
------------------------------------	--	---

Tabulka 14 Rozdíly mezi českými krajskými a slovenskými krajskými knihovnami v českém zákoně a regionálními ve slovenském knihovním zákoně

	Česko	Slovensko
Umožňuje přístup k regionálním informačním databázím	X	X
Tvoří a zpřístupňuje národní bibliografii	X	X
Plní funkci komunitního centra		X
Je pracovištěm pro regionální digitalizaci		X
Vykonává analytické a výzkumné aktivity	X	X
Vykonává metodické a poradenské činnosti	X	X
Zabezpečuje regionální funkce	X	X
Podílá se na tvorbě a zpřístupnění souborného katalogu	X	X
Je regionálním centrem meziknihovních výpůjčních služeb	X	X

Krajská knihovna může mít funkci základní knihovny	X	
--	---	--

Takže jsou zde rozdíly: slovenský zákon uvádí funkci komunitního centra. Zároveň stanovuje, že regionální knihovny jsou pracovištěm pro regionální digitalizaci, což český knihovní zákon nezmiňuje. V českém knihovním zákoně jsou definovány tzv. specializované knihovny, které obsahují specializovaný fond a plní početnou množinu zákonem stanovených úkolů. Ve slovenském knihovním zákoně se uvádí tzv. špeciálne knižnice (speciální knihovna), k nimž se poněkud zmateně druzí a blíže specifikují vědecké a akademické knihovny. Z textu zákona není jasné, co je speciální knihovna podle zákona. Z údajů ve slovenském knihovním zákoně lze vyvozovat, že speciální knihovny jsou vlastně knihovny vědecké a akademické. Český knihovní zákon pojmy vědecká a akademická knihovna přímo neuvádí. Za speciální knihovny lze mimo jiné považovat slovenským zákonem definované školní knihovny.

Významnou součástí slovenského systému knihoven jsou školní knihovny při základních školách, gymnáziích, středních odborných školách, konzervatořích. Slouží k osvětovým a vzdělávacím účelům. Školní knihovny lze považovat za jakési speciální knihovny se specializovaným fondem. Slouží žákům a pedagogickým pracovníkům. Ale jsou přístupné i širší veřejnosti.

Slovenský knihovní zákon navíc definuje z hlediska působnosti vedle regionálních a obecních (městských) knihoven také tzv. celoštátne a institucionálne knihovny, které hlouběji nespecifikuje.

Indikátor č. 4 – Služby knihoven

Služby definované v českém a slovenském knihovním zákoně se příliš neliší. Slovenský knihovní zákon však blíže stanovuje knihovnicko-informační služby obecně. Definice služeb ze slovenského knihovního zákona je uvedena v teoretické kapitole o slovenském knihovním zákoně. Slovenský knihovní zákon mimo jiné stanovuje, že uživatel knihovny musí být registrován, což v českém zákoně není.

Zásadní v tomto bodě bude problematika základních a speciálních elektronických služeb stanovených ve slovenském knihovním zákoně. Český knihovní zákon sice uvádí jako jakési synonymum službu zabezpečení přístupu k bezplatným a placeným informacím na internetu.

Slovenský knihovní zákon tento bod rozšiřuje o elektronické dodávání dokumentů, elektronické referenční a rešeršní služby a instruktáže pro uživatele na pochopení elektronických služeb.

Tabulka 15 Rozdíly ve vymezení služeb v českém a slovenském knihovním zákoně (některé služby v zákonech nejsou nebo jsou definovány jinak)

	ČESKO	SLOVENSKO
Zpřístupňování dokumentů	X	X
Přístup k internetu	X	X
Poskytování ústních bibliografických, faktografických a referenčních informací	X	X
Poskytování písemných bibliografických, faktografických a referenčních informací a rešerší	X	X
Publikační činnost	X	X
Kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti	X	X
Meziknihovní služby	X	X
Zprostředkování informací ze státní správy a samosprávy	X	
Základní a speciální elektronické služby ¹⁸		X

¹⁸ Např. přístup k online katalogu, elektronické dodávání dokumentů, elektronické referenční a rešeršní služby, instruktáže pro uživatele k elektronickým službám

Indikátor č. 5 – Meziknihovní služby

Oba knihovní zákony precizně definují meziknihovní služby, a to jak na tuzemské, tak na mezinárodní úrovni. V obou knihovních zákonech je upravena povinnost knihoven poskytnout uživateli dokument, které právě daná knihovna nemá ve svém fondu. V podstatě se v tomto bodě oba zákony shodují – a to také v povinnosti poskytnout uživateli informace, kde by mohl dokument získat. Knihovna je také zodpovědná za případnou ztrátu nebo poškození dokumentu. Mezi oběma zákony jsou sice drobné rozdíly v tomto bodě, ale v podstatě jsou totožné.

Tabulka 16 Drobné rozdíly v meziknihovních službách

	ČESKO	SLOVENSKO
Poskytování vnitrostátních meziknihovních výpůjčních služeb	X	X
Poskytování mezinárodních meziknihovních výpůjčních služeb	X	X
Poskytování o informacích o dokumentů ¹⁹	X	X
Zodpovědnost žádající knihovny ohledně získaného dokumentu v rámci meziknihovních výpůjčních služeb	X	X
Podrobnosti o meziknihovních výpůjčních služeb určuje Národní knihovna	X	X

¹⁹ Např. v jaké jiné knihovně se žádaný dokument nachází

Podrobnosti o mezinárodních meziknihovních výpůjčních službách určuje konkrétní knihovna v Bratislavě ²⁰		X
Podle zákona je možnost meziknihovních reprografických služeb	X	
Jsou zpoplatněny náklady na dopravu	X	
Povinnost vést evidenci o meziknihovních výpůjčních službách	X	

Indikátor č. 6 – Podpora a financování knihoven

V českém knihovním zákoně problematika financování knihoven je definována v §15. Český zákon se zaměřuje spíše na podporu knihoven ohledně různých vědeckých, výzkumných, kulturních a vzdělávacích projektů, zavádění nových technologií a s tím související propojování sítí, zpřístupnění elektronických informačních zdrojů, doplňování, ochrany a zpřístupnění fondu, projekty zaměřující se na znevýhodněné uživatele knihovny, popř. výstavby nebo rekonstrukce knihoven. Slovenský knihovní zákon přímo vyjmenovává zdroje financování, které jsou v českém knihovním zákoně skryty na začátku §15.

Tabulka 17 Rozdílné zdroje financování knihoven v Česku a na Slovensku

	Česko	Slovensko
Dotace ze státního rozpočtu	X	X

²⁰ Touto konkrétní knihovnou se podle slovenského knihovního zákona míní Univerzitní knihovna v Bratislavě. V českém knihovním zákoně toto není uvedeno

Prostředky z Národního fondu	X	
Příjmy za některé služby	X	X
Dotace a granty od jiných osob		X
Rozpočet obcí na nákup fondů		X

Indikátor č. 7 – Osobnost knihovníka

Zvláštností slovenského knihovního zákona je §19, který řeší pojem odborný zaměstnanec knihovny. V českém knihovním zákoně tento pojem je vynechán. Již jsme zmiňovaly pojem odborné knihovní činnosti, které jsou v kompetenci odborného knihovníka podle slovenského knihovního zákona.

Tabulka 18 Požadavky kladené na odborného zaměstnance knihovny na Slovensku

Vysokoškolské nebo středoškolské vzdělání
Odborná způsobilost: <ul style="list-style-type: none"> - Teoretické vědomosti - Znalost odborných standardů a procesů - Znalost právních předpisů vzhledem ke knihovnictví

Indikátor č. 9 – Revize fondu

U obou knihovních zákonů je stanovena povinnost knihoven provádět revizi fondu. Český knihovní zákon mimo jiné stanovuje povinnost vést evidenci fondu. V rámci revize musí v rámci českého zákona provozovatel sepsat zápis o výsledku revize. Český zákon rovněž odkazuje na zvláštní právní předpis při revizi knihovního fondu. Rozsah a podmínky při revizi fondu jsou u obou zákonů různé. Slovenský zákon rozlišuje revizi pravidelnou a mimořádnou. Dalším bodem, s revizí související, je vyřazování dokumentů, zejména charakteristika dokumentů vhodných na vyřazení.

Tabulka 19 Rozdíly při uskutečňování revize v Česku a na Slovensku²¹

Revize fondu podle českého knihovního zákona	<ul style="list-style-type: none"> - Do 100 000 dokumentů každých 5 let - Nad 100 000 dokumentů každých 10 let - Nad 200 000 dokumentů každých 15 let - Od 1 000 000 do 3 000 000 dokumentů postupná revize každý rok část fondu - Nad 3 000 000 dokumentů revize v rozsahu minimálně 200 000 dokumentů ročně
Revize fondu podle slovenského knihovního zákona	<p>a) Pravidelná revize</p> <ul style="list-style-type: none"> - Do 50 000 dokumentů každých 5 let - Do 100 000 dokumentů každých 10 let - Nad 100 000 dokumentů každých 15 let <p>b) Mimořádná revize</p>

Tabulka 20 Porovnání přístupu k vyřazování dokumentů v Česku a na Slovensku

	Česko	Slovensko
Dokumenty neodpovídající zaměření knihovny	X	X
Multiplikáty	X	X
Poškozené dokumenty	X	X
Opotřebované nebo neúplné dokumenty	X	

²¹ Hodnoty uvedené v tabulce jsou v zásadě stejné. Slovenský zákon uvádí nevýznamně jiné počty.

Ztracené dokumenty		X
Zastaralé dokumenty		X

Indikátor č. 10 – Ochrana knihovního fondu

Důležitým ukazatelem u obou zákonů je problematika ochrany fondu. U obou zákonů jsou povinnosti knihoven v tomto ohledu v podstatě totožné, kromě otázky předcházení znehodnocení historického fondu, kdy jsou v obou zákonech tyto situace specifikovány jinými slovy.

Tabulka 21 Povinnosti knihovny v rámci ochrany fondu

	Česko	Slovensko
Ochrana před poškozením a odcizením	X	X
Vytvoření optimálních podmínek pro dokumenty	X	X
Restaurování dokumentů, popř. přenos na jiná média	X	
Odborné ošetření historických fondů		X

Indikátor č. 11 - Principy doplňování fondů

Na rozdíl od českého zákona, kde tento indikátor chybí, jsou ve slovenském knihovním zákoně analyzovány principy doplňování fondu. Vedle základních principů se v §12 hovoří o povinnosti zohledňování národnostních menšin nebo jiných etnických skupin při doplňování fondů.

Tabulka 22 Principy při doplňování fondů ve slovenském knihovním zákoně

Povinnost systematického doplňování fondu

Doplňování fondu v souladu se zaměřením knihovny
Doplňování fondu nesmí záviset na ideologické, politické či náboženské cenzuře
Doplňování fondu nemá podléhat komerčnímu nebo jinému vlivu

Indikátor č. 12 – Knihovny pro nevidomé

Je pozitivní jev, že u obou knihovních zákonů jsou blíže specifikovány knihovny pro nevidomé. V knihovnách pro nevidomé je řada dokumentů psaná Braillovým písmem, zvukové dokumenty, elektronické dokumenty, přístup k počítači upraveném speciálně pro nevidomé. Tyto knihovny obsahují univerzální, konzervační a historický fond v rámci českého knihovního zákona. Slovenský knihovní zákon blíže neurčuje, jaký má mít knihovna pro nevidomé fond, ale hovoří o její cílové skupině, jejích potřebách, cílech a úkolech.

Tabulka 23 Knihovny pro nevidomé v Česku a na Slovensku

Česko	Slovensko
Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana (je uvedeno v zákoně)	Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (je uvedeno v zákoně) ²²

Indikátor č. 13 – Problematika historického fondu

Pojem historický fond je v českém knihovním zákoně pouze definován jako základní pojem spolu s vložením tohoto pojmu do některých paragrafů tohoto zákona v případě vhodné souvislosti. Ve slovenském knihovním zákoně je jev jako historický fond rozebírá zevrubněji. Pojem historický fond se ve slovenském knihovním zákoně analyzuje systematictěji pravděpodobně proto, že slovenský zákon hovoří vedle knihoven také o galeriích a muzeích.

Tabulka 24 Klíčové body v rámci historického fondu, které řeší slovenský zákon

Vyhlašování historického dokumentu
Práva a povinnosti vlastníka historického dokumentu

²² Zmínka o slovenské knihovně pro nevidomé je uvedena v tabulce v Příloze č. 1 ke slovenskému knihovnímu zákonu

Indikátor č. 14 – Sankce a přestupky

U obou zákonů je stanoveno, kdy je spáchán přestupek, tedy kdy provozovatel knihovny porušil své povinnosti. Při posuzování přestupků ministerstvo bere v úvahu jejich závažnost a rozsah, a to je stejné u obou zákonů. Stejná je také skutečnost, že pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy se ministerstvo o deliktu dozvědělo. Zároveň u obou zákonů je totožný fakt splatnosti pokuty do 30 dní od rozhodnutí. Oba knihovní zákony se shodují také v tom, že pokuty jsou příjmem do státního rozpočtu.

Tabulka 25 Pokuty podle českého a slovenského knihovního zákona

	ČESKO	SLOVENSKO
Základní pokuta při porušení povinností a neodstranění nedostatků, tj. 5 000 – 200 000 Kč	X	
Pokuta při porušení povinností při vyřazování dokumentů, tj. 25 000 – 500 000 Kč	X	
Pokuta – pokud knihovna poruší povinnosti v souvislosti s historickým dokumentem, může být pokuta do 2 000 eur		X
Pokuta – pokud knihovna činí v rozporu s §24, jež definuje vývoz a dovoz historického dokumentu,		X

může být pokuta do 50 000 eur		
-------------------------------	--	--

5.5.2. Srovnání českého a polského knihovního zákona

Indikátor č. 1 – Základní pojmy

Oba dva zákona definují základní pojmy, i když v českém knihovním zákoně je problematice základních pojmů věnováno více prostoru. V polském zákoně se sice definuje méně základních pojmů, ale jejich definice a objasnění jsou obsáhlejší.

Tabulka 26 Základní pojmy v českém a polském knihovním zákoně

	Česko	Polsko
Knihovna = biblioteka	X	X
Knihovní dokument = material biblioteczny	X	X
Knihovní fond = narodowy zasób	X	X
Meziknihovní služby	X	
Historický fond	X	
Konzervační fond	X	
Specializovaný fond	X	
Regionální funkce	X	
Národní dědictví = dziedzictwo narodowe		X
Soubory knihoven = zbiory bibliotek		X

Národní knihovnická rada = Krajowa Rada Biblioteczna		X
Provozovatel knihovny = organizator bibliotek	X	X

Indikátor č. 2 – Hlavní úkoly knihoven

V obou zákonech jsou úkoly knihoven specifikovány různě. U českého zákona jsou úkoly vyjmenovány v rámci různých druhů knihoven. V polském zákoně se o hlavních úkolech knihoven hovoří obecně. Polský knihovní zákon uvádí úkoly dokumentační a popularizační, které v českém knihovním zákoně nejsou uvedeny. Je však sporné, co si pod tímto pojmy představit a zdali mají nějaký přínos pro český knihovní zákon. Lze vyvodit závěr, že český knihovní zákon se jeví z hlediska vymezení jednotlivých úkolů knihoven propracovanější než polský knihovní zákon.

Tabulka 27 Úkoly knihoven podle českého a polského knihovního zákona

	Česko	Polsko
Shromažďování, zpravovávání, uchovávání a ochrana dokumentů ²³	X	X
Obsluha uživatele a zpřístupňování dokumentů ²⁴	X	X
Bibliografické úkoly	X	X
Dokumentační úkoly ²⁵		X
Vědecké-badatelské neboli výzkumné, popř. odborné úkoly	X	X

²³ České knihovny by tyto úkoly měly plnit, ale nejsou přímo uvedeny v zákoně

²⁴ České knihovny by tyto úkoly měly plnit, ale nejsou přímo uvedeny v zákoně. Souvisí spíše s indikátorem hovořícím o službách knihoven

²⁵ V českém knihovním zákoně nejsou uvedeny a je sporné, čím by byly v rámci českého knihovního zákona

Vydavatelské úkoly	X	X
Vzdělávací, kulturní, popř. poradenské úkoly	X	X
Standardizační úkoly	X	X
Popularizační úkoly		X
Instruktivně-metodické neboli pouze metodické úkoly	X	X
Funkce souborného katalogu ²⁶	X	
Informační úkoly	X	X
Analytické úkoly	X	X
Meziknihovní služby	X	X
Úkol Národní knihovny jako správce autorských práv	X	
Regionální funkce	X	

Indikátor č. 3 – Systém knihoven

Český pojem systém knihoven je jakousi alternativou pro polský pojem celorepubliková síť knihoven. V polském zákoně se hovoří o síti knihoven z důvodu nutnosti jednotné činnosti knihoven. V českém i polském knihovním zákoně se rozsah a druhy knihoven liší i shodují.

Tabulka 28 Systém knihoven v českém a polském knihovním zákoně

	Česko	Polsko
--	-------	--------

²⁶ Polský knihovní zákon souborný katalog nedefinuje

Národní knihovna = Biblioteka Narodowa	X	X
Knihovny pro nevidomé ²⁷	X	X
Moravská zemská knihovna v Brně	X	
Krajské knihovny	X	
Základní knihovny	X	
Specializované knihovny ²⁸	X	
Veřejné knihovny ²⁹		X
Vědecké knihovny		X
Školní a pedagogické knihovny		X
Odborné a podnikové knihovny		X
Knihovny pro speciální skupiny uživatelů		X

Pro lepší pochopení pojmu specializovaných knihoven je třeba specifikovat polské speciální knihovny. V českém knihovním zákoně se o specializovaných knihovnách hovoří obecně a neuvádí se jednotlivé jejich druhy. V polském knihovním zákoně neexistuje přímo paragraf o specializovaných knihovnách. Uvádí se knihovny podporující speciální skupiny

²⁷ V Česku je to Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana a polský zákon uvádí v §9 odst. 25 Centrální knihovnu nevidomých

²⁸ V českém knihovním zákoně se uvádí specializované knihovny, mezi které spadají všechny knihovny se specializovaným fondem. Pojem specializované knihovny mohou být chápány jako jakýsi nadřazený pojem pro polské knihovny podporující speciální skupiny uživatelů, které však v této tabulce uvádíme pro větší přehlednost samostatně

²⁹ Polské veřejné knihovny a české krajské a základní knihovny uvedené v zákonech nelze slučovat. Podle polského knihovního zákona jsou mezi veřejné knihovny řazeny kromě Národní knihovny také knihovny jednotek místní samosprávy. Z hlediska polských knihoven hrají významnou roli mimo jiné též tzv. provinciální knihovny

uživatelů, knihovny odborné a podnikové a knihovní školní a pedagogické. To však neznamená, že v Česku tyto knihovny nejsou.

Jaké jsou „specializované knihovny“ podle polského knihovního zákona?

- Vědecké knihovny
- Školní a pedagogické knihovny
- Odborné a podnikové knihovny
- Knihovny pro speciální skupiny uživatelů (např. v domech s pečovatelskou službou, ve vězení, v domech pro nezletilé apod.)

Zvláštní kapitolu v polském knihovním zákoně hrají tzv. školní a pedagogické knihovny. Český knihovní zákon školní knihovny neřeší z důvodu, že knihovny spadají pod kompetenci ministerstva kultury a ne ministerstva školství. Byly sice snahy školní knihovny zařadit do českého zákona, ale tento problém prozatím není vyřešen (Richter, 2017). Podle polského zákona mají školní knihovny sloužit k osvětě a vzdělání studentů a učitelů a mohou být přístupny širší veřejnosti za účelem vzdělávání a bádání.

Indikátor č. 4 – Služby knihoven

Výčet jednotlivých služeb knihoven je v českém knihovním zákoně více vyčerpávající než v polském knihovním zákoně. V českém zákoně se hovoří o tzv. veřejných knihovnických a informačních službách. Pojem služby jsou také přímo stanovené v názvu českého knihovního zákona, tzn. český knihovní zákon je zákon o službách, nikoli o knihovnách. Některé služby souvisí s úkoly knihoven a prolínají se s nimi.

Tabulka 29 Rozdíly ve službách knihoven podle českého a polského knihovního zákona

	Česko	Polsko
Zpřístupňování dokumentů	X	X
Bibliografické činnosti	X	X
Vydavatelské činnosti	X	X
Vzdělávací a kulturní činnosti	X	X

Reprografické služby	X	X
Meziknihovní služby	X	X
Poskytování referenčních a faktografických informací a rešerší ³⁰	X	
Zprostředkování informací ze státní správy	X	
Dokumentační činnosti ³¹		X
Vědecko-badatelské činnosti	X	X
Popularizační činnosti ³²		X
Instruktivně-metodické činnosti	X	X
Přístup k internetu	X	

Indikátor č. 5 – Meziknihovní služby

V českém knihovním zákoně existuje §14 o meziknihovních službách. V polském zákoně speciální paragraf otázka meziknihovních služeb přímo není. Spolupráce s jinými knihovnami v polském knihovním zákoně je důležité především pro krajské knihovny. Ty spolupracují např. s knihovnami veřejnými, akademickými, specializovanými, obecními, školními apod. na základě koncepcí institucionální a funkcionální. Při analýze polského knihovního zákona v teoretické části se týká spolupráce s knihovnami např. výměny informací a zkušeností, realizace projektů atd.

Indikátor č. 6 – Podpora a financování knihoven

Český knihovní zákon analyzuje výčet aktivit a činností, které mají být z jistých specifických zdrojů financovány. V §15 o podpoře knihoven, v odstavci 1 se stručně mluví o

³⁰ V polském knihovním zákoně nejsou tyto služby přímo uvedeny

³¹ Dokumentační činnosti jsou definovány pouze v polském knihovním zákoně

³² Popularizační činnosti jsou uvedeny jen v polském knihovním zákoně

základních finančních zdrojích. V polském zákoně byl článek o zdrojích financování zrušen. Dalo by se polemizovat, že mezi zdroje financování podle polského knihovního zákona se mohou řadit poplatky spojené s knihovnickými službami. Český knihovní zákon však tyto poplatky nedefinuje.

Indikátor č. 7 – Osobnost knihovníka

V tomto bodě je vhodné uvést knihovníka v polském knihovním zákoně. V českém zákoně tomuto subjektu není totiž věnovaná náležitá pozornost. V polském knihovním zákoně je v odstavci 29 §11 charakterizován knihovník následujícími údaji:

- Musí mít vysokoškolské nebo středoškolské vzdělání
- Měl by mít odbornou způsobilost spolu s náležitými vědomostmi a znalostmi

Indikátor č. 8 – Organizace knihoven

Polský knihovní zákon se ve třetím paragrafu zamýšlí nad organizací knihoven, jejich zřizovateli a službami knihoven. V českém zákoně lze v některých paragrafech najít společné znaky.

Jaké jsou společné znaky spojené s organizací knihoven podle českého a polského zákona?

- Zřídit knihovnu mohou právnické i fyzické osoby
- Důležité při vzniku knihovny jsou název, sídlo a předmět činnosti knihovny
- Zřizovatel knihovny je povinen informovat o změnách

Indikátor č. 12 – Knihovny pro nevidomé

Významné pro oba zákony je existence knihovny pro nevidomé u obou. Česká knihovna pro nevidomé uchovává univerzální, konzervační a historický fond. Polská knihovna pro nevidomé kromě obsluhy knihovny koordinuje činnost příbuzných knihoven.

Jaké jsou knihovny pro nevidomé podle českého a polského knihovního zákona?

- Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana v České republice
- Centrální knihovna nevidomých v Polsku³³

³³ Obě knihovny pro nevidomé jsou uvedeny v českém i polském knihovním zákoně

5.6. Odpovědi na výzkumné otázky

Na konci komparativní studie by neměly chybět odpovědi na výzkumné otázky a závěrečné shrnutí. Na rozdíl od českého knihovního zákona, jež je zákonem o službách, slovenský a polský knihovní zákony jsou zákony o knihovnách. Český knihovní zákon se sice v jistých rysech odlišují, ale je zde mnoho podobného. Rozdíly jsou v pojmosloví vyplývající z jazykových zvláštností a při vyčíslení jednotlivých druhů knihoven apod.

Slovenský knihovní zákon hlouběji analyzuje historický fond, osobnost knihovníka, financování knihoven. Polský zákon věnuje mnoho pozornosti výčtu jednotlivých druhů knihoven, jako jsou školní knihovny, knihovny vědecké, odborné a podnikové a knihovny pro speciální skupiny uživatelů.

Polský knihovní zákon, stejně jako slovenský knihovní zákon, hovoří o osobnosti knihovníka. Domnívám se, že v případném budoucím českém knihovním zákoně by se více mělo pojednávat o školních knihovnách, financování knihoven, osobnosti knihovníka. Český knihovní zákon by měl věnovat více pozornosti některým druhům knihoven zahrnutým v systému knihoven, neboť u některých typů, jako např. u základních a specializovaných knihoven je věnována tomuto tématu pouze jeden nebo dva odstavce. Také jsem toho názoru, že by při novele neměla být opomenuta problematika elektronických dokumentů a zdrojů. Polský knihovní zákon přímo nedefinuje téma elektronických dokumentů. Zato slovenský knihovní zákon vysvětluje pojem elektronický informační zdroj jako soubor záznamů nebo obsahů elektronicky uchovaných. Mimo jiné hovoří také o pojmu elektronická sbírka jako souboru elektronických zdrojů.

Na konec je vhodné uvést jakýsi přehled odpovědí na výzkumné otázky a podat tak předobraz k dalším doporučením pro český knihovní zákon:

- 1) *ODPOVĚĎ NA PRVNÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU: Jaké jsou rozdíly mezi českým a slovenským knihovním zákonem?* – byla zpracována v rámci kapitoly o porovnání českého a slovenského knihovního zákona. Za nejvýznamnější pro doplnění českého knihovního zákona považuji následující:
 - Pojmy elektronický informační zdroj a elektronická sbírka uvedené ve slovenském knihovním zákoně by si zasloužily více pozornosti i v českém knihovním zákoně.
 - Slovenský knihovní zákon blíže definuje pojem školních knihoven, což v českém knihovním zákoně není.

- Slovenský knihovní zákon precizně uvádí financování knihoven na rozdíl od českého knihovního zákona, kde je definována pouze problematika podpory knihoven na různé projekty.
 - Slovenský knihovní zákon hlouběji definuje práci s historickým fondem, který český zákon příliš nerozebírá.
 - Slovenský knihovní zákon definuje pojem osobnosti knihovníka včetně jeho profesních kompetencí.
- 2) *ODPOVĚĎ NA DRUHOU VÝZKUMNOU OTÁZKU: Jaké jsou rozdíly mezi českým a polským knihovním zákonem?* – byla zpracována v rámci kapitoly o porovnání českého a polského knihovního zákona. Za nejvýznamnější pro doplnění českého knihovního zákona považují následující:
- Polský knihovní zákon precizněji definuje pojem školních a pedagogických knihoven.
 - Polský knihovní zákon se zabývá osobností knihovníka na rozdíl od českého knihovního zákona.
 - Polský knihovní zákon uvádí podrobněji jednotlivé „specializované knihovny“ – vědecké knihovny, odborné a podnikové knihovny, knihovny pro speciální skupiny uživatelů a již zmíněné školní a pedagogické knihovny. V českém knihovním zákoně se o specializovaných knihovnách hovoří pouze obecně. Není zde výčet jejich druhů.
- 3) *ODPOVĚĎ NA TŘETÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU: Jaké z těchto rozdílů vyplývají návrhy na úpravu českého knihovního zákona?*
- Novelizovaný český knihovní zákon by měl blíže definovat pojmy elektronický informační zdroj a elektronická sbírka a pojmy související, jak je uvedeno ve slovenském knihovním zákoně.
 - Nabízí se doplnění pojmu školních knihoven do budoucího českého knihovního zákona. Problémem však zůstává skutečnost, že český zákon je zákon o službách a české knihovny spadají pod kompetenci ministerstva kultury. To se pak – pokud hovoříme o školních knihovnách – je nutná meziresortní spolupráce s Ministerstvem školství (V. RICHTER, 2017)
 - Další bod, který by mohl být v budoucnosti doplněn do českého knihovního zákona je pojem osobnosti knihovníka, které jsou definovány ve slovenském i polském knihovním zákoně.

Závěr

Předchozí stránky pojednávají o třech evropských knihovních zákonech – českém, slovenském a polském. V teoretické práci se pouze popisuje obsah a dílčí problémy jednotlivých zákonů. Jedná se o téma přínosné a aktuální, neboť se chystá v rámci českého knihovnictví nová nevyhnutelná novela.

V praktické části je využita metoda komparativní analýzy. Nejprve je specifikována metoda a posléze stanoveny indikátory potřebné k analýze. Následuje analýza českého a slovenského knihovního zákona pomocí indikátorů a posléze se analyzuje český a polský zákony. Na konci praktické části je zahrnuta závěrečná analýza.

Závěrem je na místě se zastavit nad otázkou, jaký je ideální knihovní zákon. V rozhovorech s V. Richterm a Z. Matušíkem, které proběhly 16. března a 2. a 5. května roku 2017, jsme se snažili přijít na to, jaký je ideální knihovní zákon. Podle Z. Matušíka je český zákon plně dostačující a dá se s ním efektivně a účelně pracovat. Nesmíme zapomenout, že se jedná o zákon správního práva. V praxi evropských zemí jsou dvě oblasti, tj. zákony týkající se administrativně-právních otázek knihoven a zákony upravující chápání knihovnické profese. Je třeba také rozlišovat mezi pojmy knihovní zákon a případný knihovnický zákon. V. Richter se k otázce ideálního knihovního zákona vyjadřuje, že současný knihovní zákon plně vyhovuje dnešní situaci. Je ale nutné se snažit něco změnit, a to právě prostřednictvím připravované novely. Základním nedostatkem tohoto zákona ale je chybění definice poslání knihovny, což podle ministerstva kultury patří do koncepce nebo strategie knihoven. Důležitým faktorem zůstává, že v České republice je tradicí mít knihovní zákon. Některé země tento zákon nemají.

Český knihovní zákon má své silné a slabé stránky, které jsou rozebrány v následující tabulce:

Tabulka 30 Silné a slabé stránky českého knihovního zákona

Silné stránky:	Slabé stránky:
<ul style="list-style-type: none">- Znění zákona plně odpovídá požadavkům současné společenské situace- Velmi pěkně propracovaná problematika týkající se knihovnicko-informačních služeb	<ul style="list-style-type: none">- V zákoně není specifikováno poslání knihoven- Není zcela objasněno financování knihoven, popř. meziknihovních výpůjčních služeb

<ul style="list-style-type: none"> - Vhodná analýza jednotlivých druhů knihoven - Důležitá zmínka o Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana 	<ul style="list-style-type: none"> - Chybí definice pojmu knihovnický pracovník - Chybí společný mechanismus knihoven - Nejsou stanoveny povinnosti zřizovatele knihoven
---	---

Novela. Je chystána novela českého knihovního zákona.³⁴ Kompetentní osobností novelou se zabývající je PhDr. Vít Richter, který poskytl rozhovory v rámci této kvalifikační práce. Již se pracuje na návrhu novely, o čemž jsme s V. Richterem 16. 3. a 2. 5. 2017 diskutovali. Kdy bude novela zveřejněna, se prozatím neví. Nejprve se musí projednat návrh na novelu, který je zatím ve stadiu přípravy. Novela by měla obsahovat řadu významných prvků, které v knihovním zákoně z roku 2001 chybí. A proto bude novelizován. Nové významné prvky v novelizovaném knihovním zákoně jsou mimo jiné mnohdy obsaženy ve slovenském a v polském knihovních zákonech.

Jaké jsou body, které se řeší v rámci připravované novely českého knihovního zákona?

- Posun časová hranice u historických dokumentů
- Financování regionálních funkcí
- Nové definice souborného katalogu a centrálního portálu knihoven
- Jedná se o novém pojetí systému knihoven³⁵
- Specifikují se povinné bezplatné služby a další placené služby
- Definuje se pojem odborný zaměstnanec knihovny³⁶
- Mluví se o doplnění pravidel týkajících se správy fondu
- Bude doplněna problematika vyřazování knihovních dokumentů a otázka ochrany knihovního fondu

³⁴ Příprava novely knihovního zákona byla projednávána na Seminárii účastníků SK ČR 28. listopadu 2016 při Národní knihovně ČR. Důležitou osobou při jednání byl Vít Richter. Byla vytvořena pracovní skupina, shromážděny náměty, zpracován první návrh z prosince 2016, který byl diskutován. V lednu 2017 byl návrh předán Městské knihovně ČR. V červnu 2017 byl vládní návrh.

³⁵ V novelizovaném českém knihovním zákoně by měl být systém knihoven obohacen o pojmy veřejné knihovny, vědecké, muzejní a jiné specializované knihovny a vysokoškolské a školní knihovny

³⁶ Zejména se jedná o službách spojených s prameny v elektronické podobě, s přístupem k internetu a zejména se řeší otázka tzv. vzdáleného přístupu

Podle rozhovoru ze dne 2. května 2017 V. Richter navrhuje dále doplnit budoucí novelizovaný knihovní zákon o následující příležitosti:

- Vzdělávání knihovnických pracovníků
- Vzdělávací aktivity pro širší veřejnost
- Technické vybavení knihoven
- Přístup k vysokorychlostnímu internetu
- Přístup k elektronickým zdrojům
- E-půjčování e-knih
- Problematika e-depozit
- Přístup k výsledkům digitalizace
- Podporování digitální gramotnosti

Byly popsány tři výše uvedené zákony a posléze byly porovnány prostřednictvím komparativní analýzy. Z mé analýzy vyplynulo, že je možné se v některých bodech slovenského a polského zákona inspirovat. Pokud jde o porovnání s návrhy V. Richtera a Z. Matušíka pak se jedná o:

- Historický dokument, fond
- Odborný zaměstnanec a jeho vzdělání
- Specializované knihovny včetně školních v rámci systému knihoven
- Ochrana knihovního fondu
- Elektronické zdroje a služby

Dalšími návrhy V. Richtera se nelze z polské a slovenské praxe inspirovat a pokud by pro něj čeští tvůrci novely chtěly najít vzor, museli by hledat v jiných zemích.

Seznam použité literatury:

BILIŇSKI, L. Komu potrzebna jest dzis biblioteka powiatowa? *Poradnik Bibliotekarza*. 1999, ř. 11, s. 3-5. ISSN 0032-4752.

CIECHORSKI, Jan. *Ustawa o bibliotekach - komentarz*. Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. ISBN 978-83-61464-93-8.

COUFALOVÁ, Jindřiřka. Perspektivy meziknihovních služeb. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online], 2008, 8(1) [cit. 2017-02-18]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/Default.aspx?id=952>

ČERMÁKOVÁ, Blanka. Souřasný stav evidence knihoven na Ministerstvu kultury ČR. *Čtenář*, 2002, 54(12), s. 347. ISSN 0011-2321.

ČESKO, NERUDOVÁ, Veronika, KŘÍŽ, Jan a HOLCOVÁ, Irena. *Autorský řákon: řákon ř. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých řákonů: (s poznámkami a úvodním slovem)*. Vyd. 1. Praha: IFEC, 2000. 111 s. AZ IUS. ISBN 80-86412-04-0.

ČESKO. Vládní návrh řákona ze dne... 2000, o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování (knihovní řákon). [online]. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=782>

ČESKO. Řákon ř. 257 ze dne 29. řervna 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní řákon). In: *Informace (Knihovna Akademie věd ČR)*. 2002, s. 5-16. ISSN 1210-8502. Dostupné také z: http://www.lib.cas.cz/informace/Info_2_02.htm

ECKERTO VÁ, Lenka. Bezpečnější internet: užitečné zdroje a inspirace. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2015, 67(7/8), s. 282-283. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2015-roc-67/0708-2015/bezpecnejsi-internet-uzitecne-zdroje-a-inspirace-146-2000.htm>.

Evidence knihoven: raději dřívě než nikdy. *Čtenář*, 2002, 54(6), s. 176-177. ISSN 0011-2321.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: řákladní teorie, metody a aplikace*. řtvrté, přepracované a rozřířené vydání. Praha: Portál, 2016. 437 stran. ISBN 978-80-262-0982-9.

JANOVSKÁ, Darina. Medziknižničné výpořičné služby na Slovensku dnes a zajtra. *Ikaros* [online], 2006, 10(9) [cit. 2017-04-29]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/3583>.

JA ZDON, Artur. Stav a perspektivy knihoven v Polsku. *Duha*, 2001, 15(2), s. 14-20. ISSN 0862-1985.

JOŠČÁKOVÁ, Priska. Uplaňovanie řákona o slobode informácií v kniřnici. *Kniřnice a informácie*, 2001, 33(5), s. 216-218. ISSN 1210-096X.

KALKUS, Stanislav. *Srovnávací knihovnictví: učební text*. Praha: Univerzita Karlova (Praha). Filozofická fakulta, 1998.

KAREŠ, Ivo. Meziknihovní výpůjční služby: šance na změnu = Interlibrary loan: chance to changes. *Knihovny současnosti [20]14: sborník z 22. konference, konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2014. s. 173-179. ISBN 978-80-86249-71-1. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>.

KATUŠČÁK, Dušan. Slovenský knižničný zákon a stratégia slovenského knihovníctva. *Duha*, 2001, 15(2), s. 20-29. ISSN 0862-1985. KATUŠČÁK, Dušan. Slovenský knižničný zákon a stratégia slovenského knihovníctva. *Duha*, 2001, 15(2), s. 20-29. ISSN 0862-1985.

KONVALINKOVÁ, Blanka. Sekce SDRUK pro regionální funkce. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*, 2015, 25(3), s. 46-47. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: http://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/20150325.pdf.

KOONTZ, Christie, ed., GUBBIN, Barbara, ed. a RESSLER, Miroslav, ed. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2012. 203 s. ISBN 978-80-7050-612-7.

KOUTNÁ, Petra. Zákoník je také kniha: Jak může knihovník postupovat v případě, že si uživatel na veřejně přístupném internetu prohlíží stránky s erotickou či porno tematikou?... *Čtenář*, 2010, 62(6), s. 227-228. ISSN 0011-2321.

KUŽMIŇSKA, K. Oplaty za wypożyczenie kaset wideo. *Poradnik Bibliotekarza*. 2000, č. 4, s. 18. ISSN 0032-4752.

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika. Tři pilíře úspěšné metodické práce: výzvy a možnosti regionálních funkcí knihoven. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2015, 67(9), s. 303-307. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkl.cz/clanky/2015-roc-67/9-2015/tema-tri-pilire-uspesne-metodicke-prace---vyzvy-a-moznosti-regionalnich-funkci-knihoven-147-2014.htm>.

LOPUŠANOVÁ, Monika. Nový knižničný zákon - náš zákon. *IT lib*, 2015, 19(3), s. 15-18. ISSN 1335-793X. Dostupné také z: http://itlib.cvtisr.sk/buxus/docs/15_Novy%20kniznicny.pdf.

LOPUŠANOVÁ, Monika. Nový slovenský knižničný zákon. *Knihovna: knihovnická revue*, 2016, 27(1), s. 74-92. ISSN 1801-3252. Dostupné také z: <http://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/2016-1/knihovny-a-informace/novy-slovensky-kniznicny-zakon>.

MATUŠÍK, Zdeněk. K platbám v rámci meziknihovních výpůjčních služeb. *Ikaros* [online], 2010, 14(11) [cit. 2016-04-15]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/k%C2%A0platbam-v%C2%A0ramci-meziknihovnich-vypujceni-sluzeb>

MATÚŠKOVÁ, Jana. Elektronické dokumenty a súvisiace zmeny v legislatíve. *IT lib*, 2008, 12(4), s. 14-18. ISSN 1335-793X. Dostupné také z:

http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2008/4/elektronicke-dokumenty-a-suvisiace-zmeny-v-legislative.html?page_id=1232

PERYT, S. Biblioteka Centralna Polskiego Związku Niewidomych. *Poradnik Bibliotekarza*. 1997, č. 2. ISSN 0032-4752.

POLSKO. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. [online]. Dostupné také z: <http://www.bn.org.pl/download/document/1358353959.pdf>

Poskytování internetu v knihovnách, aneb, Co stanoví knihovní zákon. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*, 2008, 22(2), s. 19-20. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: <http://unas.svkhk.cz>.

POSPÍŠILOVÁ, Jindřiška. Meziknihovní služby. *Knihovny současnosti 2002*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2002. ISBN 80-86249-18-2. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/sdruk/publikacni-cinnost/clanek/knihovny-soucasnosti-2002-sbornik>.

RICHTER, Vít. 2. zasedání výkonného výboru SKIP dne 9. – 10. 12. 1998. SKIP, 1998 [online]. Dostupné také z: http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/2_zas_skip.htm

RICHTER, Vít. *Návrh zásad zákona o veřejných knihovnách*. SKIP, 1997 [online]. Dostupné také z: http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/zakon1.html

RICHTER, Vít. Knihovní zákon bude!?. *Bulletin SKIP*, 2001, 10(1), s. 5-7. ISSN 1210-0927. Dostupné také z: http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Bull01_17.htm#ti.

RICHTER, Vít. S Ministerstvem kultury spory nevedeme: rozhovor s Vítem Richterem, předsedou Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR. *Literární noviny*, 2002, 13(41), s. 15. ISSN 1210-0021. Dostupné také z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/13.2002/41>.

RYCHETSKÝ, Pavel a DOSTÁL, Pavel. Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2013, 65(7/8), s. 269-272. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2013-roc-65/0708-2013/platne-zneni-narizeni-vlady-c-288-2002-sb-kterym-se-stanovi-pravidla-poskytovani-dotaci-na-podporu-knihoven-ve-zneni-narizeni-vlady-c-235-2005-sb-a-narizeni-vlady-c-113-2013-sb-114-1513.htm>.

SLOVENSKO. Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. In: *Zbierka zákonov*. 2015 čiastka 39, č. 126/2015. [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/126-2015-z-z-p-36133.pdf>

SMETANOVÁ, Dana a PILLEROVÁ, Vladana. Meziknihovní výpůjční služby. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2016, 68(9), s. 312-313. ISSN 0011-2321. Dostupné také z:

<http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2016-roc-68/9-2016/z-knihovnickych-statistik-meziknihovni-vypujeni-sluzby-161-2297.htm>.

SOUČKOVÁ, Alena. Jak probíhá evidence knihoven. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*, 2012, 22(1), s. 20-22. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: http://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/20120111.pdf.

Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky. [online]. Dostupné také z: <http://www.ukr.knihovna.cz/stanovy/>

Státní podpora č. Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika Digitalizace knihovních fondů [online]. Dostupné také z: http://ipk.nkp.cz/docs/246172_1421786_125_2.pdf

STODOLA, Jiří. Právní aspekty digitálních knihoven pro zrakově postižené. *Knihovna plus* [online], 2010, 6(1) [cit. 2017-02-18]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus101/stodola.htm>.

STREIT, Vincenc. Knihovnická legislativa v Polsku. Zdařilý přínos odborné publikace. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online], 2013, 13(3) [cit. 2017-04-29]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv2.kkvysociny.cz/default.aspx?id=1627>.

ŠVEJDA, Jan. Informační služby. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001807&local_base=KTD

Téma: Knihovnické zákony. Rozhovor s Vitem RICHTEREM, Praha, nar. 1949. 16. 3. 2017, 2. 5. 2017.

Téma: Knihovnické zákony. Rozhovor se Zdeňkem MATUŠÍKEM, Praha, nar. 1950. 5. 5. 2017.

Ústřední knihovnická rada projednávala. *Knihovní obzor* [online], 1999, 3. Dostupné také z: <https://www.vkol.cz/cs/dokumenty/knihovni-obzor/ko-1999-3/clanek/ustredni-knihovnicka-rada-projednavala---/>

VYČICHLO, Jaroslav. Regionální funkce knihoven a knihovní zákon. In: *Knihovny současnosti 2004*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004. 72-78. ISBN 80-86249-30-1. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/sdruk/publikacni-cinnost/clanek/knihovny-soucasnosti-2004-sbornik>.

Vyhláška Ministerstva kultury ze dne 21. února 2002 k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). *Sbírka zákonů České republiky*, 2002, 88, s. 1843-1844. Dostupné také z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb02088&cd=76&typ=r>.

WHITE, Marilyn Domas a Emily E. MARSH. Content Analysis: A Flexible Methodology. *Library Trends* [online]. 2006, 55(1), 22-45 [cit. 2015-10-19]. ISSN 00242594. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=22314642&scope=site>.

Zákon ze den 9. 7. 1959 o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon): vládní návrh. Praha: [s.n.], 1959. 13 s.

Zákon č. 430/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2010-06-10]. Dostupný z: http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t1233_00.htm

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Knihovní zákon v praxi: aneb, jak se vypořádat s paragrafy. *U nás*, 2002, 12(2), s. 18-20. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: <http://unas.svkhk.cz>.

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Knihy se dočkaly nového zákona. *Moderní obec*, 2001, 7(10), s. 30-31. ISSN 1211-0507. Dostupné také z: <http://moderniobec.cz/knihy-se-dockaly-noveho-zakona>.

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Regionální funkce - služby pro knihovny obcí, tedy pro občany. *U nás*, 2003, 13(2), s. 14-15. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: <http://unas.svkhk.cz>.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Příklady rozdílů mezi knihovním zákonem z roku 1959 a 2001	11
Tabulka 2 Klíčové oblasti položené v knihovním zákoně (Česko, 2001)	17
Tabulka 3 Systém knihoven na Slovensku (Slovensko, 2015)	34
Tabulka 4 Proces vzniku knihovny v Polsku (Polsko, 1997)	45
Tabulka 5 Oblasti spolupráce samosprávních knihoven (Ciechorski, 2012, s. 101-102).....	48
Tabulka 6 Postup při obsahové analýze podle M. D. White a E. E. Marsh (White, Marsh, 2006, s. 34).....	52
Tabulka 7 Příklady základních pojmů v českém, slovenském a polském knihovním zákoně	53
Tabulka 8 Přehled základních služeb knihoven.....	54
Tabulka 9 Zdroje financování knihoven.....	55
Tabulka 10 Společné a odlišné pojmy v obou knihovních zákonech	56
Tabulka 11 Společné a odlišné prvky knihovního systému v Česku a na Slovensku	58
Tabulka 12 Úkoly Národní knihovny podle českého a slovenského knihovního zákona	59
Tabulka 13 Rozdíl mezi základními a obecními (městskými) knihovnami, jak uvádí český a slovenský knihovní zákon.....	61
Tabulka 14 Rozdíly mezi českými krajskými a slovenskými krajskými knihovnami v českém zákoně a regionálními ve slovenském knihovním zákoně.....	62
Tabulka 15 Rozdíly ve vymezení služeb v českém a slovenském knihovním zákoně (některé služby v zákonech nejsou nebo jsou definovány jinak).....	64
Tabulka 16 Drobné rozdíly v meziknihovních službách	65
Tabulka 17 Rozdílné zdroje financování knihoven v Česku a na Slovensku	66
Tabulka 18 Požadavky kladené na odborného zaměstnance knihovny na Slovensku	67
Tabulka 19 Rozdíly při uskutečňování revize v Česku a na Slovensku	68
Tabulka 20 Porovnání přístupu k vyřazování dokumentů v Česku a na Slovensku.....	68
Tabulka 21 Povinnosti knihovny v rámci ochrany fondu.....	69
Tabulka 22 Principy při doplňování fondů ve slovenském knihovním zákoně.....	69
Tabulka 23 Knihovny pro nevidomé v Česku a na Slovensku	70
Tabulka 24 Klíčové body v rámci historického fondu, které řeší slovenský zákon	70
Tabulka 25 Pokuty podle českého a slovenského knihovního zákona	71
Tabulka 26 Základní pojmy v českém a polském knihovním zákoně.....	72
Tabulka 27 Úkoly knihoven podle českého a polského knihovního zákona.....	73
Tabulka 28 Systém knihoven v českém a polském knihovním zákoně.....	74
Tabulka 29 Rozdíly ve službách knihoven podle českého a polského knihovního zákona	76
Tabulka 30 Silné a slabé stránky českého knihovního zákona	81

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Klíčová data vzniku knihovního zákona (Richter, 2001, s. 5-7)	16
Obrázek 2 - Druhy dotací v rámci nařízení č. 288/2002 Sb. (Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb., a nařízení vlády č. 113/2013 Sb. 2002).....	29
Obrázek 3 Dva základní subjekty slovenského knihovního zákona (Slovensko, 2015)	31
Obrázek 4 - Klíčové úkoly knihoven podle polského knihovního zákona (Polsko, 1997)	40

Příloha č. 1

ZÁKON ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

Pozn.: znění knihovního zákona se zapracováním všech novel přijatých do dubna 2012

257/2001 Sb.

ZÁKON

ze dne 29. června 2001

o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb
(knihovní zákon)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje systém knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby a podmínky jejich provozování.

(2) Tento zákon se nevztahuje na knihovny provozované na základě živnostenského oprávnění.

§ 2

Vymezení základních pojmů

V tomto zákoně se rozumí

- a) knihovnou zařízením, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a které je zapsáno v evidenci knihoven,
- b) knihovním dokumentem informační pramen evidovaný jako samostatná jednotka knihovního fondu knihovny,
- c) knihovním fondem organizovaný, soustavně doplňovaný, zpracováváný, ochraňovaný a uchovávaný soubor knihovních dokumentů,
- d) meziknihovními službami soubor výpůjčních, informačních a reprografických služeb, které mezi sebou uskutečňují knihovny s cílem zpřístupnit svým uživatelům knihovní dokumenty bez ohledu na místo jejich uložení,
- e) historickým fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů, které vznikly do roku 1860 nebo mají v daném oboru pro svou jedinečnost historickou hodnotu, popřípadě jiný knihovní fond mající zvláštní historickou a kulturní hodnotu, pokud byl takto vymezen ve statutu knihovny nebo v

jiném právním předpisu,

f) konzervačním fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů, které knihovna získala jako příjemce povinného výtisku podle zvláštního právního předpisu, 1)

g) specializovaným fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů určitého, zpravidla oborového zaměření,

h) regionálními funkcemi funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb,

i) provozovatelem knihovny fyzická nebo právnická osoba, která svým jménem v knihovně poskytuje veřejné knihovnické a informační služby.

§ 3

Systém knihoven

(1) Systém knihoven tvoří

a) Národní knihovna České republiky (dále jen "Národní knihovna"), Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně, zřízené Ministerstvem kultury (dále jen "ministerstvo"),

b) krajské knihovny, zřízené příslušným orgánem kraje,

c) základní knihovny, zřízené příslušným orgánem obce,

d) specializované knihovny.

(2) Knihovny uvedené v odstavci 1 písm. c) a d) mohou být zřizovány i jinými subjekty neuvedenými v odstavci 1.

§ 4

Veřejné knihovnické a informační služby

(1) Veřejné knihovnické a informační služby spočívají

a) ve zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovních služeb z knihovního fondu jiné knihovny,

b) v poskytování ústních bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší,

c) ve zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy,

d) v umožnění přístupu k informacím na internetu, ke kterým má knihovna bezplatný přístup.

(2) Veřejné knihovnické a informační služby, uvedené v odstavci 1, je provozovatel knihovny povinen poskytovat bezplatně, s výjimkou

a) zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovního fondu knihovny, které mají povahu rozmnoženin zvukového či zvukově obrazového záznamu,²⁾

b) zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovnických fondů jiných knihoven zprostředkováním jejich rozmnoženin v rámci meziknihovnických reprografických služeb,

c) zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovnických fondů knihoven v rámci mezinárodních meziknihovnických služeb.

(3) Provozovatel knihovny může poskytovat další služby spočívající zejména

a) v umožnění přístupu k placeným informacím na internetu,

b) v kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti,

c) ve vydávání tematických publikací,

d) v poskytování reprografických služeb,

e) v poskytování písemných bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší.

(4) Provozovatel knihovny je oprávněn požadovat za poskytování knihovnických a informačních služeb, uvedených v odstavci 2 písm. a) až c), a dalších služeb úhradu skutečně vynaložených nákladů.

(5) Provozovatel knihovny je oprávněn požadovat úhradu nákladů vynaložených na administrativní úkony spojené s evidencí uživatelů knihovny.

(6) Provozovatel knihovny je povinen zajistit rovný přístup všem k veřejným knihovnickým a informačním službám a dalším službám poskytovaným knihovnou.

(7) Provozovatel knihovny vydá knihovní řád, v němž stanoví podrobnosti poskytování knihovnických a informačních služeb.

Evidence knihoven

§ 5

(1) Ministerstvo vede evidenci knihoven, která je veřejnosti přístupným informačním systémem.

(2) Návrh na zápis do evidence knihoven (dále jen "návrh") podává provozovatel knihovny.

(3) Návrh obsahuje

a) název nebo obchodní firmu provozovatele, jeho identifikační číslo osoby, sídlo, předmět činnosti a právní formu, je-li provozovatelem knihovny právnická osoba,

b) jméno, příjmení a datum narození provozovatele, jeho identifikační číslo osoby, bylo-li přiděleno, a místo jeho trvalého pobytu, je-li provozovatelem knihovny fyzická osoba,

c) adresu, název a druh knihovny (§ 9 až 13), popřípadě její specializaci.

(4) K návrhu se připojí knihovní řád.

(5) Je-li provozovatelem knihovny právnická osoba, která se zapisuje do veřejného seznamu podle zvláštního právního předpisu,³⁾ je provozovatel povinen k žádosti přiložit rovněž výpis z tohoto veřejného seznamu, který nesmí být starší 60 dnů. Je-li provozovatelem knihovny příspěvková organizace,⁴⁾ nebo provozuje-li stát nebo územní samosprávný celek knihovnu prostřednictvím své organizační složky, je provozovatel povinen k žádosti přiložit zřizovací listinu, popřípadě statut příspěvkové organizace nebo organizační složky.

(6) Není-li návrh úplný, vyzve ministerstvo provozovatele, aby návrh doplnil do 15 dnů ode dne doručení výzvy, a upozorní ho, že nebude-li tato lhůta dodržena, ministerstvo návrh odloží.

§ 6

(1) Poskytuje-li zařízení způsobem zaručujícím rovný přístup všem veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, ministerstvo je zapíše do evidence knihoven. Osvědčení o provedeném zápisu ministerstvo vydá jejímu provozovateli do 15 dnů ode dne doručení úplného návrhu.

(2) Neposkytuje-li zařízení způsobem zaručujícím rovný přístup všem veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, ministerstvo návrh zamítne.

§ 7

(1) Provozovatel knihovny je povinen písemně oznámit ministerstvu každou změnu údajů evidovaných v evidenci knihoven, a to nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo.

(2) Ministerstvo provede změnu zápisu v evidenci knihoven do 30 dnů od doručení oznámení a o této změně do 30 dnů ode dne doručení oznámení vydá osvědčení.

§ 8

(1) Ministerstvo z vlastního nebo jiného podnětu rozhodnutím zruší zápis v evidenci knihoven, pokud knihovna přestane splňovat znaky knihovny podle § 2 písm. a).

(2) Ministerstvo rozhodnutím zruší zápis v evidenci knihoven rovněž na základě oznámení provozovatele o ukončení provozování knihovny.

(3) V rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 ministerstvo stanoví datum, k němuž se zápis do evidence knihoven ruší.

Druhy knihoven

§ 9

Národní knihovna

(1) Národní knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem doplněným specializovanými fondy. Národní knihovna trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Národní knihovna je centrem systému knihoven. V systému knihoven vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména

- a) formou souborného katalogu zpracovává evidenci knihovních dokumentů v knihovních fondech knihoven na území České republiky, kterou zpřístupňuje knihovnám,
- b) zpracovává národní bibliografii a zabezpečuje koordinaci národního bibliografického systému,
- c) plní funkci národní agentury pro mezinárodní standardní číslování knih a hudebnin,
- d) plní funkci národního centra meziknihovních služeb České republiky,
- e) plní funkci národního centra mezinárodní výměny oficiálních publikací,⁵⁾
- f) zastupuje knihovny systému knihoven při jednání s kolektivními správci autorských práv ve věci úhrady odměn za užití předmětů ochrany podle zvláštního právního předpisu 6) a provádí úhradu odměn za jejich půjčování,
- g) zabezpečuje celostátní koordinaci regionálních funkcí a vyhodnocuje jejich plnění.

§ 10

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana a Moravská zemská knihovna v Brně

(1) Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana je knihovnou s univerzálním knihovním fondem; trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Moravská zemská knihovna v Brně je knihovnou s univerzálním knihovním fondem, případně doplněným specializovanými fondy; trvale uchovává konzervační fond a historický fond. Plní funkci krajské knihovny v Jihomoravském kraji.

§ 11

Krajská knihovna

(1) Krajská knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem, případně doplněným specializovanými fondy. Krajská knihovna trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Krajská knihovna je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci též

- a) spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu,
- b) zpracovává a zpřístupňuje regionální informační databáze a zabezpečuje koordinaci krajského bibliografického systému,
- c) je krajským centrem meziknihovních služeb,

d) spolupracuje s knihovnami v kraji při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.

(3) Krajská knihovna plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji. Smlouva o přenesení regionálních funkcí na vybrané základní knihovny musí mít písemnou formu. Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu.

(4) Plní-li krajská knihovna v místě svého sídla i funkci základní knihovny, podílí se na zajištění této funkce obec.

§ 12

Základní knihovna

(1) Základní knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem nebo se specializovaným knihovním fondem.

(2) Základní knihovna je součástí systému knihoven vykonávající informační, kulturní a vzdělávací činnosti.

§ 13

Specializovaná knihovna

(1) Specializovaná knihovna je knihovnou se specializovaným knihovním fondem.

(2) Specializovaná knihovna je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména

a) spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu,

b) zpracovává a zpřístupňuje tematické a oborové bibliografie a databáze,

c) ve spolupráci s Národní knihovnou plní funkci centra meziknihovních služeb v oblasti své specializace,

d) spolupracuje s knihovnami v oblasti své specializace při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.

§ 14

Meziknihovní služby

(1) Pokud v knihovním fondu knihovny není knihovní dokument, jehož zpřístupnění si její uživatel vyžádal, má provozovatel této knihovny (dále jen "žádající knihovna") povinnost v rámci meziknihovních služeb požádat provozovatele jiné knihovny o zprostředkování tohoto knihovního dokumentu, popřípadě o poskytnutí informace o něm (dále jen "dožádaná knihovna").

(2) Dožádaná knihovna je povinna žádající knihovně pro jejího uživatele knihovní dokument ze svého

knihovního fondu zprostředkovat tak, že požadovaný knihovní dokument žádající knihovně zapůjčí nebo jí poskytne jeho kopii, popřípadě jí poskytne informace, kde se požadovaný knihovní dokument nalézá.

(3) Pokud je žádost o zprostředkování knihovního dokumentu vyřízena jeho zapůjčením, je žádající knihovna povinna vrátit zapůjčený knihovní dokument dožádané knihovně v dohodnuté lhůtě a odpovídajícím stavu. Po dobu výpůjčky knihovního dokumentu nese odpovědnost za jeho poškození nebo ztrátu.

(4) Meziknihovní výpůjční a informační služby je knihovna povinna poskytovat bezplatně. Za poskytnutí kopie knihovního dokumentu v rámci meziknihovních reprografických služeb může dožádaná knihovna požadovat úhradu vynaložených nákladů. Provozovatelé knihoven mohou požadovat úhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu.

(5) Provozovatel knihovny je povinen vést evidenci meziknihovních služeb, které poskytl.

(6) Náležitosti žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu stanoví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis určí, kteří provozovatelé knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc.

§ 15

Podpora knihoven

(1) Provozovateli knihovny mohou být z peněžních prostředků státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuty podle zvláštního zákona 7) účelově určené dotace zejména na

- a) projekty vědy a výzkumu,
- b) zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb,
- c) podporu propojení knihoven v síti,
- d) zpracování informačních pramenů do elektronické podoby a jejich zpřístupnění,
- e) doplnění knihovního fondu,
- f) ochranu knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí,
- g) zpřístupnění knihovních fondů pro občany se zdravotním postižením,
- h) projekty v oblasti kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti,
- i) zajištění výkonu regionálních funkcí,
- j) zabezpečení dalšího odborného vzdělávání pracovníků knihoven,
- k) výstavbu nebo rekonstrukci objektu knihovny,

- l) vybavení objektu knihovny zabezpečovacími a protipožárními systémy.
- (2) Pro stanovení prioritních oblastí poskytování dotací si ministerstvo vyžádá stanovisko Ústřední knihovnické rady, kterou ministerstvo zřídí, vydá její stanovy a jednací řád.
- (3) Vláda nařízením stanoví pravidla poskytování dotací podle odstavce 1, zejména za jakých podmínek, v jaké výši a v jakých lhůtách jsou dotace poskytovány.

§ 16

Evidence a revize knihovního fondu

- (1) Provozovatel knihovny musí vést evidenci knihovního fondu. Evidence knihovního fondu musí umožňovat kontrolu jednotlivých záznamů a zaručovat jejich nezaměnitelnost.
- (2) K ověření souladu evidenčních záznamů o jednotlivých knihovních dokumentech se skutečným stavem je provozovatel knihovny povinen provádět revize knihovního fondu, a to
 - a) jednou za 5 let, pokud její knihovní fond nepřesahuje 100 000 knihovních dokumentů,
 - b) jednou za 10 let, pokud její knihovní fond přesahuje 100 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 200 000 knihovních dokumentů,
 - c) jednou za 15 let, pokud její knihovní fond přesahuje 200 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 1 000 000 knihovních dokumentů.
- (3) Přesahuje-li knihovní fond knihovny 1 000 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje-li 3 000 000 knihovních dokumentů, je provozovatel knihovny povinen provádět jeho revizi postupně, a to tak, že každý rok provede revizi části knihovního fondu nejméně v rozsahu 5 % z celkového počtu knihovních dokumentů v knihovním fondu.
- (4) Přesahuje-li knihovní fond knihovny 3 000 000 knihovních dokumentů, je provozovatel knihovny povinen provádět jeho revizi v rozsahu stanoveném plánem revizí schváleným zřizovatelem knihovny minimálně v rozsahu 200 000 knihovních dokumentů ročně.
- (5) Provozovatel knihovny je povinen zajistit sepsání zápisu o výsledku revize knihovního fondu.
- (6) Na postup při revizi knihovního fondu podle tohoto zákona se nevztahuje zvláštní právní předpis.⁸⁾
- (7) Podrobnosti o vedení evidence knihovního fondu a náležitosti zápisu o výsledku revize knihovního fondu stanoví prováděcí právní předpis.

§ 17

Vyřazování knihovních dokumentů

- (1) Z knihovního fondu knihovny lze vyřazovat pouze

- a) knihovní dokumenty, které neodpovídají zaměření knihovního fondu knihovny a jejím úkolům,
- b) multiplikáty knihovních dokumentů,
- c) knihovní dokumenty opotřebované, neúplné nebo poškozené tak, že přestaly být informačním pramenem.

(2) Knihovní dokumenty z konzervačního fondu a z historického fondu lze vyřazovat pouze se souhlasem ministerstva.

(3) Provozovatel knihovny je povinen nabídnout ke koupi knihovní dokumenty vyřazené podle

a) odstavce 1 písm. a) a b) provozovateli jiné knihovny téhož druhu, a pokud takový provozovatel odmítne, provozovateli knihovny, která je součástí školy, 9)

b) odstavce 2 Národní knihovně.

Pokud nebyly takto odkoupeny, provozovatel nabídne vyřazené knihovní dokumenty ke koupi jinému zájemci. Pokud nebyly ani takto odkoupeny, může je darovat nebo zlikvidovat.

(4) Podle odstavců 1 až 3 se nepostupuje při vyřazování knihovních dokumentů chráněných podle zvláštního právního předpisu.10)

(5) Při rušení knihovny je její provozovatel povinen postupovat podle odstavců 2 až 4.

§ 18

Ochrana knihovního fondu

Provozovatel knihovny je povinen zajistit

- a) umístění knihovního fondu v podmínkách vhodných pro poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb,
- b) ochranu knihovního fondu před odcizením a poškozením, zejména ochránit jej před nepříznivými vlivy prostředí,
- c) restaurování knihovních dokumentů, popř. jejich převedení na jiný druh nosiče, je-li to třeba k jejich trvalému uchování.

Sankce

§ 19

(1) Zjistí-li ministerstvo, že provozovatel knihovny porušil povinnost podle § 7 odst. 1, § 14 odst. 5, § 16 odst. 1 až 4 nebo některou z povinností podle § 18, uloží mu, aby zjištěné nedostatky odstranil a stanoví mu k tomu přiměřenou lhůtu.

(2) Pokud provozovatel knihovny v této lhůtě zjištěné nedostatky neodstraní, uloží mu ministerstvo pokutu ve výši od 5 000 Kč do 200 000 Kč.

§ 20

Ministerstvo uloží pokutu ve výši od 25 000 Kč do 500 000 Kč provozovateli knihovny, pokud porušil povinnost podle § 14 odst. 2 nebo 3, postup při vyřazování knihovních dokumentů podle § 17 odst. 2 nebo 3 anebo povinnost podle § 17 odst. 5.

§ 21

(1) Při stanovení výše pokuty se přihlíží k rozsahu a závažnosti protiprávního jednání a následkům porušení povinnosti.

(2) Řízení o uložení pokuty lze zahájit nejpozději do 1 roku ode dne, kdy se ministerstvo o porušení povinnosti dozvědělo, nejdéle však do 3 let od porušení povinnosti, a jde-li o pokračující porušování téže povinnosti, nejpozději do 3 let od doby, kdy porušování povinnosti ještě trvalo.

(3) Pokutu lze uložit nejpozději do 5 let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo nebo kdy porušování této povinnosti skončilo.

(4) Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci. Pokuty vybírá a vymáhá ministerstvo.

(5) Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu.

(6) Proti rozhodnutí o uložení pokuty je přípustný opravný prostředek u soudu.

§ 22

Zmocňovací ustanovení

Ministerstvo vydá vyhlášku k provedení § 14 a 16.

Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

§ 23

Na rozhodování a vydávání osvědčení podle tohoto zákona se vztahuje správní řád, nestanoví-li tento zákon jinak.

§ 23a

(1) Pro výkon působnosti podle tohoto zákona využívá ministerstvo ze základního registru obyvatel tyto referenční údaje:

a) příjmení,

b) jméno, popřípadě jména,

c) adresa místa pobytu,

d) datum, místo a okres narození; u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil,

e) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí subjektu údajů mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo; je-li vydáno rozhodnutí soudu o prohlášení za

mrtvého, den, který je v rozhodnutí uveden jako den smrti nebo den, který nepřežil, a datum nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,

f) státní občanství, popřípadě více státních občanství.

(2) Pro výkon působnosti podle tohoto zákona využívá ministerstvo z informačního systému evidence obyvatel tyto údaje:

a) jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení,

b) datum narození,

c) pohlaví,

d) místo a okres narození, v případě narození v cizině místo a stát,

e) rodné číslo,

f) státní občanství, popřípadě více státních občanství,

g) adresa místa trvalého pobytu, včetně předchozích adres místa trvalého pobytu, případně též adresa, na kterou mají být doručovány písemnosti podle zvláštního právního předpisu,

h) počátek trvalého pobytu, popřípadě datum zrušení údaje o místu trvalého pobytu nebo datum ukončení trvalého pobytu na území České republiky,

i) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům, jméno, popřípadě jména, příjmení a rodné číslo opatrovníka, nebylo-li mu přiděleno, datum, místo a okres jeho narození a u opatrovníka, který se narodil v cizině, místo a stát, kde se narodil,

j) jméno, popřípadě jména, příjmení a rodné číslo otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce,

k) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí občana mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo,

l) den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil.

(3) Pro výkon působnosti podle tohoto zákona využívá ministerstvo z informačního systému cizinců tyto údaje:

a) jméno, popřípadě jména, příjmení,

b) datum narození,

c) rodné číslo,

d) pohlaví,

e) místo a stát, kde se cizinec narodil; v případě, že se cizinec narodil na území České republiky, místo

a okres narození,

f) státní občanství, popřípadě více státních občanství,

g) druh a adresa místa pobytu na území České republiky,

h) počátek pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu,

i) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům,

j) jméno, popřípadě jména, příjmení otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce,

k) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí mimo území České republiky, stát, na jehož území k úmrtí došlo, popřípadě datum úmrtí,

l) den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil.

(4) Z údajů podle odstavců 1 až 3 lze v konkrétním případě použít vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu. Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z informačního systému evidence obyvatel nebo informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.

§ 24

(1) Knihovny, které ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona poskytují veřejné knihovnické a informační služby s rovným přístupem všech k těmto službám, se považují za knihovny podle tohoto zákona nejdéle po dobu 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

(2) Knihovny, které nesplňují povinnost stanovenou v § 4 odst. 1 písm. d) mohou být zapsány do evidence knihoven podle § 5. Nesplní-li knihovna uvedenou povinnost nejpozději do 31. prosince 2007, ministerstvo její zápis v evidenci knihoven zruší.

§ 25

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se zákon č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon).

§ 26

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2002.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

- 1) Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění zákona č. 302/2000 Sb.
- 2) § 38 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).
- 3) Například § 27 a násl. obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, § 5 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, § 5 zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech).
- 4) § 54 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, nebo § 27 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- 5) Vyhláška č. 12/1965 Sb., o Úmluvě o výměně oficiálních publikací a vládních dokumentů mezi státy a Úmluvě o mezinárodní výměně publikací.
- 6) Zákon č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- 7) Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
- 8) Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- 9) § 45 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění zákona č. 138/1995 Sb.
- 10) Například zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění zákona č. 343/1992 Sb., a zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

Příloha č. 2

ZÁKON zo 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#)

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl.I

§ 1

Predmet úpravy

(1) Tento zákon upravuje zriaďovanie a zakladanie knižníc, práva a povinnosti knižníc, práva a povinnosti zriaďovateľov knižníc a zakladateľov knižníc, knižničný systém Slovenskej republiky (ďalej len "knižničný systém"), rozsah a vykonávanie odborných knižničných činností, vyhlasovanie, evidenciu, ochranu, sprístupňovanie, dovoz a vývoz historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu.

(2) Tento zákon sa vzťahuje na

- a) knižnice, ktoré poskytujú knižnično-informačné služby používateľom a sú evidované v Zozname knižníc Slovenskej republiky (ďalej len "zoznam knižníc"),
- b) vlastníka alebo správcu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu alebo vzácneho rukopisu, starej a vzácnnej tlače a významného slovacikálného dokumentu bez časového ohraničenia, ktoré okrem archívnych dokumentov upravených osobitným predpisom¹⁾ možno pre ich jedinečnú hodnotu vyhlásiť za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond.

§ 2

Vymedzenie základných pojmov

- (1) Knižnica je kultúrna, informačná a vzdelávacia inštitúcia, ktorá dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje, využíva a sprístupňuje svoj knižničný fond, poskytuje knižnično-informačné služby, napomáha uspokojovať kultúrne, informačné, vedeckovýskumné a vzdelávacie potreby používateľov a podporuje ich celoživotné vzdelávanie, informačnú gramotnosť, tvorivý osobný rozvoj a jazykovú rozmanitosť.
- (2) Knižničný dokument je samostatne odborne evidovaná, spracovaná, uchovávaná, ochraňovaná a sprístupňovaná jednotka knižničného fondu bez ohľadu na jeho obsah a formu. Knižničným dokumentom je aj samostatný digitálny dokument, ktorým je elektronická kniha alebo elektronická periodická publikácia, ktorý zdigitalizovala knižnica alebo tento dokument získala v digitálnej forme prostredníctvom trvalého prístupového práva.
- (3) Knižničný fond je súbor všetkých knižničných dokumentov, účelovo vybraných, sústavne dopĺňovaných, uchovávaných, ochraňovaných a sprístupňovaných používateľovi.

- (4) Elektronický informačný zdroj je súbor elektronicky uchovávaných bibliografických záznamov alebo obsahov elektronických dokumentov vrátane ich úplných textov, obrázkov a zvukov so spoločným používateľským rozhraním a softvérom na vyhľadávanie a manipuláciu s údajmi. Sprístupňovanie elektronického informačného zdroja sa realizuje prostredníctvom internetu.
- (5) Elektronická zbierka je súbor zdrojov v elektronickej podobe, napríklad digitálne dokumenty, elektronické informačné zdroje, počítačové súbory a elektronické katalógy.
- (6) Slovacikálny dokument je knižničný dokument, ktorý sa podľa autorstva, jazyka, miesta vydania alebo obsahu týka Slovenska alebo Slovákov.
- (7) Súborný katalóg knižníc je katalóg združujúci bibliografické a lokalizačné záznamy o knižničných dokumentoch, ktoré sa nachádzajú v knižničných fondoch viacerých knižníc.
- (8) Historický knižničný dokument je samostatný dokument a historický knižničný fond je súbor dokumentov vyhlásených Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo") za historický knižničný dokument alebo za historický knižničný fond podľa § 21 okrem archívnych dokumentov upravených osobitným predpisom.¹⁾ Historický knižničný dokument a historický knižničný fond nemusí byť súčasťou knižničného fondu.
- (9) Špecializovaný knižničný fond je knižničný fond knižničných dokumentov určitého zamerania z hľadiska obsahu, formy, druhu, pôvodu alebo využitia.
- (10) Konzervačný fond je súbor všetkých knižničných dokumentov získaných a trvalo uchovávaných knižnicou, ako právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu,²⁾ ktoré knižnica trvalo uchováva pre budúce generácie ako súčasť národného kultúrneho dedičstva.
- (11) Odborné knižničné činnosti sú dopĺňovanie knižničného fondu, odborná evidencia a spracovanie knižničných dokumentov, revízia knižničného fondu, vyradovanie knižničného fondu, organizácia, uchovávanie a ochrana knižničného fondu a poskytovanie knižnično-informačných služieb.

§ 3

Zriaďovanie knižnice a zakladanie knižnice

- (1) Knižnicu ako právnickú osobu podľa osobitného predpisu³⁾ môže zriadiť
- a) ústredný orgán štátnej správy,
 - b) samosprávny kraj,
 - c) obec.
- (2) Knižnicu ako právnickú osobu podľa osobitného predpisu⁴⁾ môže založiť alebo zriadiť iná právnická osoba.
- (3) Právnická osoba môže zriadiť knižnicu aj ako svoj organizačný útvar.
- (4) Slovenskú národnú knižnicu, vedeckú knižnicu a regionálnu knižnicu možno zriadiť len ako právnickú osobu.

§ 4

Práva a povinnosti zriaďovateľa knižnice alebo zakladateľa knižnice

(1) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je oprávnený

- a) zriadiť alebo založiť, zrušiť alebo zlúčiť knižnicu s inou knižnicou vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti,
- b) požiadať príslušnú knižnicu s metodickou pôsobnosťou o odborné usmernenie; zoznam knižníc s celoštátnou metodickou pôsobnosťou je uvedený v prílohe č. 1,
- c) určiť rozsah a podmienky sprístupnenia knižnice verejnosti, ak ide o akademickú knižnicu, školskú knižnicu a špeciálnu knižnicu,
- d) poveriť knižnicu plnením úloh patriacich do vecnej pôsobnosti knižnice.

(2) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je povinný

- a) vydať zriaďovaciu listinu, zakladateľskú listinu alebo štatút knižnice, v ktorých určí zameranie, špecializáciu a pôsobnosť knižnice; v jej názve musí byť slovo knižnica,
- b) oznámiť ministerstvu zriadenie alebo založenie knižnice na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 2, najneskôr do 60 dní od vzniku týchto skutočností a písomne oznámiť ministerstvu zlúčenie vedeckej knižnice alebo regionálnej knižnice a zrušenie knižnice najneskôr do 60 dní od vzniku týchto skutočností,
- c) zabezpečiť vhodné priestory a interiérové vybavenie pre knižnicu primerané veľkosti jej knižničného fondu, rozsahu poskytovaných knižnično-informačných služieb, zameraniu a špecializácii knižnice,
- d) zabezpečiť moderné technické vybavenie a podmienky na zavádzanie nových technológií a knižnično-informačných služieb,
- e) zabezpečiť činnosť knižnice finančne a personálne,
- f) podporovať ďalšie vzdelávanie zamestnancov knižnice,
- g) zabezpečiť systematické dopĺňovanie, odbornú evidenciu, spracovanie, uchovávanie, ochranu, využívanie a sprístupňovanie knižničného fondu,
- h) podporovať spoluprácu knižníc a utvárať predpoklady na integráciu knižníc do medzinárodných knižničných a informačných systémov a sietí,
- i) ponúknuť vyradené knižničné dokumenty alebo knižničný fond knižnice, ktorá sa zrušila, iným knižniciam; prednostné právo na získanie vyradených knižničných dokumentov majú knižnice, ktoré ako právnické osoby určené podľa osobitného predpisu²⁾ uchovávajú konzervačný fond,
- j) vykonávať kontrolu činnosti knižnice,
- k) umožňovať výkon štátneho odborného dohľadu a kontroly a poskytovať potrebnú súčinnosť.

(3) Zriaďovateľ vedeckej knižnice podľa § 3 ods. 1 písm. a) a § 3 ods. 2 a zriaďovateľ regionálnej knižnice podľa § 3 ods. 1 písm. b) je povinný vyžiadať si pred zrušením knižnice alebo zlúčením knižnice s inou knižnicou záväzné stanovisko ministerstva. Rozhodnutie o zrušení knižnice alebo rozhodnutie o zlúčení knižnice vydané v rozpore so stanoviskom ministerstva alebo bez jeho vyžiadania je neplatné.

Knižničný systém

§ 5

(1) Knižničný systém tvoria knižnice, ktorých zameranie, pôsobnosť a úlohy sú dané zložením a špecializáciou knižničného fondu a rozsahom poskytovaných knižnično-informačných služieb, a to v členení

- a) národná knižnica,
- b) vedecká knižnica,
- c) akademická knižnica,
- d) verejná knižnica,
- e) školská knižnica,
- f) špeciálna knižnica.

(2) Knižnice z hľadiska pôsobnosti sú

- a) celoštátne,
- b) regionálne s krajskou pôsobnosťou,
- c) regionálne,
- d) mestské alebo obecné,
- e) inštitucionálne.

(3) Podľa zamerania a špecializácie knižnica buduje univerzálny knižničný fond alebo špecializovaný knižničný fond.

(4) Okrem úloh podľa § 6 až 11 môže knižnica vykonávať aj ďalšie činnosti, ktoré jej určí zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice v rozsahu svojej pôsobnosti v zriaďovacej listine, zakladateľskej listine alebo v štatúte.

§ 6

Slovenská národná knižnica

(1) Slovenská národná knižnica so sídlom v Martine je národnou knižnicou, ktorej zriaďovateľom je ministerstvo.

(2) Slovenská národná knižnica

- a) získava a trvale uchováva konzervačný fond Slovenskej republiky ako právnická osoba určená podľa osobitného predpisu,²⁾
- b) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje univerzálny knižničný fond,
- c) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje domáce a zahraničné slovacikálne dokumenty a zahraničné dokumenty,

- d) je národnou bibliografickou agentúrou, zabezpečuje bibliografickú registráciu slovacikálnych dokumentov, koordináciu národného bibliografického systému a budovanie slovenskej národnej bibliografie,
- e) je národnou agentúrou pre medzinárodné štandardné číslovanie dokumentov a medzinárodnú identifikáciu dokumentov,⁵⁾
- f) tvorí, udržiava a sprístupňuje súborný katalóg knižníc Slovenskej republiky - časť monografie,
- g) je ústredným vedeckovýskumným a štandardizačným pracoviskom knižničného systému,
- h) poskytuje knižnično-informačné služby používateľom,
- i) je národným ústredím medziknižničnej výpožičnej služby,
- j) je pracoviskom medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby,
- k) plní metodické, poradenské, koordinačné, vzdelávacie, štatistické a analytické úlohy celoštátneho charakteru pre knižničný systém v odborných knižničných činnostiach,
- l) je špecializovaným pracoviskom na digitalizáciu dokumentov písomného kultúrneho dedičstva a uchovávanie a sprístupňovanie ich digitálnych foriem,
- m) je špecializovaným konzervačným a reštaurátorským pracoviskom pre písomné kultúrne dedičstvo,
- n) spravuje a ochraňuje historický knižničný dokument a historický knižničný fond,
- o) vyjadruje sa k návrhu na vyhlásenie a zrušenie vyhlásenia historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu a určuje jeho hodnotu,
- p) predkladá návrhy na vyhlásenie a zrušenie vyhlásenia historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu,
- q) vedie Ústrednú evidenciu vyhlásených a vyradených historických knižničných dokumentov a historických knižničných fondov (ďalej len "ústredná evidencia"),
- r) zriaďuje ako svoj organizačný útvar múzeum,⁶⁾
- s) je pracoviskom biografickej dokumentácie, výskumu a podpory slovenskej kultúry a literatúry a zriaďuje verejný archív,⁷⁾
- t) vydáva periodické publikácie a neperiodické publikácie,
- u) organizuje výstavy a zabezpečuje vzdelávacie a kultúrne podujatia,
- v) spolupracuje s inými knižnicami knižničného systému a s knižnicami v zahraničí,
- w) uzatvára s príslušnou organizáciou kolektívnej správy hromadnú licenčnú zmluvu na rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním realizovaným prostredníctvom knižničného systému,
- x) prostredníctvom príslušnej organizácie kolektívnej správy uhrádza odmeny nositeľom práv za rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním v rozsahu udelennej licencie,

y) môže uzavrieť s príslušnou organizáciou kolektívnej správy hromadnú licenčnú zmluvu alebo dohodu o primeranej odmene na použitie predmetov ochrany inak ako vypožičiavaním prostredníctvom knižničného systému,

z) prostredníctvom príslušnej organizácie kolektívnej správy uhrádza odmeny alebo primerané odmeny nositeľom práv za použitie predmetov ochrany inak ako vypožičiavaním v rozsahu hromadnej licenčnej zmluvy alebo dohody o primeranej odmene, ak boli uzatvorené podľa písmena y),

aa) plní povinnosti vo vzťahu k osirelým dielam a obchodne nedostupným dielam podľa osobitného predpisu,⁸⁾

ab) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

§ 7

Vedecká knižnica

(1) Vedecká knižnica je právnická osoba, ktorej zriaďovateľom je ústredný orgán štátnej správy alebo právnická osoba podľa osobitného predpisu.⁹⁾

(2) Vedecká knižnica v rámci svojho zamerania a špecializácie

a) informačne zabezpečuje vedu, techniku, výskum a inovácie ako súčasť infraštruktúry výskumu a vývoja,

b) vykonáva vedecko-výskumnú činnosť a podieľa sa na vedecko-výskumných projektoch,

c) môže byť koordinačným, výskumným, metodickým, vzdelávacím, poradenským a štatistickým pracoviskom knižničného systému vo vymedzených oblastiach,

d) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje domáce a zahraničné knižničné dokumenty z vedných odborov, buduje a uchováva špecializovaný knižničný fond,

e) poskytuje knižnično-informačné služby používateľom zamerané na rozvoj vedy, techniky, výskumu, inovácií, kultúry a vzdelávania,

f) je pracoviskom medziknižničnej výpožičnej služby a pracoviskom medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby,

g) buduje a uchováva konzervačný fond, ak je právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu,²⁾

h) tvorí, udržiava a sprístupňuje súborné katalógy knižníc,

i) sa zúčastňuje na tvorbe slovenskej národnej bibliografie,

j) môže byť pracoviskom reštaurovania, konzervovania, ochranného kopírovania a digitalizácie knižničných dokumentov,

k) môže byť pracoviskom pre správu a ochranu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu,

l) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

§ 8

Akademická knižnica

(1) Akademická knižnica je knižnica vysokej školy¹⁰⁾ a fakulty, ktorá v rámci svojho zamerania a špecializácie

- a) je vedecko-informačným, bibliografickým, koordinačným, poradenským a vzdelávacím pracoviskom,
- b) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje špecializovaný knižničný fond,
- c) uchováva a bibliograficky registruje záverečné práce a kvalifikačné práce,
- d) je pracoviskom evidencie publikačnej činnosti podľa osobitného predpisu,¹¹⁾
- e) je pracoviskom evidencie umeleckej činnosti podľa osobitného predpisu,¹²⁾
- f) poskytuje knižnično-informačné služby pedagogickým zamestnancom, vedeckým zamestnancom, študentom a za podmienok a v rozsahu určenom zriaďovateľom knižnice aj iným používateľom,
- g) zúčastňuje sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc,
- h) je pracoviskom medziknižničnej výpožičnej služby,
- i) zabezpečuje informačné vzdelávanie používateľov,
- j) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

(2) Akademická knižnica môže plniť aj úlohy špecializovanej vedeckej knižnice.

§ 9

Verejná knižnica

(1) Verejná knižnica je

- a) obecná knižnica alebo mestská knižnica,
- b) regionálna knižnica.

(2) Obecná knižnica a mestská knižnica

- a) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje univerzálny knižničný fond vrátane knižničných dokumentov miestneho významu,
- b) poskytuje knižnično-informačné služby používateľom,
- c) organizuje a uskutočňuje komunitné, kultúrno-spoločenské a vzdelávacie aktivity,
- d) môže plniť funkciu školskej knižnice v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice,
- e) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

(3) Obec zabezpečuje knižnično-informačné služby zriadením obecnej knižnice alebo mestskej knižnice ako právnickej osoby, prostredníctvom organizačného útvaru právnickej osoby zriadenej obcou, prostredníctvom organizačnej zložky obecného úradu alebo prostredníctvom inej knižnice.

(4) Samosprávny kraj zriaďuje regionálnu knižnicu ako právnickú osobu, ktorá pôsobí na území viacerých obcí, a vo svojom sídle plní aj funkciu mestskej knižnice.

(5) Regionálna knižnica okrem úloh podľa odseku 2

a) utvára a sprístupňuje regionálne bibliografické a faktografické databázy vrátane úplných textov regionálnych dokumentov,

b) odborne spracúva a sprístupňuje súbežnú regionálnu bibliografiu a plní úlohy spojené s koordináciou bibliografickej činnosti v regióne,

c) môže plniť funkciu komunitného centra,

d) je pracoviskom pre digitalizáciu regionálnych knižničných dokumentov,

e) zhromažďuje a spracováva štatistické ukazovatele za verejné knižnice regiónu samosprávneho kraja,

f) poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby obecným knižniciam, mestským knižniciam, školským knižniciam, špeciálnym knižniciam a ich zriaďovateľom alebo zakladateľom v regióne a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,

g) zabezpečuje na základe zmluvných vzťahov dopĺňovanie knižničných fondov obecných knižníc,

h) sa zúčastňuje na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc,

i) je pracoviskom medziknižničnej výpožičnej služby.

(6) Regionálna knižnica môže po dohode s obcami zabezpečovať knižnično-informačné služby používateľom prostredníctvom mobilnej knižnice.

(7) Samosprávny kraj určí vybranú regionálnu knižnicu, ktorá okrem úloh uvedených v odsekoch 2 a 5 plní funkciu regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou, ktorá

a) koordinuje, metodicky a poradensky usmerňuje ostatné regionálne knižnice v samosprávnom kraji a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,

b) zabezpečuje úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti v samosprávnom kraji,

c) zabezpečuje úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejných knižníc v samosprávnom kraji,

d) zhromažďuje a spracováva štatistické ukazovatele za verejné knižnice samosprávneho kraja.

§ 10

Školská knižnica

(1) Školská knižnica je organizačný útvar základnej školy, gymnázia, strednej odbornej školy, konzervatória alebo školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a slúži na informačné a dokumentačné zabezpečenie výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacích potrieb.

(2) Školská knižnica dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje špecializovaný knižničný fond so zameraním najmä na potreby výchovy a vzdelávania.

(3) Školská knižnica poskytuje knižnično-informačné služby najmä žiakom, pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom školy. Môže byť prístupná iným používateľom v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice.

(4) Školská knižnica môže plniť funkciu obecnej knižnice v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice.

§ 11

Špeciálna knižnica

(1) Špeciálna knižnica

a) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje špecializovaný knižničný fond podľa svojho zamerania a špecializácie,

b) poskytuje knižnično-informačné služby najmä svojmu zriaďovateľovi a v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižníc aj iným používateľom,

c) v oblasti svojej špecializácie môže poskytovať metodickú pomoc a poradenské služby iným knižniciam.

(2) Špeciálnu knižnicu možno zriadiť alebo založiť ako právnickú osobu alebo ako organizačný útvar právnickej osoby.

(3) Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči ako celoštátna špeciálna knižnica poskytuje knižnično-informačné služby nevidiacim, slabozrakým a inak zdravotne postihnutým v rozsahu odôvodnenom ich zdravotným postihnutím s cieľom zabezpečiť ich kultúrne, informačné, vedecko-výskumné a vzdelávacie potreby.

§ 12

Základné princípy dopĺňovania knižničného fondu

(1) Knižnica je povinná systematicky dopĺňať, odborne evidovať, spracovávať, uchovávať, ochraňovať, využívať a sprístupňovať svoj knižničný fond.

(2) Dopĺňovanie, budovanie knižničného fondu a sprístupňovanie knižničného fondu v súlade so zameraním a špecializáciou knižnice je knižnica povinná realizovať na princípe nezávislosti a odbornosti. Dopĺňovanie, budovanie a sprístupňovanie knižničného fondu nesmie podliehať ideologickej, politickej ani náboženskej cenzúre ani komerčnému vplyvu alebo inému vplyvu.

(3) V obciach, kde žijú občania patriaci k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, je verejná knižnica povinná zohľadniť túto skutočnosť pri dopĺňovaní a budovaní knižničného fondu.

(4) Knižnica s konzervačným fondom, ak je právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu,²⁾ je povinná odpovedať na ponuku podľa § 4 ods. 2 písm. i) a § 14 ods. 6 najneskôr do 60 kalendárnych dní od doručenia ponuky.

§ 13

Odborná evidencia a spracovanie knižničných dokumentov

- (1) Knižnica je povinná viesť odbornú evidenciu knižničných dokumentov zaradených do knižničného fondu bez ohľadu na formu nosiča.
- (2) Základnú odbornú evidenciu knižničných dokumentov tvorí prírastkový zoznam a zoznam úbytkov.
- (3) Pomocnú odbornú evidenciu knižničných dokumentov vedie knižnica podľa svojich potrieb.
- (4) Spracovaním knižničného dokumentu je jeho menný popis a vecný popis vo forme bibliografického záznamu, lokalizačných údajov a údajov o exemplári.
- (5) Na nakladanie s knižničným fondom sa nevzťahujú osobitné predpisy¹³⁾ a knižničný fond nepodlieha inventarizácii podľa osobitného predpisu.¹⁴⁾

§ 14

Revízia a vyradovanie knižničného fondu

- (1) Knižnica je povinná vykonávať revíziu knižničného fondu.
- (2) Knižnica uskutočňuje revíziu knižničného fondu
 - a) pravidelne, tak, že komplexná revízia knižničného fondu sa uskutoční
 1. do 50 000 knižničných dokumentov v úplnosti každých päť rokov,
 2. do 100 000 knižničných dokumentov v úplnosti každých desať rokov,
 3. nad 100 000 knižničných dokumentov v úplnosti každých 15 rokov, pričom sa môže uskutočňovať formou čiastkových revízií,
 - b) mimoriadne, ak
 1. revíziu nariadi zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice,
 2. treba zistiť skutočný stav knižničných dokumentov, najmä po mimoriadnej udalosti alebo premiestnení knižnice.
- (3) Vykonanie mimoriadnej revízie knižničného fondu nahrádza pravidelnú revíziu knižničného fondu.
- (4) Výsledky revízie sú podkladom na vyradenie chýbajúceho knižničného dokumentu z knižničného fondu.
- (5) Predmetom vyradovania knižničného fondu je knižničný dokument, ktorý najmä
 - a) nezodpovedá odbornej špecializácii knižnice, je multiplikátom alebo duplikátom knižničného dokumentu alebo je z obsahovej stránky zastaraný,
 - b) je poškodený alebo
 - c) je stratený.

(6) Knižnica je povinná vyradený knižničný dokument podľa odseku 5 písm. a) ponúknuť iným knižniciam; prednostné právo na získanie vyradených knižničných dokumentov majú knižnice, ktoré uchovávajú konzervačný fond a ktoré sú právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu.²⁾

§ 15

Ochrana knižničného fondu

Knižnica je povinná

- a) zabezpečiť ochranu alebo uloženie knižničného fondu tak, aby nemohlo dôjsť k jeho poškodeniu a odcudzeniu,
- b) zabezpečiť optimálne klimatické, svetelné a bezpečnostné podmienky v priestoroch, kde je uložený historický knižničný dokument a historický knižničný fond,
- c) predchádzať znehodnoteniu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu jeho odborným ošetrovaním.

§ 16

Knižnično-informačné služby

- (1) Knižnično-informačné služby ako súčasť zabezpečenia práva na informácie sú službou vo verejnom záujme.
- (2) Knižnično-informačné služby sú výkony odborných činností založených na využívaní knižničných fondov a elektronickej zbierky s cieľom uspokojovať informačné potreby, požiadavky a záujmy používateľov. Knižnično-informačné služby sa poskytujú v priestoroch knižníc alebo prostredníctvom internetu.
- (3) Knižnica je povinná poskytovať knižnično-informačné služby v súlade so svojím zameraním a špecializáciou a v rámci svojej pôsobnosti zabezpečiť všetkým používateľom rovnaký prístup ku knižnično-informačným službám.
- (4) Používateľ je príjemca knižnično-informačných služieb. Aktívny používateľ je registrovaný používateľ, ktorý si počas vykazovacieho obdobia požičiava knižničné dokumenty alebo využíva knižnično-informačné služby.
- (5) Knižnično-informačné služby sú najmä
 - a) výpožičky knižničných dokumentov v knižnici, výpožičky knižničných dokumentov mimo priestorov knižnice a prístup ku knižničnému katalógu,
 - b) základné elektronické služby najmä prístup k elektronickému katalógu knižnice, webovému sídlu knižnice, prezeranie voľných internetových zdrojov v knižnici a sprístupnenie elektronickej zbierky v knižnici,
 - c) poskytovanie ústnych bibliografických informácií, ústnych faktografických informácií a ústnych referenčných informácií,
 - d) poskytovanie písomných bibliografických informácií, faktografických informácií a referenčných informácií, poskytovanie objednaných písomných rešeršných služieb, poskytovanie reprografických služieb z knižničného fondu,¹⁵⁾

e) špeciálne elektronické služby poskytované knižnicou najmä vo forme prístupu k elektronickej zbierke mimo knižnice, zabezpečenie elektronického dodávania dokumentov, elektronických referenčných služieb, elektronických rešeršných služieb, poskytovanie inštrukcií používateľom k elektronickým službám a zabezpečenie prístupu na internet,

f) medziknižničná výpožičná služba a medzinárodná medziknižničná výpožičná služba,

g) vydávanie publikácií,

h) organizovanie kultúrnych podujatí, výchovno-vzdelávacích podujatí a kurzov.

(6) Vypožičiavanie knižničných dokumentov je záväzkovým právnym vzťahom.¹⁶⁾

(7) Knižnično-informačné služby podľa odseku 5 písm. a) až c) poskytuje knižnica bezplatne. Za knižnično-informačné služby podľa odseku 5 písm. d) až h) je knižnica oprávnená požadovať od používateľa primeranú úhradu vynaložených finančných nákladov.

(8) Vypožičiavanie knižničných dokumentov prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby v rámci Slovenskej republiky si knižnice navzájom poskytujú bezplatne, čím nie sú dotknuté ustanovenia odseku 7.

(9) Knižnica je oprávnená od používateľa požadovať úhradu ročného registračného poplatku.

(10) Knižnica je povinná vypracovať a umiestniť na verejne prístupnom mieste knižničný a výpožičný poriadok a v súlade s ním poskytovať knižnično-informačné služby. V knižničnom a výpožičnom poriadku knižnica upraví spôsob, rozsah a úhradu za poskytovanie knižnično-informačných služieb.

§ 17

Medziknižničná výpožičná služba a medzinárodná medziknižničná výpožičná služba

(1) Medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľa získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice na území Slovenskej republiky. Národným ústredím medziknižničnej výpožičnej služby je Slovenská národná knižnica.

(2) Medzinárodná medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľa získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice mimo územia Slovenskej republiky. Pri výpožičke sa postupuje podľa právneho poriadku dodávajúcej krajiny. Národným ústredím medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby je Univerzitná knižnica v Bratislave.

(3) Knižnice sú povinné dodržiavať podmienky poskytovania medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby.

(4) Knižnice sú povinné v rámci medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby vypožičať požadovaný knižničný dokument alebo jeho časť alebo poskytnúť informácie, kde sa požadovaný knižničný dokument nachádza v snahe zabezpečiť všeobecnú dostupnosť publikácií. Poskytnutie knižničného dokumentu môže knižnica obmedziť pri knižničnom dokumente, ktorý je súčasťou konzervačného fondu, alebo je jeho požičiavanie mimo priestoru knižnice obmedzené knižničným a výpožičným poriadkom.

(5) Žiadajúca knižnica preberá zodpovednosť za vypožičané dokumenty od času, keď knižničný dokument opustí požiadanú knižnicu, až po moment vrátenia vypožičaného dokumentu požiadanej knižnici. Knižnica je povinná knižničný dokument vrátiť knižnici, ktorá ho zapožičala, v dohodnutej lehote a v zodpovedajúcom stave.

(6) Podrobnosti o poskytovaní medziknižničnej výpožičnej služby určí Slovenská národná knižnica na svojom webovom sídle a podrobnosti o poskytovaní medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby určí Univerzitná knižnica v Bratislave na svojom webovom sídle.

§ 18

Práva knižnice

Knižnica je oprávnená

- a) na účel poskytovania knižnično-informačných služieb spracovávať osobné údaje¹⁷⁾ aktívnych používateľov v rozsahu: meno, priezvisko, titul, adresa trvalého bydliska, adresa prechodného bydliska, dátum a miesto narodenia, číslo dokladu totožnosti a jeho platnosť, najvyššie dosiahnuté vzdelanie, telefónne číslo, emailová adresa, meno, priezvisko a adresa zákonného zástupcu dieťaťa,
- b) požiadať o odbornú pomoc a usmernenie príslušnú knižnicu s metodickou pôsobnosťou,
- c) združovať sa v profesijných záujmových združeniach, konzorciách, ako aj v medzinárodných knižničných a informačných systémoch,
- d) vytvárať podľa potreby svoje pobočky na základe predchádzajúceho písomného súhlasu zriaďovateľa knižnice alebo zakladateľa knižnice.

§ 19

Odborný zamestnanec knižnice

- (1) Odborné knižničné činnosti knižnice zabezpečuje odborný zamestnanec knižnice s vysokoškolským vzdelaním alebo so stredoškolským vzdelaním, ktorý má osobitnú odbornú spôsobilosť.
- (2) Osobitná odborná spôsobilosť na účely tohto zákona je súhrn teoretických vedomostí, znalostí odborných štandardov, procesov a všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich činnosť knižnice.

§ 20

Financovanie knižnice

- (1) Financovanie knižnice zriadenej podľa osobitného predpisu³⁾ upravuje osobitný predpis.¹⁸⁾
- (2) Zdrojmi financovania knižnice zriadenej podľa osobitného predpisu³⁾ môžu byť
 - a) dotácie zo štátneho rozpočtu,¹⁹⁾ dotácie z rozpočtu obce alebo dotácie z rozpočtu vyššieho územného celku,
 - b) príjmy za knižnično-informačné služby podľa § 16,
 - c) finančné zdroje prijaté od iných osôb formou dotácie alebo grantu,

d) príspevky z rozpočtov obcí na nákup knižničného fondu, ak regionálna knižnica plní aj funkciu mestskej knižnice,

e) iné príjmy.

(3) Dotácie alebo granty, ktoré sú štátnou pomocou, možno knižnici podľa tohto zákona poskytnúť len v súlade s osobitnými predpismi v oblasti štátnej pomoci.

§ 21

Vyhlasovanie historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu

(1) Ministerstvo vyhlasuje vo verejnom záujme za historický knižničný dokument taký dokument a za historický knižničný fond taký súbor dokumentov, ktoré okrem archívnych dokumentov upravených osobitným predpisom¹⁾ majú

a) osobitnú kultúrnu a historickú hodnotu; je to najmä vzácny rukopis, stará a vzácna tlač do roku 1830, slovacikálny dokument alebo fond do roku 1918 a významný slovacikálny dokument alebo fond bez časového ohraničenia,

b) priamy vzťah k významným osobnostiam alebo historickým udalostiam.

(2) Vlastník dokumentu alebo správca dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý by pre jeho mimoriadnu hodnotu bolo možné navrhnúť na vyhlásenie za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond, je povinný na požiadanie zaslať Slovenskej národnej knižnici požadované údaje o tomto dokumente alebo súbore dokumentov a sprístupniť tento dokument Slovenskej národnej knižnici na nevyhnutný čas na vedecké a študijné účely.

(3) Ministerstvo vyhlasuje historický knižničný dokument a historický knižničný fond na návrh Slovenskej národnej knižnice, inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby. Ak návrh podáva iná právnická osoba alebo fyzická osoba, ministerstvo si k nemu vyžiada stanovisko Slovenskej národnej knižnice. Na konanie o vyhlásení dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.²⁰⁾

(4) Návrh na vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond obsahuje najmä

a) presný názov dokumentu alebo súboru dokumentov,

b) odôvodnenie návrhu,

c) údaje o vlastníkovi dokumentu alebo údaje o správcovi dokumentu,

d) zoznam a popis dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý obsahuje meno a priezvisko autora, názov dokumentu, miesto vydania, vydavateľa alebo tlačiaru, rok vydania alebo tlače, rozsah a poznámku; ak ide o knižničný dokument alebo knižničný fond, návrh obsahuje prírástkové číslo alebo signatúru, ak sa nezhoduje s prírástkovým číslom.

(5) Návrh na vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond sa predkladá v písomnej podobe a v elektronickej podobe.

(6) Vlastník dokumentu alebo správca dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý možno vyhlásiť za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond, je povinný od doručenia oznámenia o

začatí konania až do vydania rozhodnutia ministerstva chrániť dokument alebo súbor dokumentov pred poškodením, stratou, zničením, odcudzením alebo vývozom a oznámiť ministerstvu každú zamýšľanú zmenu jeho vlastníctva alebo správy.

(7) Ministerstvo môže z mimoriadnych dôvodov zrušiť vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond. Pred zrušením vyhlásenia si vyžiada stanovisko vlastníka dokumentu alebo správcu dokumentu a Slovenskej národnej knižnice.

(8) Ministerstvo doručí rozhodnutie o zrušení vyhlásenia alebo o dôvodoch zamietnutia návrhu na zrušenie vyhlásenia vlastníkovi dokumentu alebo správcovi dokumentu.

(9) Na historický knižničný dokument, historický knižničný fond a dokumenty, o ktorých bolo konanie o vyhlásenie za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond začaté, nemožno zriadiť záložné právo²¹⁾ ani ho inak zaťažiť a tento majetok nepodlieha exekúcii²²⁾ ani konkurzu²³⁾.

§ 22

Ústredná evidencia

(1) Historický knižničný dokument a historický knižničný fond sa zapisuje do ústrednej evidencie.

(2) Slovenská národná knižnica najneskôr do 30 dní po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o vyhlásení dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond zapíše tento historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond do ústrednej evidencie a zápis oznámi vlastníkovi alebo správcovi.

(3) Slovenská národná knižnica po zrušení vyhlásenia dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond tento historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond vyradí z ústrednej evidencie.

§ 23

Práva a povinnosti vlastníka alebo správcu historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu

(1) Vlastník alebo správca historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu je oprávnený

a) využívať informačné, poradenské a odborné-metodické služby Slovenskej národnej knižnice pri zabezpečovaní odborného spracovania, konzervovania, reštaurovania, ochrany a digitalizácie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,

b) požiadať ministerstvo o dotáciu²⁴⁾ na konzervovanie, reštaurovanie a digitalizáciu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu.

(2) Vlastník alebo správca historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu je povinný

a) oznámiť bezodkladne Slovenskej národnej knižnici zamýšľanú zmenu vlastníctva alebo správy historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,

- b) oznámiť zmluvnej strane pri predaji, nájme, zámene, zmene správy a užívateľa, že na historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond sa vzťahuje ochrana podľa tohto zákona,
- c) starať sa o zachovanie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu a chrániť ho pred ohrozením, poškodením, stratou alebo odcudzením,
- d) oznámiť bezodkladne Slovenskej národnej knižnici každé ohrozenie, poškodenie, stratu alebo odcudzenie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,
- e) uskutočniť bezpečnostné opatrenia na ochranu priestorov, v ktorých je historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond uložený,
- f) po vzniku mimoriadnej udalosti²⁵⁾ alebo keď bezprostredne hrozí, že vznikne alebo už vznikla krízová situácia²⁶⁾ zabezpečiť zvýšenú ochranu historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu alebo ho na nevyhnutný čas zveriť do správy Slovenskej národnej knižnice, inej knižnice, alebo ho premiestniť a uschovať na bezpečnom mieste,
- g) zabezpečiť odborné uloženie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, ako aj jeho odborné ošetrovanie, konzervovanie a reštaurovanie,
- h) požiadať ministerstvo o povolenie na dočasný vývoz historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,
- i) sprístupniť historický knižničný dokument a historický knižničný fond na vedecké a študijné účely, pričom sa sprístupňovanie prednostne zabezpečuje na mikrografických alebo elektronických nosičoch alebo v digitálnej podobe, ktorých výrobu môže zabezpečiť Slovenská národná knižnica na náklady vlastníka alebo správcu; ak je vlastníkom historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu knižnica, môže originál sprístupniť len prezenčne a za podmienok určených knižničným a výpožičným poriadkom.

§ 24

Vývoz a dovoz historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu

- (1) Historický knižničný dokument a historický knižničný fond nemožno trvalo vyviezť z územia Slovenskej republiky.
- (2) Historický knižničný dokument a historický knižničný fond možno dočasne vyviezť z colného územia Európskej únie podľa osobitného predpisu²⁷⁾ s povolením ministerstva.
- (3) Dočasný vývoz historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu z colného územia Európskej únie je možný na prezentačný, vedecko-výskumný, študijný, reštaurátorský a konzervátorský účel a môže trvať najviac dva roky od vydania povolenia.
- (4) Vlastník alebo správca je povinný pred uskutočnením dočasného vývozu uzavrieť so zmluvnou stranou zmluvu o výpožičke alebo zmluvu o nájme historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, ktorá zabezpečí všestrannú ochranu, bezpečnosť a starostlivosť o historický knižničný dokument a historický knižničný fond.
- (5) Vlastník alebo správca je povinný bezodkladne preveriť pri spätnom dovoze historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, či nedošlo k jeho poškodeniu, znehodnoteniu, zámene alebo odcudzeniu. Ak došlo k poškodeniu, znehodnoteniu, zámene alebo

odcudzeniu historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, je vlastník alebo správca najneskôr do 30 dní po spätnom dovoze povinný písomne informovať ministerstvo.

(6) Knižničný dokument alebo súbor knižničných dokumentov, ktorý je chránený podľa právneho poriadku iného štátu, nemožno doviesť do Slovenskej republiky

a) bez súhlasu príslušného orgánu štátu, z ktorého má byť dovezený alebo prepravený, ak je zaručená vzájomnosť,

b) ak je zrejmé, že ide o knižničný dokument alebo knižničný fond, ktorý bol nezákonne vyvezený alebo prepravený zo štátu pôvodu alebo z tretieho štátu,

c) ak je zrejmé, že ide o odcudzený knižničný dokument alebo knižničný fond.

§ 25

Zoznam knižníc

(1) Zoznam knižníc vedie ministerstvo.

(2) Zoznam knižníc je prístupný verejnosti na webovom sídle ministerstva.

(3) Návrh na zápis do zoznamu knižníc je povinný podať zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice, ktorá poskytuje knižnično-informačné služby v súlade s týmto zákonom.

(4) Návrh na zápis do zoznamu knižníc sa podáva na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 2.

(5) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je povinný oznámiť ministerstvu každú zmenu údajov, a to najneskôr do 60 dní odo dňa, keď k zmene došlo.

(6) Ministerstvo vyznačí v zozname knižníc zrušenie knižnice na základe oznámenia zriaďovateľa knižnice alebo zakladateľa knižnice o zrušení knižnice v súlade s týmto zákonom.

§ 26

Ministerstvo

Ministerstvo ako ústredný orgán štátnej správy pre kultúrne dedičstvo a knihovníctvo

a) riadi a koordinuje výkon štátnej správy v oblasti knižníc a ochrany historických knižničných dokumentov a historických knižničných fondov,

b) vytvára právne a organizačné podmienky na zabezpečenie a rozvoj knižničného systému,

c) určuje strategické a koncepčné smery rozvoja knižničného systému a poskytovania knižnično-informačných služieb,

d) utvára podmienky na informatizáciu knižníc a ich zapojenie do štátneho informačného systému,

e) vykonáva úlohy štátnej štatistiky v oblasti knižníc v rozsahu danom programom štátnych štatistických zisťovaní,²⁸⁾

f) zabezpečuje štátny odborný dohľad a kontrolu,

- g) vyhlasuje a zrušuje vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond,
- h) udeľuje povolenie na dočasný vývoz historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu z colného územia Európskej únie,
- i) vydáva záväzné stanovisko k zrušeniu alebo k zlúčeniu knižnice s inou knižnicou podľa § 4 ods. 3,
- j) ukladá pokuty podľa § 27 a 28.

§ 27

Priestupky

(1) Priestupku sa dopustí ten, kto

- a) ako vlastník alebo správca dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý možno vyhlásiť za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond, poruší povinnosti podľa § 21 ods. 2 a 6,
- b) ako vlastník alebo správca historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu poruší povinnosti podľa § 23 ods. 2 a § 24 ods. 4 a 5,
- c) koná v rozpore s § 24 ods. 1, 2, 3 a 6.

(2) Ministerstvo môže za priestupok

- a) podľa odseku 1 písm. a) a b) uložiť pokutu do 2 000 eur,
- b) podľa odseku 1 písm. c) uložiť pokutu do 50 000 eur.

(3) Na priestupky a ich prejednávanie sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch.²⁹⁾

(4) Pokuty sú príjmom štátneho rozpočtu.

§ 28

Iné správne delikty

(1) Ministerstvo uloží právnickej osobe alebo fyzickej osobe-podnikateľovi pokutu

- a) do 700 eur za porušenie povinností podľa § 4 ods. 2 písm. a), b), g) a i), § 12 ods. 4, § 14 ods. 1, § 17 ods. 3 a § 25 ods. 5,
- b) do 2 000 eur za porušenie povinností podľa § 4 ods. 2 písm. k) a ods. 3, § 13 ods. 1, § 16 ods. 10, § 21 ods. 2 a 6, § 23 ods. 2, § 29 ods. 5 a 6,
- c) do 50 000 eur za porušenie povinností podľa § 24.

(2) Ministerstvo pri ukladaní pokuty prihliada najmä na závažnosť, spôsob, trvanie a následky protiprávneho konania, na porušenie viacerých povinností a na opakované porušenie povinností.

(3) Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď sa ministerstvo dozvedelo o porušení povinnosti, najneskôr však do troch rokov odo dňa porušenia povinnosti.

(4) Pokutu možno uložiť aj opakovane do jedného roka odo dňa, keď sa mala povinnosť uložená v rozhodnutí splniť.

(5) Pokuta uložená podľa tohto zákona je splatná do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bola uložená. Na konanie o uložení pokuty sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.²⁰⁾

(6) Pokuty sú príjmom štátneho rozpočtu.

§ 29

Štátny odborný dohľad a kontrola

(1) Štátny odborný dohľad a kontrolu vykonáva ministerstvo.

(2) Predmetom štátneho odborného dohľadu je dohľad nad dodržiavaním odborných knižničných činností podľa § 12 až 17, § 22 až 25.

(3) Predmetom kontroly³⁰⁾ je dodržiavanie ustanovení tohto zákona a všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných na jeho vykonanie.

(4) Ministerstvo pri výkone štátneho odborného dohľadu alebo kontroly je oprávnené

a) vyžadovať potrebné doklady, údaje, informácie a vysvetlenia, ktoré sa týkajú dodržiavania povinností ustanovených týmto zákonom,

b) vstupovať do priestorov knižníc.

(5) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je povinný poskytnúť ministerstvu pravdivé a úplné informácie alebo podklady a súčinnosť, a to v rozsahu potrebnom na výkon štátneho odborného dohľadu alebo kontroly v lehote určenej ministerstvom.

(6) Knižnica je povinná umožniť výkon štátneho odborného dohľadu alebo kontroly a poskytovať potrebnú súčinnosť.

(7) Osoby, ktoré sú poverené výkonom dohľadu alebo kontroly podľa odseku 1, sú pri výkone tejto činnosti v súlade s osobitným predpisom³⁰⁾

a) povinné preukázať sa preukazom príslušného orgánu dohľadu alebo kontroly a písomným poverením na výkon dohľadu alebo kontroly,

b) oprávnené požadovať potrebnú súčinnosť, najmä poskytnutie informácií, údajov, písomného vysvetlenia alebo ústneho vysvetlenia, dokladov a príslušných písomných materiálov,

c) povinné spísať protokol o vykonanom štátnom odbornom dohľade alebo kontrole, odovzdať ho a doručiť ho knižnici a jej zriaďovateľovi alebo zakladateľovi knižnice.

§ 30

Splnomocňovanie ustanovenia

Podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie knižničných dokumentov, revízií a vyrad'ovani knižničného fondu v knižniciach podľa § 13 a 14 a o spôsobe úhrady odmeny nositeľom práv za

rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním v rozsahu udelennej licencie a jej rozsah podľa § 6 ods. 2 písm. w) a x) ustanovia všeobecné záväzné právne predpisy, ktoré vydá ministerstvo.

§ 31

Prechodné ustanovenia

(1) Knižnica zriadená alebo založená pred 1. júlom 2015 sa považuje za knižnicu zriadenú alebo založenú podľa tohto zákona.

(2) Knižnica evidovaná v zozname knižníc podľa predpisov účinných pred 1. júlom 2015 sa považuje za knižnicu evidovanú v zozname knižníc podľa tohto zákona.

§ 32

Zrušovacie ustanovenia

Zrušujú sa:

1. zákon č. [183/2000 Z.z.](#) o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. [27/1987 Zb.](#) o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. [68/1997 Z.z.](#) o Matici slovenskej v znení zákona č. [416/2001 Z.z.](#), zákona č. [84/2007 Z.z.](#) a zákona č. [374/2013 Z.z.](#),

2. vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. [421/2003 Z.z.](#), ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie, vyradovaní a revízii knižničného fondu v knižniciach,

3. opatrenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 21. decembra 2007 č. MK-4992/2007-10/19609 o odmene nositeľom práv za rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním realizovaným prostredníctvom knižničného systému Slovenskej republiky (oznámenie č. [642/2007 Z.z.](#)).

Čl.II

Zákon č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#) sa mení a dopĺňa takto:

1. Slová "výtvarné umenie" vo všetkých tvaroch sa v celom texte zákona nahrádzajú slovami "vizuálne umenie" v príslušnom tvare okrem § 13 ods. 9.

2. § 2 sa dopĺňa odsekom 8, ktorý znie:

"(8) Expozícia a výstava je súbor zbierkových predmetov vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí a predmetov kultúrnej hodnoty, ktoré nie sú odborne spravované múzeom alebo galériou, vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí, ktoré sú zostavené do tematického celku s cieľom ich verejnej prezentácie a sprístupnenia."

3. V § 6 písm. g) sa za slová "§ 3 ods. 5" vkladajú slová "a § 4 ods. 3 písm. a) a b)".

4. V § 7 sa odsek 5 dopĺňa písmenom k), ktoré znie:

"k) sprístupňuje zbierkové predmety vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí a predmety kultúrnej hodnoty vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí, ktoré nie sú odborne spravované múzeom alebo galériou, najmä formou expozícií a výstav."

5. V § 7 sa odsek 6 dopĺňa písmenom k), ktoré znie:

"k) sprístupňuje zbierkové predmety vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí a predmety kultúrnej hodnoty vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí, ktoré nie sú odborne spravované múzeom alebo galériou, najmä formou expozícií a výstav."

6. V prílohách č. 4 až 6 časti A. sa slová "Štatutárny orgán múzea/galérie 1) (meno, priezvisko, funkcia)" nahrádzajú slovami "Štatutárny orgán múzea/galérie 1) (meno, priezvisko, funkcia a podpis)".

Čl.III

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. júla 2015.

Andrej Kiska v.r.

Peter Pellegrini v.r.

Robert Fico v.r.

PRÍL.1

ZOZNAM KNIŽNÍC S CELOŠTÁTNOU METODICKOU PÔSOBNOSŤOU

I-----I-----I-----I	
I Knižnica	I Typ I Zriaďovateľ knižnice I
I-----I-----I-----I	
I Slovenská národná knižnica v Martine	I národná I Ministerstvo kultúry I
I	I Slovenskej republiky I
I-----I-----I-----I	
I Univerzitná knižnica v Bratislave	I vedecká I Ministerstvo kultúry I
I	I Slovenskej republiky I
I-----I-----I-----I	
I Centrum vedecko-technických	I vedecká I Ministerstvo školstva, I
I informácií Slovenskej republiky	I vedy, výskumu a športu I
I	I Slovenskej republiky I
I-----I-----I-----I	
I Slovenská pedagogická knižnica	I vedecká I Ministerstvo školstva, I
I	I vedy, výskumu a športu I
I	I Slovenskej republiky I
I-----I-----I-----I	
I Ústredná knižnica Slovenskej	I vedecká I Slovenská akadémia vied I
I akadémie vied	I I I
I-----I-----I-----I	
I Národné centrum zdravotníckych	I špeciálna I Ministerstvo I
I informácií - Slovenská lekárska	I zdravotníctva I
I knižnica	I Slovenskej republiky I
I-----I-----I-----I	
I Knižnica Slovenského národného múzea	I špeciálna I Slovenské národné I
I	I múzeum I
I-----I-----I-----I	
I Slovenská knižnica pre nevidiacich	I špeciálna I Ministerstvo kultúry I
I Mateja Hrebendu v Levoči	I Slovenskej republiky I
I-----I-----I-----I	

PRÍL.2

OZNÁMENIE O ZRIADENÍ KNIŽNICE A NÁVRH NA ZÁPIS DO ZOZNAMU KNIŽNÍC

MINISTERSTVO KULTÚRY

SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie SNP č. 33

813 31 BRATISLAVA

A. KNIŽNICE S PRÁVNOU SUBJEKTIVITOU

Názov knižnice:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

IČO:

Telefónne číslo (vrátane smerového čísla):

E-mailová adresa:

Webové sídlo:

A.1 ZRIAĐOVATEĽ KNIŽNICE/ZAKLADATEĽ KNIŽNICE S PRÁVNOU SUBJEKTIVITOU

Názov:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

B. KNIŽNICE BEZ PRÁVNEJ SUBJEKTIVITY

Názov knižnice:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

Telefónne číslo (vrátane smerového čísla):

E-mailová adresa:

Webové sídlo:

Názov organizácie, ktorej je knižnica organizačným útvarom:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

IČO:

Telefónne číslo (vrátane smerového čísla):

E-mailová adresa:

Webové sídlo:

C. ÚDAJE O KNIŽNICI

Rok zriadenia/založenia:

Základný dokument - aký, kedy a kým vydaný (zriaďovacia listina, zakladateľská listina, štatút):

Typ knižnice (* hodiace sa vyznačiť):

Slovenská národná knižnica

vedecká knižnica

akademická knižnica

verejná knižnica: regionálna s krajskou pôsobnosťou/regionálna/mestská/obecná

školská knižnica

špeciálna knižnica:

Parlamentná knižnica Národnej rady Slovenskej republiky

detská knižnica,

knižnica cirkvi a náboženskej spoločnosti,

lekárska knižnica,

technická knižnica,

vojenská knižnica,

poľnohospodárska knižnica,

väzenská knižnica,

knižnica múzea a galérie,

firemná knižnica,

knižnica ústavu/úradu

iná knižnica (aká)

Zameranie a špecializácia knižnice:

Knižnica má v knižničnom fonde dokument alebo súbor dokumentov, ktoré by pre ich mimoriadnu hodnotu bolo možné podľa zákona č. [126/2015 Z.z.](#) o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#) navrhnuť na vyhlásenie:

za historický knižničný dokument áno/nie*

za historický knižničný fond áno/nie*

dátum, pečiatka a podpis štatutárneho

orgánu zriaďovateľa/zakladateľa knižnice

1) [§ 2 ods. 2](#), [§ 9 až 15 zákona č. 395/2002 Z.z.](#) o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. [216/2007 Z.z.](#)

- 2) [§ 3 až 5 zákona č. 212/1997 Z.z.](#) o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnožení audiovizuálnych diel v znení neskorších predpisov.
- 3) [§ 21 zákona č. 523/2004 Z.z.](#) o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- 4) Napríklad [Občiansky zákonník](#), [§ 5 zákona č. 213/1997 Z.z.](#) o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení zákona č. [35/2002 Z.z.](#), [§ 15 zákona č. 133/2002 Z.z.](#) o Slovenskej akadémii vied v znení zákona č. [40/2011 Z.z.](#)
- 5) [§ 8 zákona č. 212/1997 Z.z.](#) v znení neskorších predpisov.
- 6) Zákon č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#)
- 7) [§ 5 ods. 2 písm. a\) zákona č. 395/2002 Z.z.](#)
- 8) [§ 12a ods. 5](#), [§ 12c ods. 1 písm. c\)](#), [§ 12c ods. 3 až 5](#), [§ 31a ods. 5](#) a [6 zákona č. 618/2003 Z.z.](#) o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení zákona č. [283/2014 Z.z.](#)
- 9) [§ 15 zákona č. 133/2002 Z.z.](#) v znení zákona č. [40/2011 Z.z.](#)
- 10) [§ 21 ods. 2](#), [§ 47 ods. 21 zákona č. 131/2002 Z.z.](#) o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. [363/2007 Z.z.](#)
- 11) [§ 108a zákona č. 131/2002 Z.z.](#) v znení zákona č. [455/2012 Z.z.](#)
- 12) [§ 108b zákona č. 131/2002 Z.z.](#) v znení zákona č. [455/2012 Z.z.](#)
- 13) Zákon č. [278/1993 Z.z.](#) o správe majetku štátu.
- Zákon č. [446/2001 Z.z.](#) o majetku vyšších územných celkov.
- Zákon č. [138/1991 Zb.](#) o majetku obcí.
- Zákon č. [176/2004 Z.z.](#) o nakladaní s majetkom verejnoprávných inštitúcií.
- 14) [§ 29 zákona č. 431/2002 Z.z.](#) o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- 15) [§ 31 zákona č. 618/2003 Z.z.](#) v znení zákona č. [289/2013 Z.z.](#)
- 16) [§ 488 Občianskeho zákonníka](#).
- 17) [§ 10 zákona č. 122/2013 Z.z.](#) o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. [84/2014 Z.z.](#)
- 18) Zákon č. [583/2004 Z.z.](#) o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. [523/2004 Z.z.](#)
- 19) Napríklad zákon č. [434/2010 Z.z.](#) o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. [79/2013 Z.z.](#)

- 20) Zákon č. [71/1967 Zb.](#) o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov.
- 21) [§ 151a až 151md Občianskeho zákonníka.](#)
- 22) [§ 57 ods. 1 písm. d\)](#) a [§ 114 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z.z.](#) o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.
- 23) [§ 72 zákona č. 7/2005 Z.z.](#) o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 24) Zákon č. [434/2010 Z.z.](#) v znení zákona č. [79/2013 Z.z.](#)
- 25) [§ 3 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z.z.](#) o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.
- 26) Čl. 1 ods. 4 ústavného zákona č. [227/2002 Z.z.](#) o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. [387/2002 Z.z.](#) o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.
- 27) Nariadenie Rady (ES) č. 116/2009 z 18.12.2008 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru (kodifikované znenie), (Ú.v. EÚ L 39, 10.2.2009).
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 1081/2012 z 9. novembra 2012 k nariadeniu Rady (ES) č. 116/2009 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru (kodifikované znenie) v platnom znení (Ú.v. EÚ L 93, 28.3.2014).
- 28) Zákon č. [540/2001 Z.z.](#) o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov.
- 29) Zákon Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov.
- 30) [§ 8 až 13](#) a [§ 16 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 10/1996 Z.z.](#) o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov.

Příloha č. 3

Zákon ze dne 27. června 1997 o knihovnách (Polský knihovní zákon) - překlad

KAPITOLA 1 – OBECNÁ USTANOVENÍ

Art. 1 Zákon stanovuje obecné zásady činnosti knihoven.

Art.2 V oblasti neregulovaného zákona o knihovnách se používají odpovídající ustanovení o organizaci a vedení činnosti kulturní.

Art. 3 1. Knihovny a jejich soubory tvoří národní majetek, jakož i slouží k zachování národního dědictví. Knihovny organizují a zajišťují přístup fondu týkajícího se výsledků práce vědy a kultury polským, jakož i světovému fondu.

2. Právo využívat knihovny má veřejný charakter, na základě stanoveném v zákoně.

Art. 4 1. Do hlavních úkolů knihoven patří:

- 1) Shromažďování, zpracovávání, uchovávání a ochrana knihovních materiálů.
- 2) Obsluha uživatelů, především zpřístupnění souborů vlastních i jiných knihoven, muzeí, center vědeckých informací a také spolupráce s archivy v této oblasti.

2. Do úkolů knihoven kromě toho může náležet vedení činnosti bibliografické, dokumentační, vědecko-badatelské, vydavatelské, vzdělávací, popularizátorské a instruktivně-metodické.

Art. 5 Knihovními materiály jsou zejména dokumenty obsahující zaznamenané vyjádření lidské mysli určené k rozšiřování bez ohledu na fyzický nosič a na způsob záznamu obsahu a zejména grafické dokumenty (písemné, kartografické, ikonografické a hudební), zvukové, vizuální, audiovizuální a elektronické).

Art. 6 1. Soubory knihoven mají výjimečnou cenu pro činnost národního celku nebo jeho části, týká se národního knihovního fondu.

2. Národní knihovní fond podléhá speciální ochraně.

2a. V blízkosti ministra pro kulturu a ochranu národního dědictví v oddělení Rady pro národní knihovní fond. Do okruhu činnosti Rady jako orgánu posuzujícího a poradního ve věcech národních knihovních zásob náleží zejména:

- 1) Oceňování návrhů zřizovatelů knihoven a zapojení jejich souborů do národních knihovních fondů, jakož představení ministroví návrhu týkajícího se schválení těchto návrhů.
- 2) Oceňování systému informací o národních knihovních fondech.
- 3) Zpracování a přijímání plánů prací týkajících se národních knihovních fondů.

2b. Rada má 10 článků. Ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví ustanovuje v souladu s Radou čtvrtletně:

- 1) Jednoho zástupce: ministr osvěty, ministr pro vědu, ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví, generální ředitel Státního archivu, Národní knihovny, Jagellonské knihovny, Národní knihovny Ossolinských, Polské Akademie věd a Vnitrostátní knihovnické rady.
- 2) Ředitel Národní knihovny jako představitel Rady.

2c. Podrobný systém práce Rady stanovuje předpisy udělené na cestě nařízení přes ministra pro kulturu a ochranu národního dědictví.

3. Ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví stanovuje na cestě nařízení (rozhodnutí) kritéria pro zařazení sbírek do národních knihovních fondů a také seznam knihoven, jejichž vlastní sbírky jsou zahrnuty do národního knihovního fondu, stanovuje organizaci tohoto fondu, jakož i zásady a rozsah speciální ochrany berouc v úvahu charakter historických souborů a charakter vzdělávacích knihoven uvedených v seznamu.

KAPITOLA 2 – NÁRODNÍ KNIHOVNICKÁ RADA

Art. 7. 1. Národní knihovnická rada (zvaná dále Rada), oddíl při ministerstvu pro kulturu a ochranu národního dědictví.

2. Mezi úkoly Rady náleží zejména:

- 1) Oceňování (posouzení) právnických listin týkajících se knihoven.
- 2) Koordinace celostátních knihovnických záměrů.
- 3) Stimulace rozvoje nejdůležitějších směrů polského knihovnictví.
- 4) Oceňování (posouzení) činnosti a iniciativy důležitých pro rozvoj knihoven.
- 5) Pravidelné oceňování činností knihoven a účinnost knihovnické politiky.
- 6) Představení názoru na uspořádání spojení knihoven z institucí, které nejsou knihovnami.

3. V souladu Rady se ustanovuje: ředitel Národní knihovny, ředitel Jagellonské knihovny, čtyři představitelé veřejných knihoven stanovení ministrem kultury a ochrany národního dědictví, čtyři představitelé školních, pedagogických a vědeckých knihoven stanovení ministrem pro osvětu a vzdělání, dva představitelé vědeckých středisek stanovených ministrem pro vědu, jakož i tři představitelé knihovnických a tvůrčích středisek.

4. Členy Rady ustanovuje ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví, a to čtvrtletně.

5. Rada z jednoho ze svých členů vybírá vedoucího Rady.

6. Ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví může odvolat člena Rady před uplynutím čtvrtletí, o kterém se mluví v ust.4, jestliže se neúčastní na pracích Rady.

7. Ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví stanovuje na cestě ustanovení (nařízení), organizace a systému činnosti Rady berouc v úvahu způsob ustanovení vedoucího Rady, jakož i dobrá administrativní činnost.

KAPITOLA 3 – ORGANIZACE KNIHOVEN

Art. 8. 1. Knihovny jsou organizovány a řízeny přes subjekty zvané dále „organizátoři“ (dále zřizovatelé)

2. Zřizovatelé knihoven jsou:

- 1) ministři a centrální řízení
- 2) jednotky územní autonomie

3. Zřizovatelé knihoven mohou být také:

- 1) fyzické osoby
- 2) právnické osoby
- 3) organizační jednotky nezapsané v obchodním rejstříku

Art. 9. 1. Zřizovatel poskytuje podmínky činnosti a rozvoje knihoven odpovídající jejich úkolům.

2. Zřizovatel má povinnost poskytnout především:

- 1) prostory
- 2) prostředky pro:
 - a) vybavení
 - b) management činnosti knihoven, zvláště nákup knihovnického materiálu
 - c) zdokonalování profesionálních pracovníků

Art. 10. Knihovna může představovat nezávislou jednotku organizační činnosti nebo vstoupit v souladu jiné jednotky.

Art. 11 1. Knihovna představuje nezávislou jednotku organizační činnosti na základě aktu o tvorbě knihovny, jakož i statutu uděleného přes zřizovatel.

2. Akt o tvorbě knihovny určuje:

- 1) název, sídlo a obor činnosti knihovny
- 2) zdroje financování

3. Statut určuje zejména:

- 1) cíle a úkoly knihovny
- 2) orgány knihovny a její organizace, rozsah její činnosti a umístění filiálky, jakož i oddělení
- 3) název jednotky spravující dozor nezbytný pro činnost knihovny – pokud jde o knihovny vstupující v souladu s celostátní sítí knihoven
- 4) zdroje financování činnosti knihovny
4. (zrušen)

Art. 12. Úkoly, organizace, jakož i podrobný rozsah činnosti knihovny vstupující do složení jiné organizační jednotky určující předpisy udělené podle manažera té jednotky.

Art. 13. 1. Zřizovatel může vykonat sloučení, rozdělení nebo likvidaci knihovny.

2. Organizátor je povinen v 6 měsících před dnem vydání dokumentu o sloučení, rozdělení nebo likvidaci knihovny dát na vědomí do veřejné zprávy informace o svém záměru spolu s odůvodněním. Povinnost týkající se také změny statusu knihovny částečně se týkající rozsahu rozdělení a lokalizace (umístění) filiálek a oddělení.

3. (zrušen)

4. Sloučení, rozdělení nebo likvidace knihovny vstupující do složení celostátní knihovnické sítě usiluje o získání od zřizovatele mínění jednotky spravující kontrolu nezbytnou pro aktivitu knihovny. Tento recept se aplikuje příslušně u filiálky knihovny.

5. Předpisy ust.2-4 se neaplikují na knihovny vstupující do složení jiné jednotky organizace.

6. Předpisy ust.1-4 se neaplikují na školní a pedagogické knihovny.

7. Veřejné knihovny mohou být, s výhradou art. 19, spojené s jinými institucemi kultury, ledaže sloučení způsobuje újmu provádění předchozích úkolů.

8. Sloučení, o kterém je řeč v 7 vyžaduje zjištění mínění Rady a příslušné zemské veřejné knihovny, jakož i udělení souhlasu ministra pro kulturu a ochranu národního dědictví.

Art. 14. 1. Služby knihoven, jejichž zřizovatelé jsou entity (předměty) vymezené v art.8 ust.2, veřejně přístupné a bezplatné s výhradou ust.2.

2. Poplatky mohou být vybírány:

1) za služby informační, bibliografické, reprografické, jakož i meziknihovní výpůjčky

2) za výpůjčky audiovizuálních materiálů

3) ve formě kauce za výpůjčky knihovních materiálů

4) při nevrácení v termínu vypůjčených knihovních materiálů

5) za poškození, zničení nebo nevrácení knihovních materiálů

3. Výše poplatků, o kterých hovoří ust.2 nemůže překročit náklady vykonání služby.

4. Zásady i podmínky používání knihovny stanovují předpisy udílené přes jejich ředitele (manažera).

Art. 15. V knihovně může mít vliv Rada knihovnická nebo jiný orgán charakteru poradního a posuzujícího, o zásadách vykreslených ve statutu.

KAPITOLA 4 – NÁRODNÍ KNIHOVNA

Art. 16. 1. Národní knihovna je centrální knihovna.

2. Národní knihovna má právní subjektivitu.

3. Kontrolu nad Národní knihovnou spravuje ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví.

4. Podrobný rozsah rozdělení Národní knihovny a jejích orgánů určuje statut udělený ministrem kultury a ochrany národního dědictví.

Art. 17. 1. Mezi úkoly Národní knihovny náleží provádění činností knihovnických, bibliografických, vědeckých, informačních, konzervačních, poradních, vydavatelských, výstavnických a služebních a zejména:

- 1) Shromažďování, zpracovávání a zpřístupňování a věcná archivace knihovních materiálů vzniklých v Polsku, jakož i za hranicí a pokud jde o Polsko

- 2) Zpracování a vydání národní bibliografie
- 3) Provádí výzkum v oblasti knihovnictví, knihovnědy a příbuzných oborů
- 4) Zlepšení věcných aktivit v zemi a pomoc k polským knihovnám za hranicí
- 5) Vůdčí středisko standardizovaného číslování nakladatelství kompaktních a nepřetržitě

2. Národní knihovna provádí činnosti metodické a sjednocující v oblasti knihovnictví, bibliografie, aplikace nových knihovnických technologií, jakož i konzervace knihovních materiálů.

3. V Národní knihovně, činnosti na základě zásad stanovených v jejím statutu. Členy vědecké Rady jmenuje a odvolává ministr pro kulturu a ochranu národního dědictví na žádost ředitele Národní knihovny

KAPITOLA 5 – VEŘEJNÉ KNIHOVNY

Art. 18 1. Veřejné knihovny slouží uspokojování potřeb osvětových, kulturních a informačních široké veřejnosti, jakož i podílení se na šíření vědy a kultury

2. Veřejnými knihovnami jsou Národní knihovna, jakož i knihovny jednotky místní samosprávy

3. Veřejná knihovna může představovat autonomní instituce kultury nebo být součástí jiné instituce kultury, to je důsledkem sloučení, o kterém hovoří art. 13 ust. 7

4. Organizace, jakož i podrobný rozsah činnosti veřejné knihovny jsou součástí jiné instituce kultury definuje zřizovatel ve statutu instituce kultury

Art. 19 1. Veřejné knihovny jsou organizovány takovým způsobem, aby uživatelé měli pohodlný přístup ke knihovnickým materiálům a informacím

2. Obec organizuje a provádí alespoň jednu komunální veřejnou knihovnu spolu s příslušným počtem poboček

3. Okres organizuje a provádí alespoň jedna okresní veřejnou knihovnu. Úkoly okresní veřejné knihovny může vykonávat na základě komunikace provinciální nebo obecní veřejné knihovna, která provozuje a má centrální společnost v oblasti kraje

4. Provinciální autonomie organizuje a provádí alespoň jedna provinciální veřejná knihovna

5. Knihovny samosprávné mohou obsahovat za souhlasu zřizovatele, komunikace s jinými knihovnami a institucemi ve společném provádění služeb v knihovnických oblastech a prostředích

Art. 20 1. Mezi úkoly provinciální knihovny veřejné náleží:

- 1) Shromažďování, zpracovávání a zpřístupňování knihovnických materiálů sloužící k využívání potřeb informačních, vzdělávacích, sebezvzdělávacích, zvláště týkající se poznatků o vlastním regionu, jakož i dokumentujícím jeho úspěchy kulturní, vědecké a hospodářské
- 2) Plnění funkcí resortu informací knihovnicko-bibliografických, organizování oběhu výpůjček meziknihovních, zpracovávání a publikování regionální bibliografie a také jiných materiálů informačních regionálního charakteru
- 3) Přehled stavu a stupně uspokojování potřeb uživatelů, analyzování stavu, organizace a rozmístění knihoven, jakož i formování a prezentace návrhů změn zřizovatelů v tomto ohledu
- 4) knihovna poskytuje pomoc instruktivně-metodickou a školící
- 5) Věcný dohled nad prováděním úkolů vykreslených v art. 27 ust. 5 pro okresní a obecní veřejné knihovny

2. Veřejná knihovna, jejíž organizátorem je okres nebo místo s okresními právy, které působí v místě, které má samospráva provincie. Může vykonávat úkoly, o kterých hovoří ust. 1 na základě komunikace správní rady s výkonným orgánem okresu nebo míst s okresními právy. Komunikace a porozumění zejména určuje výši finančních prostředků, které vnese strana porozumění nezbytná k provádění činnosti v knihovnách

Art. 20a 1. Veřejná okresní knihovna realizuje příslušné úkoly vykreslené v art. 20 ust. 1 v pkt1,2,4,5, jakož i spolupráce s provinciální veřejnou knihovnou

2. Veřejná knihovna, jejímž zřizovatelem je obec, která provozuje radnice okresního města, může vykonávat úkoly, o kterých hovoří ust. 1 na základě porozumění správní rady se starostou. Porozumění by mělo obsahovat ujednání vykreslené v art. 20 ust. 2

KAPITOLA 6 – VĚDECKÉ KNIHOVNY

Art. 21 1. Vědecké knihovny:

- 1) Slouží potřebám vědy a vzdělání, zajišťující přístup ke knihovnickým materiálům a informačního bohatství nezbytného k provádění vědecko-badatelské práce, jakož i obsahující výsledky vědeckého výzkumu
- 2) Provádí činnost vědecko-výzkumnou na poli knihovnictví a příbuzných oborů a také na poli podporovaných vědeckých oborů

2. Do vědeckých knihoven náleží:

- 1) Národní knihovna
- 2) Knihovny, jejichž organizátory jsou vysoké školy
- 3) Knihovny, jejichž organizátorem je Polská akademie věd
- 4) Knihovny, jejichž organizátory jsou jednotky výzkumu a vývoje
- 5) Jiné knihovny

3. Seznam vědeckých knihoven provádí Národní knihovna

4. Ministr kultury a ochrany národního dědictví na cestě regulace, způsob a zkouška režimu knihovny, o kterém se hovoří v ust.2 pkt 5 do vědeckých knihoven, jakož i vytváření jejich seznamu, vezmeme-li v úvahu specifika rozsahu jejich činnosti, jakož i potřebné zajištění profesionálního výkonu pro jejich úkoly.

KAPITOLA 7 – KNIHOVNY ŠKOLNÍ A PEDAGOGICKÉ

Art. 22 1. Školní knihovny, jakož i knihovny dalších institucí systému osvěty slouží realizaci programů vyučování a vzdělání, kulturní a informační vzdělávání dětí a mládeže, jakož i vzdělávání a zdokonalování učitelů. Pro tento účel v každé veřejné škole je prováděna školní knihovna.

2. Pedagogické knihovny provádí činnost sloužící potřebám osvěty a výchovy, včetně vzdělávání a zdokonalování pedagogických pracovníků

3. Zásady organizace a činnosti knihoven školních a pedagogických vykreslují samostatné nařízení.

KAPITOLA 8 – KNIHOVNY ODBORNÉ A PODNIKOVÉ

Art. 23 Podnikovou práci mohou provádět knihovny odborné (profesionální) a podnikové.

Art. 24 1. Odborné knihovny podporují realizaci úkolů podnikové práce, jakož i slouží potřebám zlepšení odborných pracovníků.

2. Podnikové knihovny slouží uspokojování potřeb osvětových a kulturních pracovníků podnikové práce a jejich rodin.

KAPITOLA 9 – PODPORA SPECIÁLNÍCH SKUPIN UŽIVATELŮ

Art. 25 Centrální knihovna nevidomých zajišťuje obsluhu knihovny nevidomých jakož i koordinuje činnost příbuzných knihoven a institucí

Art. 26 1. Zajištění obsluhy speciálních knihovnických skupin uživatelů provádí knihovny v subjektech léčebných ve smyslu předpisů o činnosti léčebné v domech s pečovatelskou službou, ve vězení, při vyšetřování a v útulcích pro nezletilé, a také v jednotkách organizačních podléhajících ministru národní obrany a ministru odpovědnému za vnitřní záležitosti.

2. Ministři odpovědní za záležitosti, o kterých mluví ust. 2 ve shodě s ministrem odpovědným za záležitosti kultury a ochrany národního dědictví, vyhláškou způsob organizace knihovnických služeb, o kterých mluví v ust. 1, jakož i způsob spolupráce knihoven veřejných při výkonu této obsluhy, vezmeme-li v úvahu zvláštnosti jejich činnosti.

KAPITOLA 10 – CELOREPUBLIKOVÁ SÍŤ KNIHOVEN

Art. 27 1. Za účelem vedení jednotné činnosti knihovnické a informační umožňující používání knihovnických materiálů a jiných zdrojů informací, dále „knihovní síť“.

2. do knihovnické sítě vchází veřejné knihovny

3. Jiné knihovny – níže vykreslené v ust. 2 mohou být začleněny do knihovnické sítě na žádost odpovědného zřizovatele, rozhodnutí ministra kultury a ochrany národního dědictví, který je po dohodě se zřizovatelem doporučuje jednotce spravující dohled nezbytný na poli realizace úkolů vykreslených v ust. 5. Rozhodnutí o zařazení do knihovnické sítě může podléhat zrušení v případě porušení povinnosti knihovny vyplývající z příslušnosti ke knihovnické síti.

4. Evidence knihoven spadající do složení sítě knihoven vede Národní knihovna.

5. Knihovny spadající do složení knihovnické sítě jsou povinny spolupracovat na poli:

1) shromažďování, vývoje, uchovávání a zpřístupňování sbírek

2) příprava a rozšiřování informací bibliografických a dokumentačních

3) činnosti vědecko-badatelské, jakož i vzdělávání a zdokonalování knihovnických pracovníků

4) výměna, jakož i převod materiálů knihovních a informačních

6. Ministr kultury a ochrany národního dědictví ve shodě s příslušnými ministry vykresluje ve vyhlášce, způsob evidence materiálů knihovních, majíc v úvaze správné upravení realizace úkolů knihoven.

Art. 28 (zrušen)

KAPITOLA 11 – PRACOVNÍCI KNIHOVEN

Art. 29 1. Pracovníci zaměstnaní v knihovnách na pozicích knihovnických tvoří skupinu profesionálních knihovníků

2. V knihovnách mohou být zaměstnané osoby se středním vzděláním

KAPITOLA 12 – ZMĚNY V PŘEDPISECH JAKKOLI POUŽITELNÝCH, PŘEDPISY PŘECHODNÉ A KONEČNÉ

Art. 30 V zákoně ze dne 20. května 1971 – Kodex přestupků

Art. 31 1. Ztrácí moc zákon ze dne 9. května 1968 o knihovnách

2. Do doby vydání prováděcích předpisů uvedených v zákoně, nic není nicméně než po dobu 6 měsíců ode dne vstoupení v platnost zachovávající moc předpisů předcházejících pokud s tím nejsou v rozporu.

Art. 32 Zákon vstupuje v platnost po uplynutí 30 dní ode dne vyhlášení.

+ PŘEDPISY